

Byla Nr. 14/02

LIETUVOS RESPUBLIKOS KONSTITUCINIS TEISMAS

N U T A R I M A S

**DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO 7 STRAIPSNIO 2 DALIES,
8 STRAIPSNIO 1, 9, 10 DALIŲ, 13 STRAIPSNIO 2 DALIES, 18 STRAIPSNIO 7 DALIES IR
22 STRAIPSNIO 3, 6, 7 DALIŲ ATITIKTIES LIETUVOS RESPUBLIKOS
KONSTITUCIJAI**

2005 m. gegužės 13 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas, susidedantis iš Konstitucinio Teismo teisėjų Armano Abramavičiaus, Tomos Birmontienės, Egidijaus Kūrio, Kęstučio Lapinsko, Zenono Namavičiaus, Ramutės Ruškytės, Vytauto Sinkevičiaus, Stasio Stačioko, Romualdo Kęstučio Urbaičio,

sekretoriaujant Daivai Pitrėnaitei,

dalyvaujant pareiškėjo – Lietuvos Respublikos Seimo narių grupės atstovams Seimo nariams Gintarui Steponavičiui ir Raimondui Šukiui,

suinteresuoto asmens – Lietuvos Respublikos Seimo atstovams Seimo kanceliarijos Teisės departamento patarėjai Neringai Azguridienei ir Seimo Aplinkos apsaugos komiteto vyresniajam patarėjui Dariui Karveliui,

remdamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102 bei 105 straipsniais ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1 straipsniu bei 54 straipsnio 3 dalimi, viešame Teismo posėdyje 2005 m. balandžio 5-6 d. ir 2005 m. gegužės 10 d. išnagrinėjo bylą Nr. 14/02 pagal pareiškėjo – Seimo narių grupės prašymą ištirti:

1) ar Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <...> žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“, 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ir 18 straipsnio 7 dalies nuostata „Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

2) ar Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

Konstitucinis Teismas

n u s t a t ė:

I

Pareiškėjas – Seimo narių grupė kreipėsi į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti:

1) ar Medžioklės įstatymo (Žin., 2002, Nr. [65-2634](#)) 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <...> žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“, 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ir 18 straipsnio 7 dalies nuostata „Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti“ neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

2) ar Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

II

Pareiškėjas prašymą grindžia šiais argumentais.

Ginčijamos Medžioklės įstatymo 7, 13 ir 18 straipsnių nuostatos įtvirtina medžioklės privačiuose žemės sklypuose leidžiamumo prezumpciją, kuri gali nepagrįstai apriboti savininkų teises laisvai naudotis savo privačiu turtu. Laukinių gyvūnų šaudymas ir gaudymas yra objektyviai pavojingi veiksmai ne tik sklypo, kuriame vyksta medžioklė, pasėliams ir miškui, bet ir miške esantiems asmenims. Pagal Medžioklės įstatymą šie pavojingi veiksmai privačiame sklype gali būti atliekami savininkui nežinant apie konkrečius medžiojimo atvejus. Todėl, pareiškėjo manymu, prezumpcija, kad medžioti privačiuose sklypuose leidžiama iki uždraudimo, pažeidžia Konstitucijoje įtvirtintas savininkų teises. Pareiškėjas pažymi, kad pagal Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalį žemės savininkas gali uždrausti medžioti privačiame sklype tik dėl galimos žalos miškui ar pasėliams, tačiau savininkas neturi galimybės medžioti uždrausti kitais pagrindais, pavyzdžiui, dėl asmenų saugumo ar asmeninių gyvūnų globos įsitikinimų. Pareiškėjo nuomone, tokiu būdu nepagrįstai yra apribojama konstitucinė nuosavybės teisė. Dėl to pareiškėjas abejoja, ar Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte, 13 straipsnio 2 dalyje ir 18 straipsnio 7 dalyje įtvirtintos nuostatos neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

Pareiškėjas taip pat teigia, jog Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata, kad medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, nepagrįstai apriboja privačių savininkų teises naudoti medžioklei mažesnius nei 1000 ha medžioklės plotus ir varžo privačią medžioklės verslo iniciatyvą. Todėl pareiškėjas abejoja, ar ši Medžioklės įstatymo nuostata neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

III

Rengiant bylą Konstitucinio Teismo posėdžiui buvo gauti suinteresuoto asmens – Seimo atstovų Seimo nario A. Macaičio, Seimo Aplinkos apsaugos komiteto vyresniojo patarėjo D. Karvelio ir Seimo kanceliarijos Teisės departamento vyriausiosios specialistės N. Azguridienės rašytiniai paaiškinimai.

Suinteresuoto asmens atstovų paaiškinimuose pažymėta, kad sprendžiant ginčijamų Medžioklės įstatymo nuostatų konstitucingumo klausimą būtina remtis Konstitucijos 53 ir 54 straipsnių nuostatomis. Konstitucijos 53 straipsnio 3 dalis įtvirtina valstybės ir asmenų pareigą saugoti aplinką nuo kenksmingų poveikių. Šios pareigos įgyvendinimo kryptis nustato Konstitucijos 54 straipsnis, kurio 1 dalyje nustatyta, jog valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų

naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai. Pasak suinteresuoto asmens atstovų, aplinkos apsauga yra viešasis interesas, todėl nuosavybės teisių įgyvendinimas neturi prieštarauti valstybės politikos nuostatomis aplinkos apsaugos srityje.

Suinteresuoto asmens atstovų nuomone, analizuojant ginčijamų Medžioklės įstatymo nuostatų atitiktį Konstitucijos 23 straipsniui būtina atsižvelgti į jų sąveiką su kitomis šio įstatymo normomis, taip pat į atitinkamų visuomeninių santykių teisinio reguliavimo specifiką. Pagal Medžioklės įstatymo 1 straipsnį šio įstatymo paskirtis yra nustatyti visuomeninius santykius, susijusius su Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionalių naudojimu. Medžiojamoji gyvūnija, kaip laukinės gyvūnijos dalis, yra vienas iš įstatymais saugomų gamtos turčių, nes ji yra vieningos ekologinės sistemos dalis. Laukinei gyvūnijai, kaip aplinkos sudedamajai daliai, yra taikomi bendrieji aplinkos apsaugos principai: aplinkos apsauga yra valstybės bei kiekvieno gyventojų rūpestis ir pareiga; viešieji ir privatus interesai turi būti skirti aplinkos kokybei gerinti; neigiamo poveikio aplinkai mažinimas; gamtos išteklių racionalių ir kompleksinių naudojimas.

Suinteresuoto asmens atstovų paaiškinimuose pažymėta, kad laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei. Kartu pažymėta, kad laukinė gyvūnija, kaip nacionalinis turtas, priklauso visiems šalies gyventojams, t. y. visuomenei, ir valstybė gamtos išteklius valdo, naudoja ir jais disponuoja atsižvelgdama į visuomenės interesus ir jos pavidimą.

Suinteresuoto asmens atstovai pabrėžė, kad privačios žemės savininkas pagal Medžioklės įstatymą yra ne tik informuojamas apie medžioklės plotų vieneto sudarymą, bet ir turi galimybę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala. Seimo atstovų nuomone, sąvokos „žala miškui“ turinys gali būti suprantamas gana plačiai, ir miško (žemės sklypo) savininkas turi teisę uždrausti medžioti saugodamas savo nuosavybę ne tik nuo galimo neigiamo materialaus poveikio, bet ir nuo bet kokio neigiamo poveikio miškui (pavyzdžiui, jei būtų naikinama biologinė įvairovė). Suinteresuoto asmens atstovų teigimu, tai patvirtina Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies taikymo praktika, parodžiusi, kad formuojant medžioklės plotų vienetus buvo patenkinti visi savininkų reikalavimai uždrausti medžioti jų žemėje, kad ir kokie būtų tų reikalavimų motyvai.

Pasak suinteresuoto asmens atstovų, ginčijamomis Medžioklės įstatymo normomis nustatytus nuosavybės teisės apribojimus lemia valstybės aplinkos apsaugos politika ir tikslai. Įstatymų leidėjas tam tikrus žemės sklypų savininkų teisių apribojimus Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte ir 13 straipsnio 2 dalyje įtvirtino atsižvelgdamas į visos visuomenės interesą (laukinės gyvūnijos racionalių naudojimą). Todėl, suinteresuoto asmens atstovų manymu, šios įstatymo nuostatos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims neprieštarauja.

Suinteresuoto asmens atstovų nuomone, Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims neprieštarauja ir Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis, nes joje įtvirtintas atleidimo nuo civilinės atsakomybės dėl nukentėjusiojo asmens veiksmų principas.

Suinteresuoto asmens atstovų paaiškinimuose taip pat pažymėta, kad medžioklės plotų vieneto sudarymo tikslas – užtikrinti racionalių medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą šių gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą. Medžiojamųjų gyvūnų populiacijų teritorinis valdymas ir tausojantis naudojimas įmanomas tik tokiu atveju, kai medžioklės plotų vienetai sutampa su šių gyvūnų natūralios migracijos teritorija. Taigi kuo didesnę teritoriją apima medžioklės ploto vienetas, tuo medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymas yra racionalesnis.

Suinteresuoto asmens atstovų nuomone, Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytas minimalus medžioklės plotų vieneto dydis jokių būdu nevaržo privačios verslo iniciatyvos. Kartu Seimo atstovai atkreipė dėmesį, kad asmens ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti ir kad valstybė ūkinę veiklą reguliuoja derindama asmens ir visuomenės interesus. Seimo atstovų nuomone, ginčijama Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai neprieštarauja.

IV

Rengiant bylą teisminiam nagrinėjimui buvo gauti Lietuvos Respublikos aplinkos ministro A. Kundroto ir viceministro A. Vasiliausko, Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos generalinio direktoriaus pavaduotojo I. Jarukaičio, Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Civilinės ir komercinės teisės katedros vedėjo doc. V Pakalniškio, Vilniaus universiteto Teisės fakulteto Civilinės teisės ir civilinio proceso katedros docento A. Taminsko rašytiniai paaiškinimai, taip pat Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos tarybos raštas, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos Pasvalio skyriaus valdybos pirmininko J. Juozapaičio, Lietuvos miško savininkų asociacijos valdybos pirmininko S. Mizaro, Privačių medžioklės plotų savininkų asociacijos pirmininko R. A. Valiulio, Lietuvos miško savininkų asociacijos valdybos pirmininko A. Gaižučio raštai ir bendras Lietuvos miško savininkų asociacijos valdybos pirmininko S. Mizaro, Lietuvos žemės savininkų sąjungos pirmininkės A. Venskūnienės bei Privačių medžioklės plotų savininkų asociacijos pirmininko R. A. Valiulio raštas.

V

1. Konstitucinio Teismo posėdyje pareiškėjo – Seimo narių grupės atstovai G. Steponavičius ir R. Šukys pakartojo pareiškėjo prašyme išdėstytus argumentus ir pateikė papildomus paaiškinimus dėl pareiškėjo argumentų.

2. Konstitucinio Teismo posėdyje suinteresuoto asmens – Seimo atstovai N. Azguridienė ir D. Karvelis pakartojo rašytiniuose paaiškinimuose išdėstytus argumentus.

3. Konstitucinio Teismo posėdyje buvo apklausti liudytojai: A. A. Brukas, E. Dainauskas, A. Mickūnas, K. Šiaulys, R. A. Valiulis, J. Vyšniauskas.

4. Konstitucinio Teismo posėdyje kalbėjo specialistai: Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos departamento direktorius L. Budrys, Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos departamento Saugomų teritorijų strategijos skyriaus vedėjas A. Klimavičius, Aplinkos ministerijos Miškų departamento direktorius V. Vaičiūnas.

Konstitucinis Teismas

k o n s t a t u o j a :

I

1. Seimas 2002 m. birželio 20 d. priėmė Medžioklės įstatymą, kuris įsigaliojo 2002 m. spalio 1 d. (Medžioklės įstatymo 21 straipsnio 1 dalis), išskyrus 8 straipsnio 1, 2 bei 6 dalis ir 11 straipsnio 1 dalies 3 punktą, įsigaliojusius 2003 m. balandžio 1 d. (Medžioklės įstatymo 21 straipsnio 3 dalis), ir 15 straipsnio 3 dalį bei 14 straipsnio 8 dalį, įsigaliojusias 2004 m. balandžio 1 d. (Medžioklės įstatymo 21 straipsnio 4 dalis). Medžioklės įstatymo 21 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad šio įstatymo 6 straipsnis įsigalioja priėmus Mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo pakeitimo įstatymą. Seimas 2002 m. rugsėjo 19 d. priėmė Lietuvos Respublikos mokesčių už valstybinius gamtos išteklius įstatymo 3, 4, 6, 7, 11 straipsnių papildymo ir pakeitimo įstatymą, kuris įsigaliojo 2003 m. sausio 1 d. Taigi Medžioklės įstatymo 6 straipsnio taikymo pradžios data – 2003 m. sausio 1 d.

Seimas 2003 m. birželio 10 d. priėmė Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 6, 12 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymą, kuriuo pakeitė ir naujai išdėstė Medžioklės įstatymo (2002 m. birželio 20 d. redakcija) 6 straipsnio 3 dalį, 12 straipsnio 1 dalies 4 punktą ir 18 straipsnio 4 dalį.

2. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Medžioklės įstatymo:

– 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <...> žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

– 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai;

– 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

– 18 straipsnio 7 dalies nuostata „Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti“ neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

Ginčijamose Medžioklės įstatymo nuostatose yra įtvirtinti tam tikri draudimai medžioti (7 straipsnio 2 dalis, 13 straipsnio 2 dalis), reglamentuojami medžioklės plotų vienetų dydžiai (8 straipsnio 1 dalis), taip pat yra nustatyta, kada neatlyginama medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala (18 straipsnio 7 dalis).

3. Pagal pareiškėjo prašymą sprendžiant, ar ginčijamos Medžioklės įstatymo (jo straipsnių, jų dalių) nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, pažymėtina, kad, kaip nurodyta Medžioklės įstatymo 1 straipsnyje, šio įstatymo paskirtis yra „nustatyti visuomeninius santykius, susijusius su Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionalių naudojimu“. Medžioklės įstatyme yra reglamentuojama nuosavybės teisė į medžiojamuosius gyvūnus, medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo teisė, medžioklės plotų vienetų sudarymas ir teisės naudoti juose medžiojamųjų gyvūnų išteklius suteikimo tvarka, teisės medžioti suteikimas, atsakomybė už šio įstatymo pažeidimus, medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimas ir kt. Konstatuotina, kad Medžioklės įstatymu siekiama sistemingai reguliuoti medžioklės bei su ja susijusius santykius ir sudaryti įstatyminių pagrindą poįstatyminiuose teisės aktuose šių santykių teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti.

Tad ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos dėl draudimų medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžių ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos neatlyginimo negali būti sistemiškai nesusijusios su kitomis šio įstatymo nuostatomis, įvairiais aspektais reguliuojančiomis nurodytus visuomeninius santykius, t. y. medžioklės ir su ja susijusius santykius. Todėl būtina išsiaiškinti, koks yra ginčijamų Medžioklės įstatymo nuostatų santykis su kitomis šio įstatymo bei kitų įstatymų nuostatomis, reguliuojančiomis visuomeninius santykius, tiesiogiai ar netiesiogiai susijusius *inter alia* su draudimais medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžiais ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimu ar neatlyginimu. Be to, reikia išsiaiškinti ir atitikties Konstitucijai požiūriu įvertinti Medžioklės įstatymo nuostatų, skirtų užtikrinti perėjimą nuo ankstesniu teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių prie Medžioklės įstatymu nustatyto teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių, turinį.

4. Ginčijamų nuostatų turinys aiškinamas ir kituose įstatymuose nustatyto medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinio reguliavimo kontekste. Pažymėtina, kad kai kurie medžioklės ir su ja susiję santykiai gali būti tam tikru mastu reguliuojami ir poįstatyminiais teisės aktais. Tačiau tai anaipol nereikia, kad Medžioklės įstatymo nuostatas galima aiškinti pagal tai, kaip tam tikros jame vartojamos sąvokos yra apibrėžiamos poįstatyminiuose teisės aktuose (*inter alia* Vyriausybės nutarimuose), arba pagal tai, kaip poįstatyminiuose teisės aktuose (*inter alia* Vyriausybės nutarimuose) yra detalizuotas ar sukonkretintas tam tikras Medžioklės įstatyme nustatytas medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinis reguliavimas. Priešingai, pagal Konstituciją visuose

poįstatyminiuose teisės aktuose (taigi ir Vyriausybės nutarimuose), reguliuojančiuose medžioklės ir su ja susijusius santykius, nustatytas teisinis reguliavimas turi būti grindžiamas nustatytuoju įstatymuose.

5. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Medžioklės įstatyme medžioklė apibrėžiama kaip „medžiojamųjų gyvūnų apsauga ir racionalus naudojimas vadovaujantis šiuo Įstatymu, kitais medžioklę reglamentuojančiais teisės aktais bei atsižvelgiant į ekologines medžioklės plotų sąlygas, etikos normas bei šalies medžioklės kultūros tradicijas“ (2 straipsnio 8 dalis).

6. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste svarbu išsiaiškinti ir tai, kokia yra autentiška Lietuvoje susiklosčiusi medžioklės tradicija, kaip ši tradicija atsispindėjo teisės aktuose, kokia buvo medžioklės santykių teisinio reguliavimo raida iki Medžioklės įstatymo, kurio nuostatų atitiktis Konstitucijai yra ginčijama, priėmimo, taip pat išsiaiškinti, ar Medžioklės įstatyme nustatytas teisinis reguliavimas Lietuvoje susiklosčiusią medžioklės tradiciją tęsia, ar yra nuo jos nutolęs.

II

1. Medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinio reguliavimo ištakos Lietuvoje siekia dar Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikus. Medžioklei, jos organizavimui, *inter alia* medžioklės plotų formavimui bei tvarkymui, skirtų nuostatų buvo Kazimiero teisyne (1468 m.), Pirmajame (1529 m.), Antrajame (1566 m.), Trečiajame (1588 m.) Lietuvos statutuose, Valakų įstatyme (1557 m.), Karališkųjų girių ordinacijoje (1639 m.).

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės teisės aktuose medžioklė buvo traktuojama kaip feodalų išimtinė teisė, neatsiejama nuo jų nuosavybės teisės į žemę: feodalai šia teise jiems priklausančioje žemėje galėjo naudotis nekliudomi.

2. Po 1795 m. įvykusio Lietuvos ir Lenkijos valstybės trečiojo padalijimo didžiojoje Lietuvos teritorijos dalyje medžioklės ir su ja susijusius santykius kurį laiką (iki 1840 m.) reglamentavo Trečiasis Lietuvos Statutas, o vėliau – Rusijos imperijos įstatymai. Pagal Lietuvoje veikusius Rusijos imperijos įstatymus medžioklė buvo skirstoma į didžiąją (stambių žvėrių medžiojimas didelėse giriose ir valstybiniuose miškuose) ir mažąją (smulkių žvėrių ir paukščių medžiojimas laukuose, krūmuose ir mažuose miškeliuose). Medžioklės teisė privačiuose žemės plotuose buvo siejama su žemės nuosavybės teise. Kita vertus, minėtuose įstatymuose buvo įtvirtinta galimybė medžioklės plotų naudojimo teisę perleisti kitiems asmenims, taigi ši teisė jau buvo traktuojama ir kaip atskiras sandorių dalykas. Paminėtina ir tai, kad buvo nustatytas minimalus medžioklės ploto vieneto dydis – medžioti buvo leista ne mažesniame kaip 150 margų (apie 90 ha) plote.

3. 1918 m. vasario 16 d. atkūrus nepriklausomą valstybę, Lietuvoje kurį laiką dar galiojo Rusijos imperijos teisės aktai, tarp jų ir reguliavusieji medžioklės santykius.

Pirmasis atkurtos Lietuvos valstybės teisės aktas, skirtas medžioklės ir su ja susijusiems santykiams reguliuoti, buvo poįstatyminis teisės aktas – Žemės ūkio ir valstybinių turtų ministerijos valdininkam aplinkraštis „Medžioklės laikinosios taisyklės“, žemės ūkio ir valstybinių turtų viceministerio paskelbtas 1920 m. birželio 15 d.

Seimas 1925 m. balandžio 3 d. priėmė Medžioklės įstatymą. Respublikos Prezidentas šį įstatymą paskelbė 1925 m. gegužės 9 d. Medžioklės įstatyme buvo nustatyti pagrindiniai medžioklės santykių reguliavimo principai. Pagal šį įstatymą teisė medžioti kuriame nors žemės plote priklausė to ploto valdytojui (1 z 1 posmas), o svetimame žemės plote medžioti buvo galima tik gavus to ploto valdytojo leidimą raštu (2 z 1 posmas). Taip pat buvo nustatyta, kad pašautas gyvis, perėjęs į kitą medžioklės plotą, yra to ploto valdytojo nuosavybė (3 z). Sąvoka „valdytojas“ apėmė ir savininkus, ir kitus teisėtus valdytojus. Kita vertus, medžioklė buvo ribojama: įstatymas

draudė medžioti briedžius, elnius, stirnas pateles (ožkas), bebrus, stumbrus bei šių gyvūnų vaikus (t. y. jauniklius) ir tam tikrus paukščius (11 z).

4. Respublikos Prezidentas 1935 m. spalio 24 d. paskelbė naują Medžioklės įstatymą (kai kurios jo nuostatos buvo pakeistos ir papildytos 1936 m. Medžioklės įstatymo pakeitimu). Ir pagal šį įstatymą laukinių gyvių priežiūra bei jų medžiojimo teisė kurioje nors žemėje priklausė tos žemės valdytojui (1 straipsnis); pašautas arba kitaip sužeistas bemedžiojant gyvis (išskyrus kai kurias atskirai nurodytas išimtis), perėjęs iš medžiojamojo ploto į svetimą žemę, tapdavo tos žemės valdytojo nuosavybe (5 straipsnis). Minėtame įstatyme buvo nustatytas ir medžioklės plotų dydis: kiekvienas ne mažesnis kaip 100 ha prie daikto žemės plotas sudarė atskirą medžioklės ūkį, o jo savininkas arba teisėtas valdytojas galėjo tame ūkyje pats medžioti arba perleisti tą teisę kitam asmeniui (7 straipsnio 1 posmas); susidėjus dviem ar daugiau gretimiems žemės savininkams, jeigu taip susidarė bendro ir nepertraukto ploto ne mažiau kaip 100 ha, šis bendras plotas galėjo būti užregistruotas pas atitinkamą apskrities viršininką kaip atskiras medžioklės ūkio vienetas (7 straipsnio 2 posmas). Medžioklės ūkio vienetai galėjo būti sudaromi ir iš valstybinių žemių, miškų ir vandenų (8 straipsnis). Teisės medžioti suteikimas šiame įstatyme buvo reglamentuojamas taip: tas, kas norėjo medžioti, privalėjo turėti vietos apskrities viršininko išduotą medžioklės liudijimą, suteikiantį teisę laikyti medžioklinį šautuvą (9 straipsnis); medžioklės liudijimą turėjo teisę gauti asmuo, turintis nuosavą, medžiojimui išsinuomoto arba kitu kuriuo būdu teisę medžioti įgyto teritorijos ploto ne mažiau kaip 100 ha, taip pat bendro valdymo savininkai, medžioklės draugijų, ratelių arba kitų medžiotojų kolektyvų nariai, jeigu tokių plotų savininkai, draugijos, rateliai, kolektyvai turėjo arba buvo įsigiję medžioti teisę į teritorijos plotą, ne mažesnę kaip po 100 ha kiekvienam jų nariui (10 straipsnis). Ištisus metus buvo draudžiama medžioti bebrus, briedžius, elnius, danielius, lūšis, stirnas (pateles ir jauniklius) ir tam tikrus paukščius (47 straipsnis). Buvo draudžiama medžioti „draustinėse“ (t. y. rezervatuose) (57 straipsnis).

1935 m. spalio 24 d. Medžioklės įstatymo (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) nuostatos buvo detalizuotos ir sukonkretintos Medžioklės įstatymui vykdyti taisyklėmis, žemės ūkio ministerio paskelbtomis 1937 m. liepos 14 d.

5. Apibendrinant konstatuotina, kad iki 1940 m. Lietuvos medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinio reguliavimo tradicijai buvo būdinga tai, kad medžioklė buvo traktuojama kaip viena iš priemonių laukinių gyvūnų apsaugai bei racionaliam naudojimui užtikrinti ir kartu – kaip laisvalaikio veikla. Medžioklė buvo teisės aktais reguliuojama ir valstybės (jos institucijų) kontroliuojama veikla. Medžioklės veikla buvo ribojama. Tokie ribojimai apėmė *inter alia* draudimus tam tikrus gyvūnus medžioti ištisus metus arba tam tikru laiku (nuo tam tikros atitinkamame įstatyme nurodytos datos iki kitos tame įstatyme nurodytos datos), taip pat „draustinėse“ (rezervatuose), minimalaus medžioklės ploto (100 ha) nustatymą. Galimybę laisvai užsiimti medžioklės veikla Lietuvos įstatymai riboja ir tuo aspektu, kad medžiojimo teisė tam tikrame žemės plote (sklype) priklausė šio žemės ploto (sklypo) savininkui ar teisėtam valdytojui – be žemės savininko ar žemės teisėto valdytojo sutikimo nebuvo galima medžioti jiems priklausančioje žemėje. Taigi medžiojimo teisė tam tikrame žemės plote (sklype) buvo siejama su atitinkamų žemės, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teise. Šią teisę savininkas (valdytojas) galėjo perleisti kitiems asmenims. Medžioklės plotus galėjo sudaryti patys savininkai iš savo žemių, o valstybės institucijos juos galėjo sudaryti tik iš valstybinių žemių, miškų ir vandenų.

6. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad 1918 m. atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinio reguliavimo pagrindai buvo nustatomi įstatymo galia turinčiuose teisės aktuose, išskyrus trumpą 1918-1925 m. laikotarpį, kai tokie minėti santykius reguliavę įstatymo galia turėję teisės aktai dar nebuvo išleisti.

III

1. 1940 m. Lietuva buvo okupuota, aneksuota ir inkorporuota į kitą valstybę – Sovietų Sąjungą. Okupacinė valdžia nacionalizavo ir kitais neteisėtais būdais nusavino žemę, miškus ir parkus, vandens telkinius, daugelį kitų privačios nuosavybės objektų, taip paneigdamą pačią žmogaus prigimtinę teisę turėti privačią nuosavybę. Sovietiniuose teisės aktuose žemė, miškai ir parkai, vandens telkiniai (ir tie, kurie anksčiau nuosavybės teise priklausė Lietuvos valstybei, ir tie, kurie iki tol priklausė privatiems asmenims) buvo traktuojami kaip valstybės išimtinė nuosavybė (ne kaip Lietuvos, bet kaip Sovietų Sąjungos – vadinamoji „bendraliaudinė“ – nuosavybė). Kitiems subjektams – valstybinėms, kooperatinėms, visuomeninėms įmonėms, įstaigoms ir organizacijoms – minėti objektai galėjo būti suteikiami tik naudotis. Sovietų Sąjungos teisės aktais buvo suvalstybinti visi natūralios gamtinės aplinkos objektai, neišskiriant nė laukinės gyvūnijos. Sovietų valdymo metais visos žemės, visų miškų ir parkų, visų vandens telkinių, visų kitų natūralios gamtinės aplinkos objektų suvalstybinimu buvo grindžiamas žemėtvarkos, žemėnaudos, miškotvarkos, medžioklėtvarkos, gamtosaugos ir aplinkosaugos apskritai, visų kitų visuomeninių santykių, susijusių su gamtinės aplinkos apsauga ir naudojimu, teisinis reguliavimas.

2. Sovietų valdomoje Lietuvoje 1959 m. balandžio 22 d. buvo priimtas Gamtos apsaugos įstatymas, 1981 m. birželio 19 d. – Gyvūnijos apsaugos ir naudojimo įstatymas. Šie įstatymai su medžiokle susijusius santykius reguliavo tik kai kuriais aspektais. Medžioklės organizavimo, medžioklės ūkio tvarkymo santykiai daugiausia buvo reguliuojami įvairiais poįstatyminiais teisės aktais. Paskutinis šiuos santykius reguliavęs sovietų valdomos Lietuvos Ministrų Tarybos teisės aktas buvo Lietuvos TSR Ministrų Tarybos 1989 m. lapkričio 30 d. nutarimu Nr. 276 „Dėl Medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos TSR teritorijoje nuostatų“ patvirtinti Medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos TSR teritorijoje nuostatai, galioję iki nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo 1990 m. ir dar kurį laiką po to.

3. Medžioklės santykius reguliavusiuose sovietų valdomos Lietuvos įstatymuose ir poįstatyminiuose teisės aktuose buvo įtvirtinta, kad gyvūnija (taigi ir laisvėje esantys gyvūnai) yra „valstybinė nuosavybė – bendras visos tarybinės liaudies turtas“. Laisvėje esantys gyvūnai sudarė valstybinį medžioklės fondą. Medžioklės plotais buvo pripažįstami visi žemės, miškų ir vandens plotai, kuriuose gali gyventi žvėrys ir paukščiai ir kurie gali būti panaudoti medžioklės ūkiui. Visi medžioklės plotai buvo atitinkamų valstybės institucijų žinioje, kurios priimdavo sprendimus dėl medžioklės plotų priskyrimo ar išnuomojimo valstybės įstaigoms arba įmonėms (pavyzdžiui, mokslo ir mokymo įstaigoms, miškų ūkio įmonėms) ar visuomeninėms – paprastai medžiotojų ir žvejų – organizacijoms (draugijoms), kurios joms priskirtus medžioklės plotus savo ruožtu priskirdavo arba išnuomodavo medžiotojų būreliams. Pabrėžtina, kad pagal to meto teisės aktus medžioklės plotų naudotojais galėjo būti tik valstybės įstaigos arba įmonės ar medžiotojų būreliai. Šiame kontekste pažymėtina ir tai, kad sovietų valdymo metais teisės aktuose buvo įtvirtinta žemės naudotojų pareiga nuomoti medžioklės plotus priskirtiems medžiotojų būreliams ir kitiems naudotojams. Kita vertus, be minėtų vadinamųjų priskirtinių medžioklės plotų, medžioklės plotai buvo išskiriami ir draustiniuose (tam tikru laikotarpiu – ir rezervatuose), taip pat valstybiniuose medžioklės ūkiuose; šie medžioklės plotai buvo tvarkomi pagal atitinkamų valstybės įstaigų patvirtintus nuostatus. Minimalūs medžioklės plotų dydžiai nebuvo nustatyti.

Sovietų valdymo metais kurį laiką teisės aktuose buvo numatyti ir vadinamieji bendro naudojimo medžioklės plotai, kuriuose teisę medžioti turėjo visi medžiotojų draugijoms priklausę medžiotojai. Tačiau XX a. šeštojo dešimtmečio viduryje nuo bendro naudojimo medžioklės plotų pamažu buvo pereita prie vadinamųjų priskirtinių medžioklės ūkių, kurie, kaip minėta, buvo priskiriami ar nuomojami atitinkamoms valstybės įstaigoms ar visuomeninėms – paprastai medžiotojų ir žvejų – organizacijoms.

4. Apibendrinant konstatuotina, kad autentiška Lietuvoje susiklosčiusi medžioklės tradicija sovietų valdymo metais teisės aktais buvo paneigta tuo aspektu, kad medžioklės santykių teisinis reguliavimas buvo imtas grįsti visos žemės, visų miškų ir parkų, visų vandens telkinių, visų kitų

natūralios gamtinės aplinkos objektų, įskaitant laisvėje gyvenančius laukinius gyvūnus, priklausymu tik valstybei.

Lietuvoje susiklosčiusi medžioklės tradicija sovietų valdymo metais teisės aktais buvo paneigta ir tuo aspektu, kad medžioklės plotus buvo imta skirstyti centralizuotai: viešosios valdžios institucijos nusprendavo, jog tam tikros teritorijos naudotinos kaip medžioklės plotai, ir priskirdavo jas valstybės įstaigoms arba įmonėms (pavyzdžiui, mokslo ir mokymo įstaigoms, miškų ūkio įmonėms) arba visuomeninėms organizacijoms, kad jos šiuos medžioklės plotus priskirtų ar išnuomotų medžiotojų būreliams, o žemės naudotojai privalėjo nuomoti jiems priskirtus plotus priskirtiems medžiotojų būreliams ir kitiems naudotojams.

Fiziniai asmenys, taip pat dauguma juridinių asmenų negalėjo savarankiškai naudoti medžioklės plotų, nes medžioklės plotų naudotojais galėjo būti tik valstybės įstaigos, įmonės arba medžiotojų būreliai.

Kita vertus, sovietų valdymo metais teisės aktuose, reguliavusiuose medžioklės ir su ja susijusius santykius, kaip ir iki tol veikusiųose Lietuvos valstybės teisės aktuose, medžioklė buvo traktuojama kaip viena iš priemonių laukinių gyvūnų apsaugai ir racionaliam naudojimui užtikrinti ir kartu – kaip laisvalaikio veikla.

IV

1. Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba 1990 m. kovo 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos Aukščiausiosios Tarybos Aktą „Dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo“. Šiame Akte *inter alia* buvo įtvirtinta, kad Lietuvoje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija. Tą pačią dieną Aukščiausioji Taryba priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“, kurio 2 straipsniu patvirtino Lietuvos Respublikos Laikinąjį Pagrindinį Įstatymą – atkurtos nepriklausomos Lietuvos valstybės laikinąją konstituciją. Laikinojo Pagrindinio Įstatymo pagrindu buvo pradėta kurti nacionalinė teisės sistema. Vienas iš naujai kuriamos autentiškos Lietuvos nacionalinės teisės sistemos ypatumų ir svarbi jos tolesnės raidos prielaida buvo tai, kad į šalies teisės sistemą buvo grąžintas privačios nuosavybės teisės institutas.

Šiame kontekste paminėtina, kad Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 44 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, jog „Lietuvos ekonominės sistemos pagrindas yra Lietuvos Respublikos nuosavybė, kurią sudaro piliečių privatinė nuosavybė, piliečių, susijungusių į grupes (kolektyvus), nuosavybė ir valstybinė nuosavybė“.

Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, kad „žemė, jos gelmės, vidaus ir teritoriniai vandenys, miškai, kita augmenija, gyvūnija bei kiti gamtos ištekliai yra Lietuvos nacionalinis turtas ir išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė“, kad „žemės gelmės nuosavybės teise gali priklausyti tik Lietuvos Valstybei“, taip pat kad „kiti Lietuvos Respublikos išimtinės nuosavybės objektai nuosavybės teise gali priklausyti ir Lietuvos piliečiams, jų grupėms (kolektyvams)“.

Konstatuotina, kad Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies formuluotė „išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė“ aiškinama atsižvelgiant į ką tik atkurtai Lietuvos valstybei tuo metu iškilusius uždavinius. Minėtomis Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies nuostatomis buvo siekiama įtvirtinti pirmiausia tai, kad tam tikri objektai, kaip Lietuvos nacionalinis turtas, nuosavybės teise gali priklausyti tik vienintelei valstybei – Lietuvos Respublikai ir negali priklausyti jokioms kitoms valstybėms; ši tekstinė forma buvo pasirinkta siekiant pabrėžti, kad minėti objektai negali būti traktuojami kaip priklausantys Sovietų Sąjungai. Tad – ypač turint galvoje tai, kad pagal Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalį „kiti Lietuvos Respublikos išimtinės nuosavybės objektai nuosavybės teise gali priklausyti ir Lietuvos piliečiams, jų grupėms (kolektyvams)“, – Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalies nuostatoje „žemė, jos gelmės, vidaus ir teritoriniai vandenys, miškai, kita augmenija, gyvūnija bei kiti gamtos ištekliai yra Lietuvos nacionalinis turtas ir išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė“ vartojamai

formuluotei „išimtinė Lietuvos Respublikos nuosavybė“ negali būti suteikiama tokia pat prasmė, kokią turi vien tekstinės formos atžvilgiu iš esmės analogiškos formuluotės, vartojamos vėliau (po atkurtos Lietuvos valstybės nepriklausomybės realaus įtvirtinimo ir tarptautinio pripažinimo) priimtos Konstitucijos 47 straipsnio 3 dalies (1992 m. spalio 25 d. redakcija) nuostatoje „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai“, Konstitucijos 47 straipsnio 4 dalies (1996 m. birželio 20 d. redakcija) nuostatoje „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai“ ir šiuo metu galiojančios Konstitucijos 47 straipsnio 1 dalies (2003 m. sausio 23 d. redakcija) nuostatoje „Lietuvos Respublikai išimtinė nuosavybės teise priklauso: žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai“.

Atsižvelgiant į tai konstatuotina, kad Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 45 straipsnio 1 dalimi žemė, vidaus ir teritoriniai vandenys, miškai, kita augmenija, gyvūnija bei kiti gamtos ištekliai (kitaip nei žemės gelmės) nebuvo suvalstybinti – ja buvo tik patvirtintas minėtų objektų susigrąžinimas iš svetimos valstybės – Sovietų Sąjungos jurisdikcijos, grindžiamas Akto „Dėl Lietuvos Nepriklausomos Valstybės atstatymo“ nuostata, kad Lietuvoje neveikia jokios kitos valstybės konstitucija.

2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina ir tai, kad Laikinajame Pagrindiniame Įstatyme buvo nustatyti ir natūralios gamtinės aplinkos objektų, įskaitant gyvūniją, naudojimo ir apsaugos santykių teisinio reguliavimo pagrindai: Laikinojo Pagrindinio Įstatymo 42 straipsnyje buvo įtvirtinta Lietuvos piliečių pareiga saugoti gamtą, tausoti jos turtus, kurti sveiką gamtinę aplinką.

3. Pagal įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Laikinojo Pagrindinio Įstatymo“ 3 straipsnį Lietuvos Respublikoje ir toliau galiojo tie iki tol veikę Lietuvos įstatymai bei kiti teisės aktai, kurie neprieštaravo Laikinajam Pagrindiniam Įstatymui. Atkūrus nepriklausomą Lietuvos valstybę susidarė tokia teisinė situacija, kad joje galiojo ir teisės aktai, išleisti iki nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo.

Šiame kontekste paminėtina, kad liko galioti ir teisės aktai, reguliavę medžioklės santykius, įskaitant Gyvūnijos apsaugos ir naudojimo įstatymą (priimtą dar 1981 m. birželio 19 d.), kuriame gyvūnija (taigi ir laisvėje esantys gyvūnai) buvo traktuojama kaip valstybės nuosavybė (3 straipsnio 1 dalis).

Kartu buvo leidžiami poįstatyminiai teisės aktai, skirti medžioklės ir su ja susijusiems santykiams reguliuoti.

4. Vyriausybė 1991 m. balandžio 30 d. priėmė nutarimą Nr. 166 „Dėl medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos Respublikoje“, kuriuo *inter alia* buvo patvirtinti Laikinieji medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos Respublikoje nuostatai. Minėtuose nuostatuose buvo įtvirtinta, kad medžiojamieji ir kiti laukiniai žvėrys bei paukščiai yra valstybės nuosavybė (5 punktas), kad žemės valdytojai ir savininkai nuomoja medžioklės plotus medžiotojų organizacijoms ir kitiems naudotojams (6 punktas), taip pat kad medžioti savininkui priklausančiose žemėse be jo sutikimo draudžiama (6 punktas). Pagal minėtų nuostatų 8 punktą medžioklės ūkio organizavimo vienetą valstybiniuose miškuose buvo girininkijos teritorija, o agrolandsaifte – laukų, miškelių bei krūmų, kurių bendras plotas sudarė ne mažiau kaip 200 ha, visuma; dėl mažesnių plotų nuomos sprendė žemės valdytojai ir savininkai kartu su miškų urėdijomis. Žvėrių padarytą žalą nustatyta tvarka turėjo atlyginti medžioklės plotų naudotojai, disponuojantys gautomis už medžioklės produkciją pajamomis (13 punktas).

5. Lietuvos Respublikos miškų ūkio ministerijos ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 1992 m. sausio 22 d. įsakymu Nr. 6/35 „Dėl medžioklės plotų nuomos sutarčių“ buvo patvirtinta medžioklės plotų nuomos sutarties forma (pagal pridėtą pavyzdį).

Pažymėtina, kad minėtame įsakyme (ir juo patvirtintoje medžioklės plotų nuomos sutarties formoje) nebuvo nuostatų, kurios neleistų savininkui atitinkamų žemės sklypų (medžioklės plotų) naudoti ir kitiems, ne medžioklės, tikslams, *inter alia* tų sklypų (medžioklės plotų) išnuomoti kitiems asmenims, kad šie tuos sklypus (medžioklės plotus) naudotų ne medžioklei, bet kitiems tikslams. Todėl nors minėtos vadinamosios medžioklės plotų nuomos sutartys, pagal kurias savininkas (valdytojas) leidžia tam tikruose jam nuosavybės teise priklausančiuose (jo valdomuose) žemės sklypuose (medžioklės plotuose) medžioti kitam asmeniui, ir vadinamos „nuomos sutartimis“, savo teisiniu turiniu jos nebuvo ir nėra tapačios civiliniuose įstatymuose numatytoms žemės ar kito turto nuomos sutartims. Minėtos „medžioklės plotų nuomos sutartys“ savo teisiniu turiniu – tai sutartys dėl teisės medžioti tam tikruose medžioklės plotuose suteikimo tam tikram asmeniui; jose teisė medžioti traktuojama kaip atskiras sandorio dalykas.

6. Tuo metu, kai kuriant Lietuvos nacionalinę teisės sistemą buvo imtasi pertvarkyti ir medžioklės santykių teisinį reguliavimą, vyko ir restitucijos procesas, kai ankstesniems savininkams buvo gražinamas okupacinės valdžios nacionalizuotas ir kitais neteisėtais būdais nusavintas išlikęs nekilnojamasis turtas. Pripažindama nuosavybės teisių tęstinumą ir jų atkūrimą, Aukščiausioji Taryba 1990 m. lapkričio 15 d. priėmė principinį sprendimą ir patvirtino šias nuostatas: pripažįstamas Lietuvos piliečių nuosavybės teisių tęstinumas; Lietuvos piliečiai turi teisę susigrąžinti įstatymo apibrėžtose ribose ir tvarka jiems priklausiusį turtą natūra, o nesant galimybės susigrąžinti – gauti kompensaciją. Aukščiausioji Taryba 1991 m. birželio 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“, kuriame buvo nustatyta, kuriems asmenims, į kokį turtą, kuriomis sąlygomis ir kokia tvarka yra atkuriamos nuosavybės teisės. Pagal šį įstatymą (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) buvo vykdoma ribota restitucija – ankstesniems savininkams buvo atkuriamos nuosavybės teisės ir į žemę, miškus, vandens telkinius. Restitucijos procesas tebevyksta; jį reglamentuoja Seimo 1997 m. liepos 1 d. priimtas Lietuvos Respublikos piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), pakeitęs minėtą Aukščiausiosios Tarybos 1991 m. birželio 18 d. priimtą įstatymą „Dėl piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atstatymo tvarkos ir sąlygų“ (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais).

Buvo pradėta bei lygiagrečiai vykdoma ir žemės reforma. Aukščiausioji Taryba 1991 m. liepos 25 d. priėmė Lietuvos Respublikos žemės reformos įstatymą, kuris (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais) reglamentavo žemės nuosavybės santykius ir žemės reformos tvarką. Pradėta žemės reforma siekta įgyvendinti piliečių teisę į žemės nuosavybę, įstatymų nustatyta tvarka ir sąlygomis gražinant nusavintą žemę ir perkant ją, taip pat sudaryti teisinės, organizacinės ir ekonominės prielaidas plėtoti žemės ūkio gamybą laisvai pasirenkant ūkininkavimo formas (Žemės reformos įstatymo 2 straipsnis). Žemės reformos įstatymo 5 straipsnio 2 dalyje buvo *inter alia* nustatyta, kad žemės reformos metu suformuojamos privatinės ir valstybinės nuosavybės žemėnaudos. Žemės įsigijimo nuosavybės būdai buvo nuosavybės teisės atstatymas (grąžinimas) ir pirkimas (Žemės reformos įstatymo 6 straipsnio 2 dalis). Žemės reforma buvo susijusi su valstybės bei savivaldybių turto, neišskiriant nė žemės, miškų ir vandens telkinių, privatizavimo procesu. Buvo leidžiami įstatymai, taip pat poįstatyminiai teisės aktai, numatantys galimybę piliečiams privatizuoti valstybės ir savivaldybių turtą, taip pat turtą, anksčiau valdytą sovietinių žemės ūkio įmonių (kolūkių ir tarybinių ūkių).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad nei žemės reforma, nei restitucijos procesas savaime nepakeitė medžioklės ir su ja susijusių santykių, tačiau, sudarius galimybes savininkams atkurti nuosavybės teises į išlikusį nekilnojamąjį turtą (įskaitant žemę, miškus, vandens telkinius), taip pat galimybes piliečiams pirkti žemę, miškus ir vandens telkinius, atitinkamai turėjo būti keičiamas ir medžioklės bei su ja susijusių santykių teisinis reguliavimas. Šiuo atžvilgiu žemės reforma ir su ja susijęs privatizavimo procesas, taip pat restitucijos procesas

negalėjo nedaryti įtakos medžioklės ir su ja susijusių santykių pertvarkymui, taigi ir šių santykių teisiniam reguliavimui.

V

1. Tautos referendumu, įvykusi 1992 m. spalio 25 d., buvo priimta Lietuvos Respublikos Konstitucija. Ji įsigaliojo 1992 m. lapkričio 2 d. Pagal Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo tvarkos“, kurį Tauta priėmė 1992 m. spalio 25 d. referendumu kartu su Lietuvos Respublikos Konstitucija ir kuris yra Konstitucijos sudedamoji dalis, 1 straipsnį įsigaliojus Konstitucijai neteko galios Laikinis Pagrindinis Įstatymas. Nuo tol Lietuvos nacionalinė teisės sistema turėjo būti kuriama ir plėtojama tik Konstitucijos pagrindu.

2. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtina, kad Konstitucijos 23 straipsnyje yra įtvirtinti nuosavybės neliečiamumo ir apsaugos imperatyvai. Privati nuosavybė, kaip vienas iš Tautos ūkio pagrindų, yra įtvirtinta Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje. Konstitucijos 47 straipsnyje *inter alia* nustatyta, kokie objektai išimtinę nuosavybės teise priklauso Lietuvos Respublikai: pagal šio straipsnio 3 dalį (1992 m. spalio 25 d. redakcija) šie objektai – tai žemės gelmės, taip pat valstybinės reikšmės vidaus vandenys, miškai, parkai, keliai, istorijos, archeologijos ir kultūros objektai; tie patys objektai buvo nurodyti Konstitucijos 47 straipsnio 4 dalyje (1996 m. birželio 20 d. redakcija); jie yra nurodyti ir šiuo metu galiojančioje Konstitucijos 47 straipsnio 1 dalyje (2003 m. sausio 23 d. redakcija). Konstatuotina, kad laukinė gyvūnija nebuvo ir nėra Konstitucijoje minima tarp objektų, išimtinę nuosavybės teise priklausančių Lietuvos Respublikai.

Konstitucijoje nustatyti ir natūralios gamtinės aplinkos, jos atskirų objektų naudojimo ir apsaugos santykių teisinio reguliavimo pagrindai. Pagal Konstitucijos 54 straipsnį valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai (1 dalis); įstatymu draudžiama niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, teršti vandenį ir orą, daryti radiacinį poveikį aplinkai bei skurdinti augaliją ir gyvūniją (2 dalis).

3. Vyriausybė 1993 m. birželio 7 d. priėmė nutarimą Nr. 397 „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje“, kurio 6 punktu pripažino netekusiu galios Vyriausybės 1991 m. balandžio 30 d. nutarimą Nr. 166 „Dėl medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos Respublikoje“ (juo buvo patvirtinti Laikinieji medžioklės ūkio tvarkymo Lietuvos Respublikoje nuostatai). Vyriausybės 1993 m. birželio 7 d. nutarimo Nr. 397 „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje“ 1.1 punktu buvo patvirtinti Laikinieji medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai. Laikinių medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 1 punkte buvo įtvirtinta, kad medžioklės plotuose esantys medžiojamieji žvėrys ir paukščiai (medžiojamoji fauna) yra valstybės turtas, o specialiai įrengtuose aptvaruose laikoma medžiojamoji fauna yra žemės valdytojo nuosavybė. Pagal Laikinių medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 6 punktą valstybinės žemės valdytojai turėjo išnuomoti medžioklės plotus ne mažiau kaip 10 metų pagal tipinę sutartį (parengtą Miškų ūkio ministerijos, Žemės ūkio ministerijos bei Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos, suderinus su Aplinkos apsaugos departamentu), o žemės savininkai galėjo išnuomoti medžioklės plotus arba suteikti teisę jais naudotis ir mažiau negu 10 metų. Šiame punkte taip pat buvo nustatyta, kad medžioklės plotai nuomojami tik juridinio asmens statusą turintiems medžiotojų būreliams arba klubams ir kad pirmenybė nuomoti medžioklės plotus suteikiama medžiotojų kolektyvams, kurie tuose plotuose medžiojo ilgą laiką (nebuvo aiškiai nurodyta, koks laikas laikytinas ilgu). Pagal šį punktą medžioklės plotų nuomos sutartis galėjo būti nutraukiama, kai pasibaigia jos galiojimo laikas, panaikinama medžiotojų organizacija, neatlyginama žvėrių daroma žala arba nevykdomos svarbios sutarties sąlygos. Be to, šiame punkte buvo nustatyta, kad žemės savininkams priklausančiuose neišnuomotuose medžioklės plotuose medžioti be savininkų sutikimo draudžiama. Žemės savininkams priklausančiuose neišnuomotuose medžioklės plotuose medžioklę nustatytąja tvarka organizavo žemės savininkai (9 punktas). Minėtų

nuostatų 8 punkte buvo nustatyta, kad seniai susiformavusios medžioklės ūkio vienetų ribos paprastai nekeičiamos (nebuvo aiškiai nurodyta, kokios medžioklės ūkio vienetų ribos laikytinos seniai susiformavusiomis); laisvuose medžioklės plotuose medžioklės ūkio vienetai turėjo būti formuojami taip, kad sudarytų vientisus, ne mažesnius kaip 500 ha miško, laukų, miškelių, krūmų ir vandens telkinių plotus, atsižvelgiant į medžiojamosios faunos elementarių populiacijų užimamas teritorijas; smulkiajai medžiojamajai faunai (kiškiams, kurapkoms, antims ir kt.) medžioti galėjo būti sudaromi ir mažesni medžioklės ūkio vienetai. Laukinių kanopinių žvėrių padarytą žalą žemės ir miškų ūkiui atlyginti turėjo medžioklės plotų naudotojai, disponuojantys medžioklės produkcija (14 punktas).

Vyriausybės 1993 m. birželio 7 d. nutarimo Nr. 397 „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje“ 1.3 punktu buvo patvirtinta Laukinių kanopinių žvėrių padarytos žalos žemės ūkio pasėliams atlyginimo tvarka. Pagal šios tvarkos 1 punktą žalą, padarytą laukinių kanopinių žvėrių žemės ūkio pasėliams, pagal Miškų ūkio ministerijos bei Žemės ūkio ministerijos patvirtintą metodiką įvertindavo ir apskaičiuodavo rajono valdybos sprendimu sudaryta nuostolių skaičiavimo komisija, į kurią buvo įtraukiamas rajono valdybos atstovas (komisijos pirmininkas), žemės ūkio ir miškų ūkio bei medžioklės plotų naudotojų atstovai ir pareiškėjas.

Pagal Laikinių medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 6 punktą, žemės savininkams atsisakius medžioklės plotus nuomoti medžioklei, jiems medžiojamųjų žvėrių padaryta žala neturėjo būti atlyginama, o pagal 7 punktą žemės savininkai, neišnuomoję savo valdų medžioklei, turėjo atsakyti už jose esančios faunos (taip pat ir medžiojamosios) globą bei apsaugą.

4. Žemės ūkio ministerija, Miškų ūkio ministerija ir Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos respublikinė taryba 1993 m. rugpjūčio 26 d. išleido įsakymą Nr. 669/109/5 „Dėl medžioklės plotų nuomos sutarties tipinės formos“, kuriuo patvirtino suderintą su Aplinkos apsaugos departamentu tipinę medžioklės plotų nuomos sutarties formą.

Pažymėtina, kad minėtame įsakyme (ir juo patvirtintoje medžioklės plotų nuomos sutarties tipinėje formoje), kaip ir Miškų ūkio ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos 1992 m. sausio 22 d. įsakyme Nr. 6/35 „Dėl medžioklės plotų nuomos sutarčių“ ir juo patvirtintoje medžioklės plotų nuomos sutarties formoje, nebuvo nuostatų, kurios neleistų savininkui atitinkamų žemės sklypų (medžioklės plotų) naudoti ir kitiems, ne medžioklės, tikslams, *inter alia* tų sklypų (medžioklės plotų) išnuomoti kitiems asmenims, kad šie tuos sklypus (medžioklės plotus) naudotų ne medžioklei, bet kitiems tikslams. Šios „medžioklės plotų nuomos sutartys“ savo teisiniu turiniu buvo ne žemės sklypų (medžioklės plotų) nuomos sutartys, bet sutartys dėl teisės medžioti tam tikruose medžioklės plotuose suteikimo tam tikram asmeniui.

5. Vyriausybė 1993 m. rugpjūčio 31 d. priėmė nutarimą Nr. 674 „Dėl miškų, laukų ir vandenų nuomos medžioklei tarifų“, kurio 1 punktu patvirtino miškų, laukų ir vandenų nuomos medžioklei tarifus, o 2 punktu nustatė, kad miškų, laukų ir vandenų nuomos medžioklei mokestis pradedamas mokėti nuo 1994 m. sausio 1 d.

6. Vyriausybė 1994 m. gruodžio 19 d. priėmė nutarimą Nr. 1276 „Dėl medžioklės tvarkymo Lietuvos Respublikoje“, kurio 3.1 punktu *inter alia* pripažino netekusiais galios Vyriausybės 1993 m. birželio 7 d. nutarimu Nr. 397 „Dėl medžioklės Lietuvos Respublikoje“ patvirtintus Laikinius medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus, o 1.1 punktu patvirtino Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus.

Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 1 punkte buvo įtvirtinta, kad medžioklės plotuose esantys medžiojamieji žvėrys ir paukščiai yra valstybės nuosavybė. Nuostatų 22 punkte buvo nustatyta, kad valstybinės žemės valdytojai turi išnuomoti medžioklės plotus ir kad tokie plotai išnuomojami ne mažiau kaip 10 metų laikotarpiui pagal tipinę sutartį (parengtą Aplinkos apsaugos ministerijos ir suderintą su Miškų ūkio ministerija ir Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugija). Nuostatų 23 punkte buvo nustatyta, kad žemės savininkai gali išnuomoti medžioklės plotus arba suteikti teisę jais naudotis; pagal šį punktą žemės savininkui priklausančiuose neišnuomotuose medžioklės plotuose smulkiają medžiojamąją fauną nustatytąja tvarka galėjo

medžioti žemės savininkas. Kaip ir iki tol galiojusiuose Laikinuosiuose medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose, taip ir Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose buvo nustatyta, kad medžioklės plotai nuomojami tik juridinio asmens statusą turintiems medžiotojų būreliams bei klubams (24 punktas), taip pat kad pirmenybė išsinuomoti medžioklės plotus suteikiama medžiotojų organizacijoms, kurios tuose plotuose medžiojo ilgą laiką (ne mažiau kaip 5 metus), ir kad susiformavusių organizacijų medžioklės plotų ribos paprastai nekeičiamos be nuomininko sutikimo (25 punktas). Pagal Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 26 punktą nauji medžiotojų būrelių bei klubų medžioklės plotai turėjo būti formuojami taip, kad sudarytų vientisus, ne mažesnius kaip 1000 hektarų miško, laukų, miškelių, krūmų ir vandens telkinių plotus, atsižvelgiant į medžiojamosios faunos populiacijų užimamas teritorijas. Pagal minėtų nuostatų 35 punktą laukinių kanopinių žvėrių padarytą žalą žemės ūkio pasėliams ir miškui turėjo atlyginti medžioklės plotų naudotojai, disponuojantys medžioklės produkcija. Žemės savininkams raštiškai atsisakius medžioklės plotus nuomoti medžioklei arba leisti medžioti juose, laukinių kanopinių žvėrių padaryta žala jiems neturėjo būti atlyginama (32 punktas).

7. Vyriausybė 1995 m. kovo 15 d. priėmė nutarimą Nr. 371 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų dalinio pakeitimo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“, kurio 2 punktu patvirtino Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisykles. Šiose taisyklėse buvo sukonkretinta, kokios gyvūnų rūšys priskiriamos stambiesiems žvėrimis ir paukščiams, o kokios – smulkiajai medžiojamajai faunai, jos reglamentavo teisės medžioti suteikimą, medžioklės įrankių, medžioklinių šunų ir medžioklinių paukščių naudojimą, medžioklės būdus ir tvarką, medžioklės produkcijos naudojimą ir veterinarinius reikalavimus medžioklės produkcijai, medžioklės dokumentus, kolektyvinės medžioklės, individualios medžioklės ir medžioklės su medžiokliniais paukščiais ypatumus, medžioklės laiką, su medžiokle susijusią draudžiamą veiklą, saugų elgesį medžioklėje ir kt. Buvo nustatyta, kad Aplinkos apsaugos ministerija turi teisę keisti *inter alia* medžiojamosios faunos sąrašą ir medžioklės laiką (5 punktas).

8. Seimas 1997 m. lapkričio 6 d. priėmė Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymą, kuris įsigaliojo 1997 m. lapkričio 28 d. Įsigaliojus šiam įstatymui neteko galios dar 1981 m. birželio 19 d. priimtas Gyvūnijos apsaugos ir naudojimo įstatymas (Laukinės gyvūnijos įstatymo 31 straipsnis).

Laukinės gyvūnijos įstatymo 1 straipsnio 1 dalyje laukinė gyvūnija buvo apibrėžta kaip „nuolat laisvėje gyvenantys bestuburiai ir stuburiniai gyvūnai bei jų populiacijos“. Šio įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje buvo nustatyta, kad laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai negali nuosavybės teise priklausyti fiziniams ar juridiniams asmenims. Minėta Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies nuostata skiriasi nuo iki tol galiojusio Gyvūnijos apsaugos ir naudojimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatos, kad gyvūnija (taigi ir laisvėje esantys gyvūnai) yra valstybės nuosavybė (3 straipsnio 1 dalis). Pabrėžtina, kad minėta Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies nuostata aiškintina atsižvelgiant į tai, kokia juridinio asmens samprata buvo įtvirtinta tuo metu galiojusiame Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse: pagal tuo metu galiojusį Civilinį kodeksą valstybė nebuvo juridinis asmuo. Taigi Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies formuluotė „juridiniai asmenys“ neapėmė valstybės. Kita vertus, Laukinės gyvūnijos įstatyme nebuvo ir *expressis verbis* įtvirtinta, kad laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei. Tačiau nėra jokių prielaidų teigti, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas, jog laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai negali nuosavybės teise priklausyti fiziniams ar juridiniams asmenims, būtų siekę apskritai neleisti valstybei būti laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų savininku. Toks teisinis reguliavimas vertintinas kaip neapibrėžtas, *expressis verbis* nenustatantis, ar laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso nuosavybės teise, o jeigu priklauso, tai kam.

Laukinės gyvūnijos įstatymo 15 straipsnio 1 dalies 1 punkte kaip viena iš gyvūnijos naudojimo rūšių buvo nurodyta medžioklė. Minėto įstatymo 16 straipsnio 1 dalyje medžioklė buvo apibrėžta kaip „laukinių gyvūnų, priskirtų medžioklės objektui, tykojimas, sekimas, persekiojimas

turint tikslą sugauti arba nušauti, taip pat laukinių gyvūnų gaudymas ir šaudymas“. Pagal šio straipsnio 2 dalį medžioklės rūšis, jų organizavimo tvarką, medžioklės būdus, įrankius, terminus, saugaus elgesio, veterinarinės priežiūros reikalavimus medžioklėje bei kitas medžioklių organizavimo sąlygas turėjo nustatyti įstatymai, Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai ir Medžioklės taisyklės, kurias turėjo tvirtinti Vyriausybė arba jos įgaliotos institucijos; pagal minėto straipsnio 3 dalį medžioti buvo galima tik medžioklės plotuose, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, o medžioklės plotų nuomos ir naudojimo medžioklei tvarką turėjo nustatyti Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai.

9. Pagal Laukinės gyvūnijos įstatymo 15 straipsnio 3 dalį laukinių gyvūnų naudojimo terminus, būdus, įrankius ir limitus turėjo nustatyti Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklės bei normos. Aplinkos ministro 1998 m. spalio 19 d. įsakymu Nr. 200 „Dėl Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo įgyvendinimo“ buvo patvirtintas *inter alia* Lietuvos Respublikoje leidžiamų naudoti laukinių gyvūnų rūšių sąrašas.

Lietuvos Respublikoje leidžiamų naudoti laukinių gyvūnų rūšių sąrašo 1 punkte buvo nustatyta, kad Lietuvos Respublikoje *inter alia* medžioklė yra leidžiama įstatymų bei kitų teisės aktų nustatyta tvarka pagal šį sąrašą. Minėtame sąrašė buvo išvardytos leidžiamų medžioti ar kitais tame sąrašė apibrėžtais būdais naudoti gyvūnų (žinduolių, paukščių, žuvų, moliuskų, vėžiagyvių, vabzdžių, dirvožemio bestuburių) rūšys.

10. Vyriausybė 1999 m. vasario 25 d. priėmė nutarimą Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“, kurio 3 punktu pripažino netekusiu galios Vyriausybės 1993 m. rugpjūčio 31 d. nutarimą Nr. 674 „Dėl miškų, laukų ir vandenų nuomos medžioklei tarifų“ (kurio buvo patvirtinti miškų, laukų ir vandenų nuomos medžioklei tarifai), o 1 punktu patvirtino užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžius. Vyriausybės 1999 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“ 2.1 punkte buvo nustatyta, kad Aplinkos ministerija indeksuoja šiuo nutarimu patvirtintus dydžius, ir buvo apibrėžta indeksavimo tvarka.

11. Vyriausybė 2000 m. balandžio 14 d. priėmė nutarimą Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“, kurio 3 punktu pripažino netekusiais galios Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1276 „Dėl medžioklės tvarkymo Lietuvos Respublikoje“ patvirtintus Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus, o 1 punktu patvirtino naujus Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus. Naujieji Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai įsigaliojo 2000 m. balandžio 20 d., išskyrus 19 punktą, turėjusį įsigalioti 2001 m. balandžio 1 d.; Vyriausybės 2001 m. kovo 30 d. nutarimu Nr. 354 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 19 punkto įsigaliojimo data buvo nukelta į 2003 m. balandžio 1 d.

Pagal Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ 2.2 punktą nuo 2000 m. liepos 1 d. neteko galios Vyriausybės 1995 m. kovo 15 d. nutarimo Nr. 371 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų dalinio pakeitimo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“ 2 punktas, kuriuo buvo patvirtintos Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklės.

Naujuosiuose Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose, kitaip nei iki tol galiojusiuose, nebuvo nuostatų, *expressis verbis* įtvirtinančių, kad laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso nuosavybės teise. Minėta, kad Laukinės gyvūnijos įstatyme (galiojusiame tuo metu) taip pat nebuvo *expressis verbis* nustatyta, ar laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso nuosavybės teise, o jeigu priklauso, tai kam.

Kartu pažymėtina, jog naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 6 punkte buvo nustatyta, kad medžiojamųjų gyvūnų naudojimo konkrečiame žemės plote teisė priklauso šios žemės savininkui. Pagal naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 7 ir 23 punktus žemės savininkas medžiojamųjų gyvūnų naudojimo teise galėjo naudotis pats, perleisti ją kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims pagal medžioklės plotų nuomos sutartį arba ją nesinaudoti. Medžioti kitiems asmenims priklausančiuose medžioklės plotuose neturint medžioklės plotų nuomos sutartimi perleistos teisės naudotis medžioklės plotais buvo draudžiama (23 punktas).

Naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 1 punkto trečiojoje pastraipoje medžioklės plotai buvo apibrėžti kaip „žemės, miško, vandens telkinių plotai, kuriuose gyvena ar gali gyventi ir veisti medžiojamieji gyvūnai ir kuriuose juos galima medžioti, išskyrus tuos plotus, kuriuose medžioti draudžiama, jeigu įstatymai nenumato kitaip“.

Minėtų nuostatų 24 punkte buvo nustatyta, kad medžioklės plotus nuomoja žemės savininkai ar valdytojai, taip pat kad žemės nuoma kitoms reikmėms nesuteikia teisės naudoti jos medžioklei, neturint medžioklės plotų nuomos sutartimi perleistos teisės naudotis medžioklės plotais. Valstybinės žemės valdytojai (išskyrus tam tikras išimtis) buvo įpareigoti valstybinėje žemėje esančius medžioklės plotus išnuomoti; šios nuomos sutartys turėjo būti sudaromos ne trumpesniam kaip 10 metų terminui (25 punktas). Pasibaigus valstybinės žemės nuomos medžioklei sutarties galiojimo laikui, su nuomininku, kuris vykdė visas sutarties sąlygas, ji turėjo būti atnaujinama (29 punktas).

Pagal naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 25 punktą privati žemė medžioklei turėjo būti nuomojama šalių tarpusavio susitarimu, sudarant rašytinę medžioklės plotų nuomos sutartį. Taip pat buvo nustatyta, kad pasikeitus žemės ploto savininkui medžioklės plotų nuomos sutartis galioja naujam savininkui (24 punktas).

Medžioklės plotų nuomos sutartys turėjo būti pateikiamos registruoti regiono aplinkos apsaugos departamento rajono agentūrai per 20 dienų nuo jų sudarymo, o sprendimas dėl šių sutarčių registravimo turėjo būti priimtas per 10 darbo dienų (33, 34, 36 punktai).

Naujieji Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai reglamentavo ir medžioklės plotų vienetų dydžius. Formuojamą kolektyvinį medžioklės plotų vienetą turėjo sudaryti ne mažesnis nei 1000 hektarų vientisas žemės plotas; tačiau šis reikalavimas galėjo būti netaikomas mažesniems nei 1000 hektarų valstybinėje žemėje esantiems medžioklės plotams, jeigu jie buvo išnuomoti iki šių nuostatų įsigaliojimo, bet ne ilgesniam laikui negu numatyta sudarytoje medžioklės plotų nuomos sutartyje (20 punktas).

Pagal naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 21 punktą nuosavybės teise vienam ar keliems privatiems asmenims priklausančios vientisios žemės plotai galėjo sudaryti individualų medžioklės plotų vienetą, ne mažesnę nei 100 hektarų, bet individualus medžioklės plotų vienetas negalėjo būti didesnis nei 500 hektarų, išskyrus tą atvejį, kai medžioklės plotų naudotojas buvo šios žemės savininkas.

Medžioklės plotų vienetai turėjo būti įregistruojami regiono aplinkos apsaugos departamento rajono agentūroje (37, 38, 39 punktai).

Naujuosiuose Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose taip pat buvo nustatyta, kad medžioklės plotų savininkai, valdantys plotus, mažesnius už minimalų individualaus medžioklės plotų vieneto plotą, ir neišnuomoję šių plotų medžioklei kitiems asmenims, turi teisę savo žemėje Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka medžioti smulkiąją fauną (22 punktas).

Minėta, kad naujųjų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 19 punktas įsigaliojo 2003 m. balandžio 1 d. Pagal šį punktą medžioti buvo leidžiama tik įregistruotuose medžioklės plotų vienetuose, kurie formuojami pagal žemėtvarkos ir miškotvarkos projektus, nuosavybės teise patvirtinančius dokumentus ir medžioklės plotų nuomos sutartis (dokumentus, pagal kuriuos sudaromos medžioklės plotų vienetų schemas ir ribų aprašai), išskyrus tą atvejį, kai medžioklės plotų savininkai, valdantys plotus, mažesnius už minimalų individualaus medžioklės plotų vieneto

plotą, ir neišnuomoję šių plotų medžioklei kitiems asmenims, turi teisę savo žemėje Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka medžioti smulkiają fauną.

Pagal naujuosius Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės ūkio pasėlių, miško ir hidrotechnikos įrenginių savininkams visoje medžioklės plotų vieneto teritorijoje nustatyta tvarka turėjo atlyginti medžioklės plotų naudotojai, jeigu žalą darančius gyvūnus medžioti nebuvo uždrausta; jeigu žalą darančius medžiojamuosius gyvūnus medžioti buvo uždrausta, ši žala turėjo būti atlyginama Vyriausybės nustatyta tvarka (41 punktas).

12. Aplinkos ministras 2000 m. birželio 27 d. išleido įsakymą Nr. 258 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“, kurio 1 punktu patvirtino Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisykles. Minėtos taisyklės buvo ne kartą keičiamos.

13. Aplinkos ministras 2000 m. rugsėjo 1 d. išleido įsakymą Nr. 358 „Dėl Medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, nuomos sutarties tipinės formos patvirtinimo“, kurio 2.2 punktu pripažino netekusiu galios Miškų ūkio ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos 1992 m. sausio 22 d. įsakymą Nr. 6/35 „Dėl medžioklės plotų nuomos sutarčių“ (kuriuo buvo patvirtinta medžioklės plotų nuomos sutarties forma), o 2.1 punktu – Miškų ūkio ministerijos ir Žemės ūkio ministerijos, Lietuvos medžiotojų ir žvejų draugijos respublikinės tarybos 1993 m. rugpjūčio 26 d. įsakymą Nr. 669/109/5 „Dėl medžioklės plotų nuomos sutarties tipinės formos“ (kuriuo buvo patvirtinta suderinta su Aplinkos apsaugos departamentu tipinė medžioklės plotų nuomos sutarties forma). Aplinkos ministro 2000 m. rugsėjo 1 d. įsakymo Nr. 358 „Dėl Medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, nuomos sutarties tipinės formos patvirtinimo“ 1 punktu buvo patvirtinta Medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, nuomos sutarties tipinė forma.

14. Vyriausybė 2001 m. spalio 1 d. priėmė nutarimą Nr. 1178 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“, kuris įsigaliojo 2001 m. spalio 4 d.

Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. 1178 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ 1.4 punktu netekusiu galios buvo pripažintas Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 21 punktas (2000 m. balandžio 14 d. redakcija), kuriame buvo įtvirtinta privačių asmenų teisė formuoti ir įregistruoti individualius ne mažesnius nei 100 hektarų, bet ne didesnius nei 500 hektarų medžioklės plotų vienetus (išskyrus anksčiau nustatytą išimtį, kai medžioklės plotų naudotojas buvo šios žemės savininkas); kita vertus, nors minėtas 21 punktas (2000 m. balandžio 14 d. redakcija) buvo pripažintas netekusiu galios, buvo paliktas galioti Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 37 punktas, pagal kurį *inter alia* medžioklės plotų vienetą laikomas suformuotu ir nustatytosios formos prašymas jį įregistruoti gali būti pateiktas regiono aplinkos apsaugos departamento rajono agentūrai, jeigu bendras medžioklės plotų dydis jame atitinka 21 punkte (dabar jau pripažintame netekusiu galios) nurodytus minimalaus jų dydžio reikalavimus.

Vyriausybės 2001 m. spalio 1 d. nutarimo Nr. 1178 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ dalinio pakeitimo“ 1.3 punktu buvo pakeistas Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 20 punktas (2000 m. balandžio 14 d. redakcija), pagal kurį formuojamą kolektyvinį medžioklės plotų vienetą turėjo sudaryti ne mažesnis kaip 1000 hektarų vientisas žemės plotas; buvo nustatyta, kad medžioklės plotų naudotojai, Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka iki šio nutarimo įsigaliojimo suformavę medžioklės plotų vienetą, mažesnius už nurodytuosius šio nutarimo 1.3 punkte (t. y. mažesnius nei 1000 hektarų), gali tęsti medžiojimo veiklą šiuose plotuose iki 2003 m. balandžio 1 d., jeigu įstatymų nenumatyta kitaip (2 punktas). Šiame kontekste paminėtina, kad formuluotė „gali tęsti medžiojimo veiklą šiuose plotuose iki 2003 m. balandžio 1 d., jeigu įstatymų nenumatyta kitaip“ reiškia tai, kad medžiojimo veikla atitinkamuose medžioklės plotuose iki nurodyto termino galėjo būti tęsiama tik jeigu įstatymu nebus nustatytas kitoks (ankstesnis arba vėlesnis nei 2003 m. balandžio 1 d.) terminas.

15. Seimas 2000 m. liepos 18 d. priėmė Lietuvos Respublikos civilinio kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo įstatymą, kurio 51 straipsnio 1 punktu netekusiu galios buvo pripažintas iki tol galiojęs Civilinis kodeksas (su vėlesniais pakeitimais ir papildymais), o 1 straipsniu buvo patvirtintas naujas Civilinis kodeksas. Šio įstatymo 2 straipsnyje nustatyta, kad Civilinis kodeksas įsigalioja nuo 2001 m. liepos 1 d., išskyrus tas kodekso normas, kurioms šis įstatymas nustato kitus įsigaliojimo terminus.

Pagal naujojo Civilinio kodekso 2.35 straipsnio 1 dalį valstybė ir savivaldybės yra juridiniai asmenys.

Naujajame Civiliniame kodekse įtvirtinta kitokia, palyginti su iki tol galiojusiuose įstatymuose nustatytu teisiniu reguliavimu, juridinio asmens samprata, kai juridiniu asmeniu pripažįstama ir valstybė, nepakeitė Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalies, pagal kurią laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai negali nuosavybės teise priklausyti fiziniams ar juridiniams asmenims, turinio. Įsigaliojus naujam Civiliniam kodeksui, Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatytas teisinis reguliavimas ir toliau turėjo būti aiškinamas (taikant *inter alia* teleologinį ir įstatymų leidėjo ketinimų teisės aiškinimo metodus, t. y. atsižvelgiant į Laukinės gyvūnijos įstatymo 4 straipsnio 2 dalyje nustatytą teisinio reguliavimo tikslą ir į tai, kad įstatymų leidėjas, nustatydamas, jog laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai negali nuosavybės teise priklausyti fiziniams ar juridiniams asmenims, nesiekė apskritai neleisti valstybei būti laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų savininku) kaip nereiškiantis, kad laukiniai gyvūnai apskritai negali nuosavybės teise priklausyti valstybei. Kita vertus, kaip minėta, Vyriausybės 1994 m. gruodžio 19 d. nutarimu Nr. 1276 „Dėl medžioklės tvarkymo Lietuvos Respublikoje“ patvirtinti Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai, pagal kuriuos medžioklės plotuose esantys medžiojamieji žvėrys ir paukščiai yra valstybės nuosavybė, Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ buvo pripažinti netekusiais galios, o šiuo Vyriausybės nutarimu patvirtintuose naujuose Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose jau nebuvo nuostatų, *expressis verbis* įtvirtinančių, ar laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso nuosavybės teise. Taigi nei įstatymuose, nei poįstatyminiuose teisės aktuose, reguliavusiuose medžioklės ir su ja susijusius santykius, kurį laiką nebuvo *expressis verbis* nustatyta, ar laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso arba gali priklausyti nuosavybės teise, o jeigu priklauso, tai kam.

16. Seimas 2001 m. gruodžio 11 d. priėmė Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymą, kurio 1 straipsniu pakeitė Laukinės gyvūnijos įstatymą (1997 m. lapkričio 6 d. redakcija) ir jį išdėstė nauja redakcija. Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymas, taigi ir naujos (2001 m. gruodžio 11 d.) redakcijos Laukinės gyvūnijos įstatymas, įsigaliojo 2001 m. gruodžio 29 d., išskyrus 13 straipsnio 2 dalį, kuri įsigaliojo nuo 2003 m. balandžio 1 d. (Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo 2 straipsnis).

Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 2 straipsnio 5 dalyje laukinė gyvūnija apibrėžiama kaip „laisvėje arba nelaisvėje gyvenančių laukinių bestuburių ir stuburinių gyvūnų visuma“; šio straipsnio 4 dalyje laisvėje gyvenanti laukinė gyvūnija apibrėžiama kaip „laukiniai gyvūnai, kurių laisvės žmogus nėra apribojęs“. Pagal Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 3 straipsnio 1 dalį laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei, o 3 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad „nelaisvėje laikyti laukiniai gyvūnai, kurie ištrūksta į laisvę ir kurių savininkas per vieną mėnesį nuo ištrūkimo į laisvę dienos šių gyvūnų nesugauna, laikomi laisvėje gyvenančiais valstybei nuosavybės teise priklausančiais laukiniais gyvūnais, išskyrus atvejus, kai į laisvę ištrūkusius laukinius gyvūnus sugauti privaloma pagal šio įstatymo 7 straipsnio 1 dalies ir 16 straipsnio 3 dalies reikalavimus“.

Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalies 1 punkte kaip viena iš laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo rūšių buvo nurodytas medžiojimas (vienas iš laukinių gyvūnų paėmimo iš jų buveinių būdų). Minėto įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje medžiojimas apibrėžiamas kaip „veikla, kurios tikslas – paimti laisvėje gyvenančius

medžiojamuosius gyvūnus, juos sekant, tykojant, persekiojant, šaudant arba gaudant“. Pagal šio įstatymo 2 straipsnio 9 dalį medžiojamieji gyvūnai – tai „laukiniai gyvūnai, kurie Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse yra priskirti medžiojamiesiems dėl savo vertės ir atsižvelgiant į šalies medžioklės tradicijas“. Medžioti leidžiama tik asmenims, turintiems medžiotojo bilietą ar analogišką užsienio valstybėse išduotą dokumentą bei kitus Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatytus dokumentus (Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 13 straipsnio 1 dalis). Medžiojimą turėjo reglamentuoti Vyriausybės tvirtinami Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai, Aplinkos ministerijos tvirtinamos Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklės bei kiti teisės aktai (Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 13 straipsnio 3 dalis). Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 12 straipsnyje numatyta galimybė nustatyti laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo saugomose teritorijose apribojimus ir draudimus.

Laukinės gyvūnijos įstatymas (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) buvo keičiamas Seimo 2002 m. rugsėjo 19 d. priimtu Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo 4, 10 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymu, Seimo 2003 m. birželio 10 d. priimtu Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo 4, 8, 10 ir 24 straipsnių pakeitimo įstatymu ir Seimo 2005 m. balandžio 14 d. priimtu Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo 2, 9, 10, 11, 14 ir 20 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymu. Pirmuoju iš šių įstatymų, įsigaliojusiu 2002 m. spalio 4 d., buvo pakeista Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 13 straipsnio 3 dalis; Laukinės gyvūnijos įstatymo (2002 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 13 straipsnio 3 dalyje buvo nustatyta, kad medžiojimą reglamentuoja Medžioklės įstatymas, Aplinkos ministerijos tvirtinamos Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklės bei kiti teisės aktai; taigi šitaip pakeistoje Laukinės gyvūnijos įstatymo (2002 m. rugsėjo 19 d. redakcija) 13 straipsnio 3 dalyje jau nėra numatyta, kad Vyriausybė turėtų patvirtinti Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus.

17. Vyriausybė 2002 m. liepos 15 d. priėmė nutarimą Nr. 1132 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, kuriuo pakeitė kai kuriuos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ patvirtintų Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų punktus (su vėlesniais pakeitimais) ir nustatė laikiną – iki 2002 m. spalio 1 d. – atitinkamų santykių teisinį reguliavimą (1, 3 punktai), o 5 punktu pripažino nuo 2002 m. spalio 1 d. netekusiu galios Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimą Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais). Vyriausybės 2002 m. liepos 15 d. nutarimas Nr. 1132 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ įsigaliojo 2002 m. liepos 20 d.

Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų 23 punkte (2002 m. liepos 15 d. redakcija) buvo *inter alia* nustatyta, kad Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai teisę medžioti konkrečiuose medžioklės plotuose suteikia Aplinkos ministerijos patvirtintų Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka išduodami leidimus naudoti laisvėje gyvenančios gyvūnijos išteklius medžioklei, kad šie leidimai išduodami medžioklės plotų nuomininkams, miškų urėdijoms (komercinės medžioklės plotuose) arba medžioklės plotų savininkams, taip pat kad leidimas naudoti laisvėje gyvenančios gyvūnijos išteklius medžioklei konkrečiuose medžioklės plotuose gali būti išduodamas tik vienam medžioklės plotų naudotojui. Vyriausybės 2002 m. liepos 15 d. nutarimo Nr. 1132 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“ 2 punkte buvo nustatyta, kad „leidimai naudoti laisvėje gyvenančios gyvūnijos išteklius medžioklei medžioklės plotų nuomininkams turi būti išduodami atsižvelgiant į jų išsinuomotus medžioklės plotus, kurių nuomos sutartys įregistruotos Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentų rajonų agentūrose iki šio nutarimo įsigaliojimo“; buvo nustatyta, kad šis punktas galioja iki 2002 m. spalio 1 d. (3 punktas).

18. Minėtas Laukinės gyvūnijos įstatymo 13 straipsnio 3 dalies pakeitimas (Seimo 2002 m. rugsėjo 19 d. priimtu Laukinės gyvūnijos įstatymo 4,10 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymu, įsigaliojusi 2002 m. spalio 4 d.), taip pat minėtas medžioklės ir su ja susijusių santykių laikino teisinio reguliavimo nustatymas bei Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ (su vėlesniais pakeitimais) pripažinimas netekusiu galios nuo 2002 m. spalio 1 d. (Vyriausybės 2002 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 1132 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“) sietini su Seimo 2002 m. birželio 20 d. priimto Medžioklės įstatymo įsigaliojimu 2002 m. spalio 1 d. (išskyrus nurodytas išimtis).

19. Apibendrinant medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinį reguliavimą, įtvirtintą 1992-2002 m. galiojusiuose įstatymuose ir Vyriausybės teisės aktuose (nuo Konstitucijos įsigaliojimo iki Medžioklės įstatymo (daugumos jo nuostatų) įsigaliojimo), konstatuotina:

19.1. Šiuose teisės aktuose laukinė gyvūnija buvo traktuojama kaip vertybė, kurią būtina saugoti ir kurios išteklius būtina naudoti racionaliai. Medžioklė buvo traktuojama kaip viena iš priemonių užtikrinti laukinių gyvūnų apsaugą ir racionalų naudojimą ir kartu kaip laisvalaikio veikla. Medžioklės veikla buvo ribojama; valstybė (jos institucijos), taip pat savivaldybių institucijos turėjo įgaliojimus šią veiklą kontroliuoti. Už neteisėtą medžiojimą, kitus įstatymuose nurodytus medžioklės tvarkos pažeidimus įstatymuose buvo nustatyta atsakomybė.

19.2. Aptariamuoju laikotarpiu medžioklės ir su ja susijusių santykius iš esmės reguliavo poįstatyminiai teisės aktai, *inter alia* Vyriausybės nutarimai. Įstatymai šiuos santykius reguliavo tik kai kuriais aspektais.

19.3. Pažymėtina, kad nors kai kuriuose tuo laikotarpiu (ar tam tikrose jo atkarpose) galiojusiuose įstatymuose ir Vyriausybės teisės aktuose, reguliavusiuose santykius, susijusius su laukinės gyvūnijos (taip pat ir medžiojamosios faunos) naudojimu, nebuvo *expressis verbis* nustatyta, ar laukiniai gyvūnai (taip pat ir medžiojamoji fauna) kam nors priklauso arba gali priklausyti nuosavybės teise, o jeigu priklauso, tai kam, visas aptariamojo laikotarpio teisės aktuose, reguliavusiuose medžioklės ir su ja susijusių santykius, nustatytas teisinis reguliavimas buvo grindžiamas principine nuostata, kad laukinė gyvūnija (įskaitant medžiojamąją fauną) yra valstybės nuosavybė. Šiame kontekste paminėtina, kad ir aptariamojo laikotarpio pradžioje (1992 m. lapkritis), ir jo pabaigoje (2002 m. rugsėjis) galiojusiuose įstatymuose *expressis verbis* buvo įtvirtinta valstybinė laisvėje gyvenančių laukinių gyvūnų (įskaitant medžiojamąją fauną) nuosavybė. Be to, pagal to laikotarpio teisės aktus laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai (įskaitant medžiojamąją fauną) negalėjo nuosavybės teise priklausyti jokiame kitame juridiniame ar fiziniame asmeniui, tik valstybei.

19.4. Aptariamuoju laikotarpiu galiojusiuose teisės aktuose medžioklės teisė buvo siejama su žemės, miškų, vandens telkinių (kuriuose buvo formuojami medžioklės plotai) nuosavybės teise; savininkui priklausančioje žemėje medžioti buvo galima tik savininkui sutinkant; nesant tokio sutikimo (neturint vadinamąją medžioklės plotų nuomos sutartimi perleistos teisės naudotis medžioklės plotais), medžioti kitiems asmenims priklausančiuose medžioklės plotuose buvo uždrausta. Kartu konstatuotina, kad tam tikrais atžvilgiais medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinis reguliavimas kurį laiką dar buvo nutolęs nuo autentiškos Lietuvoje susiklosčiusios ir jos teisės aktuose įtvirtintos (tačiau sovietų valdžios paneigtos) medžioklės tradicijos, pagal kurią medžioklės plotus galėjo sudaryti patys savininkai iš savo žemių, o valstybės institucijos juos galėjo sudaryti tik iš valstybinių žemių, miškų ir vandenų, bet prie šios tradicijos buvo pamažu grįžtama. Antai aptariamojo laikotarpio pradžioje privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkai turėjo teisę nuomoti medžioklės plotus medžiotojų organizacijoms (juridinio asmens statusą turintiems medžiotojų būreliams arba klubams) ir kitiems naudotojams, paprastai nekeičiant „seniai susiformavusių“ medžioklės ūkio vienetų ribų ir pirmenybę teikiant medžiotojų kolektyvams, tuose plotuose medžiojusiems „ilgą laiką“; tačiau patys žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkai jiems priklausančiuose neišnuomotuose medžioklės plotuose galėjo medžioti tik smulkiają fauną.

Situacija pasikeitė įsigaliojus Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimui Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“, kuriuo buvo patvirtinti nauji Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai (galioję (su vėlesniais pakeitimais) iki 2002 m. spalio 1 d.): teisinis reguliavimas imtas grįsti nuostatomis, kad medžiojamųjų gyvūnų naudojimo tam tikrame žemės plote teisė priklauso šios žemės savininkui ir kad žemės savininkas gali medžiojamųjų gyvūnų naudojimo teise naudotis pats, perleisti ją kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims pagal medžioklės plotų nuomos sutartį arba ja nesinaudoti. Taigi buvo atsisakyta principo, kad teisę nuomoti (iš savininko) medžioklės plotus turėjo tik medžiotojų būreliai arba klubai, t. y. medžiotojų organizacijos.

Taigi aptariamojo laikotarpio pabaigoje medžioklės plotai pagal nuomos sutartis buvo nuomojami iš žemės savininkų ar valstybės arba savininkas galėjo juos sudaryti nuosavoje žemėje. Savininkai jiems nuosavybės teise priklausančioje žemėje, jeigu jos neišnuomojo medžioklei kitiems asmenims, turėjo teisę medžioti smulkiąją fauną. Valstybinės žemės valdytojai buvo įpareigoti išnuomoti valstybinėje žemėje esančius medžioklės plotus ne trumpesniam kaip 10 metų laikotarpiui, o privati žemė medžioklei galėjo būti nuomojama šalių tarpusavio susitarimu, sudarant rašytinę medžioklės plotų nuomos sutartį (taip pat ir trumpesniam negu 10 metų terminui). Tad medžioklės plotų vienetai turėjo būti formuojami medžioklės plotų nuomos sutarčių, tam tikram laikui sudarytų tarp nuomotojo (žemės savininko ar valstybinės žemės valdytojo) ir nuomininko, naudojančio žemę medžioklei (fizinio ar juridinio asmens), pagrindu.

19.5. Aptariamuoju laikotarpiu teisės aktuose buvo įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kad medžioti buvo leidžiama tik tam tikruose suformuotuose medžioklės plotų vienetuose. Vyriausybė savo aktais nustatydavo medžioklės plotų vienetų dydžius, kurie kito – jie buvo didinami (tačiau buvo nustatomos ir bendros taisyklės išimtys, kai minimalaus medžioklės ploto vieneto dydžio reikalavimas buvo netaikomas). 2000-2001 m. teisės aktuose buvo įtvirtinta galimybė formuoti kolektyvinius medžioklės plotų vienetus, apimančius ne mažiau kaip 1000 hektarų vientisų žemės plotų, ir individualius medžioklės plotų vienetus, apimančius vientisus žemės plotų vienetus nuo 100 iki 500 ha (išskyrus tą atvejį, kai medžioklės plotų naudotojas yra šios žemės savininkas); teisę formuoti ir registruoti individualius medžioklės plotų vienetus turėjo vienas ar keli privatūs asmenys.

Iš bylos medžiagos matyti, kad pagal tokį teisinį reguliavimą tam tikri individualūs medžioklės plotų vienetai buvo suformuoti, įregistruoti ir naudojami medžioklei.

Tačiau teisinis reguliavimas, pagal kurį buvo suformuoti ir įregistruoti (ir buvo pradėti naudoti medžioklei) minėti individualūs medžioklės plotai, buvo pakeistas. Vienu Vyriausybės nutarimu (priimtu 2000 m. balandžio 14 d.) įtvirtinus privačių asmenų teisę formuoti kolektyvinius ir individualius medžioklės plotų vienetus (jeigu medžioklės plotų vienetai atitinka nustatytus ploto reikalavimus), netrukus kitu Vyriausybės nutarimu (priimtu 2001 m. spalio 1 d.) buvo paliktas tik vienas iš anksčiau nustatytų -1000 hektarų – medžioklės ploto vieneto minimalių dydžių ir buvo nustatyta, kad medžioklės plotų naudotojai, nustatytą tvarką suformavę medžioklės plotų vienetus, mažesnius už šį minimalų dydį (1000 hektarų), gali tęsti medžiojimo veiklą šiuose plotuose iki 2003 m. balandžio 1 d., jeigu įstatymų nenumatyta kitaip. Minėta, kad tai reiškė, jog medžiojimo veikla atitinkamuose medžioklės plotuose iki nurodyto termino galėjo būti tęsiama tik jeigu įstatymu nebus nustatytas kitoks (taip pat ir ankstesnis nei 2003 m. balandžio 1 d.) terminas.

19.6. Aptariamojo laikotarpio teisės aktuose buvo įtvirtintas ir principas, kad laukinių gyvūnų padarytą žalą žemės savininkams turėjo atlyginti medžioklės plotų naudotojai, jeigu savininkai neuždraudė medžioti jiems priklausančiuose žemės sklypuose. Žemės savininkams atsisakius leisti medžioti jiems priklausančiuose sklypuose, medžiojamųjų gyvūnų jiems padaryta žala neturėjo būti atlyginama. Kita vertus, jeigu žalą darančius medžiojamuosius gyvūnus medžioti buvo uždrausta teisės aktais, šią žalą nustatytą tvarką turėjo atlyginti valstybė.

20. Apibendrinant medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinį reguliavimą, įtvirtintą aptariamuoju 1992-2002 m. laikotarpiu, nagrinėjamos konstitucinės justicijos byloje konstatuotina

ir tai, kad to meto teisės aktai tam tikriems jų reguliuojamų medžioklės santykių subjektams, pasinaudojusiems šiuose teisės aktuose nustatytomis teisėmis – žemės, miškų, vandens telkinių savininkams, galiojusių teisės aktų pagrindu suformavusiems individualius medžioklės plotų vienetus arba sudariusiems medžioklės plotų nuomos sutartis, kuriomis kitiems asmenims (naudotojams) buvo medžioklei išnuomoti žemės sklypai, miškai, vandens telkiniai, taip pat asmenims, pagal tokias sutartis įgijusiems teisę naudoti medžioklės plotus, sukūrė tam tikrus lūkesčius.

20.1. Privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkai, pagal galiojusius teisės aktus sudarę medžioklės plotų nuomos sutartis su kitais asmenimis (šių plotų naudotojai), galėjo pagrįstai tikėtis, kad šios sutartys bus vykdomos visą jose numatytą laiką ir kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią nuomininkams vykdyti savo pareigas pagal šias sutartis.

20.2. Fiziniai ir juridiniai asmenys, pagal galiojusius teisės aktus išsinuomoję medžiojimui skirtus žemę, miškus, vandens telkinius (medžioklės plotų naudotojai), galėjo pagrįstai tikėtis, kad visą šiose sutartyse nustatytą laiką jose nustatytomis sąlygomis jie galės naudoti medžiojimui išsinuomotą žemę, miškus, vandens telkinius ir kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią jiems naudotis savo teisėmis, numatytomis minėtose sutartyse.

20.3. Asmenys, pagal galiojusius teisės aktus suformavę individualius medžioklės plotų vienetus, galėjo pagrįstai tikėtis galėsiančią šiuos medžioklės plotų vienetus naudoti medžioklei tol, kol atsirastų įstatymuose numatytų aplinkybių, dėl kurių tolesnis šių medžioklės plotų vienetų naudojimas medžioklei pagrįstai taptų negalimas. Šis lūkestis kilo iš Vyriausybės teisės akto – Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ (kuriuo buvo patvirtinti nauji Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatai) – ir iš tos aplinkybės, kad minėti asmenys pasinaudojo pagal šį teisės aktą įgyta teise suformuoti ir įregistruoti individualius medžioklės plotų vienetus.

VI

1. Minėta, kad Seimas 2002 m. birželio 20 d. priėmė Medžioklės įstatymą, kuris (išskyrus tam tikras išimtis) įsigaliojo 2002 m. spalio 1 d. Kai kurie Medžioklės įstatymo straipsniai (jų dalys, punktai) buvo pakeisti Seimo 2003 m. birželio 10 d. priimtu Medžioklės įstatymo 6, 12 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymu.

Pažymėtina, kad pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <...> žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“, 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“, 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ir 18 straipsnio 7 dalies nuostata „Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti“ nebuvo pakeistos.

2. Minėta, kad 1992-2002 m. (nuo Konstitucijos įsigaliojimo iki Medžioklės įstatymo (daugumos jo nuostatų) įsigaliojimo) medžioklės santykius iš esmės reguliavo poįstatyminiai teisės aktai, *inter alia* Vyriausybės nutarimai, ir kad įstatymai šiuos santykius reguliavo tik kai kuriais aspektais.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Medžioklės įstatymu buvo siekiama sistemingai reguliuoti medžioklės bei su ja susijusius santykius ir sudaryti įstatyminių pagrindą poįstatyminiuose teisės aktuose šių santykių teisinį reguliavimą detalizuoti ir sukonkretinti.

Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 94 straipsnio 2 ir 7 punktai, kuriuose nustatyta, jog Vyriausybė vykdo įstatymus, taip pat vykdo kitas pareigas, kurias jai paveda Konstitucija ir kiti įstatymai, interpretuoti ir kaip nustatantys Vyriausybės pareigą pakeisti bei papildyti savo anksčiau priimtus aktus, kad jie atitiktų vėliau priimtą įstatymą, arba panaikinti savo anksčiau priimtus aktus, jeigu juose nustatytos teisės normos prieštarauja įstatymo normoms (Konstitucinio Teismo 2000 m. balandžio 5 d., 2001 m. gegužės 15 d. nutarimai).

Tad konstatuotina, kad įsigaliojus Medžioklės įstatymui visi poįstatyminiai aktai (neišskiriant Vyriausybės nutarimų) turėjo būti su juo suderinti, jam neprieštarauti.

3. Pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 8 straipsnio 1 dalies, 13 straipsnio 2 dalies, 18 straipsnio 7 dalies nuostatos yra sistemiškai susijusios su kitomis Medžioklės įstatymo 7, 8, 13 ir 18 straipsnių nuostatomis.

3.1. Medžioklės įstatymo 7 straipsnyje „Medžioklės plotai ir teritorijos, kuriose medžioklė yra draudžiama“ nustatyta:

„1. Medžioklės plotais laikomos ir medžioti leidžiama visose teritorijose, išskyrus teritorijas, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje.

2. Medžioti draudžiama:

1) kapinėse, urbanizuotose teritorijose, valstybiniuose rezervatuose, esančiuose valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinėse apyrbėse ir kitose teritorijose, kuriose šią veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai;

2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka;

3) kitose teritorijose, kuriose atsižvelgiant į vietos sąlygas negali būti medžiojama ir kurias nustato institucijos, sudarančios medžioklės plotų vienetų šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Medžiojamųjų gyvūnų gausa šio straipsnio 2 dalyje išvardytose teritorijose reguliuojama Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka. Jeigu iškyla medžiojamųjų gyvūnų platinamų užkrečiamųjų ligų pavojus ir privalomi nurodymai dėl šių gyvūnų gausos reguliavimo yra vykdytini žemės sklype, kuriame jo savininkas uždraudė medžioti, šių nurodymų įgyvendinimą organizuoja žemės sklypo savininkas.“

3.2. Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje „Medžioklės plotų vienetų sudarymas ir jų ribų keitimas“ nustatyta:

„1. Medžioklės plotų vienetai sudaromi ir jų ribos keičiamos vadovaujantis medžioklėtvarkos principais, užtikrinant racionalų medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą medžiojamųjų gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą, taip pat kad būtų išvengta didesnės medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos žmogaus ūkinės veiklos objektams. Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose. Medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijus ir reikalavimus medžioklės plotų vienetų riboms nustatyti tvirtina Aplinkos ministerija, vadovaudamasi šiais principais:

1) medžioklės plotų vienetų ribos turi eiti aiškiomis gamtinėmis arba dirbtinėmis ribomis, gerai matomomis vietovėje, tačiau negali būti nustatomos pamiške;

2) keliai, geležinkelių ruožai, elektros perdavimo linijos, natūralūs bei dirbtiniai vandens srautai ir kiti panašūs objektai, jeigu jų forma, dydis bei statiniai ar įrenginiai juose netrukdo organizuoti medžioklės, nesuardo medžioklės plotų vienetų vientisumo, tačiau negali būti laikomi išilgine jungtimi tarp atskirų nutolusių medžioklės plotų vieneto dalių.

2. Medžioklės plotų vienetai sudaromi ir jų ribos keičiamos šiais atvejais:

1) kai jie sudaromi medžioklės plotuose, kuriuose pagal šio Įstatymo reikalavimus nėra sudarytų medžioklės plotų vienetų arba kuriuos egzistuojančių medžioklės plotų naudotojai atsisakė naudoti;

2) egzistuojančius medžioklės plotų vienetus padalijant arba juos sujungiant, kai toks sudarymas atliekamas medžioklės plotų naudotojų susitarimu, šio straipsnio 1 dalyje nustatytais tikslais;

3) kai medžioklės plotų vieneto ribas arba teritorijas, kuriose leidžiama medžioti, būtina patikslinti, įsteigus pagal Saugomų teritorijų įstatymą naujas saugomas teritorijas arba pakeitus esamų saugomų teritorijų, kuriose medžioti draudžiama, ribas;

4) kai gaunamas atitinkamas medžioklėtvarkos projekto rengėjų siūlymas.

3. Medžioklės plotų vienetų sudarymo ir jų ribų pakeitimo projektus kiekvienoje savivaldybėje rengia šios savivaldybės mero sudaryta komisija, susidedanti iš savivaldybės administracijos, aplinkos apsaugos, žemėtvarkos, valstybinių miškus prižiūrinčių institucijų, medžiotojų visuomeninių organizacijų, vienijančių medžiotojų klubus ir būrelius, žemės ir miško savininkų savivaldos organizacijų atstovų. Komisijos medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatus tvirtina Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos.

4. Medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo etapai:

1) pasiūlymo medžioklės plotų vienetui sudaryti ar jo riboms pakeisti pateikimas;

2) teisinės informacijos surinkimas ir grafinių bei ekologinių duomenų apie siūlomą sudaryti arba pakeisti medžioklės plotų vienetą parengimas;

3) informacijos apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projektą paskelbimas šalies bei vietinėje spaudoje;

4) medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto tvirtinimas.

5. Pasiūlymus medžioklės plotų vienetams sudaryti ar jų riboms pakeisti šio straipsnio 3 dalyje nurodytai komisijai teikia:

1) Aplinkos ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl mokslo ir mokymo medžioklės plotų vienetų ir profesionalios medžioklės plotų vienetų bei dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vienetų, jeigu yra gautas atitinkamas medžioklėtvarkos projekto rengėjų siūlymas;

2) Žemės ūkio ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl medžioklės plotų vienetų žuvininkystės tvenkinių teritorijoje;

3) fiziniai ir juridiniai asmenys – dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vienetų.

6. Medžioklės plotų vienetai gali būti sudaromi ir jų ribos keičiamos šio straipsnio 3 dalyje nurodytos komisijos iniciatyva, kai tai yra būtina siekiant užtikrinti šio straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus.

7. Profesionalios medžioklės plotų vienetai bei mokslo ir mokymo medžioklės plotų vienetai sudaromi teritorijose, kuriose valstybinė žemė sudaro daugiau kaip 50 procentų, ir kitose teritorijose, būtinosiose keliams tikslams įgyvendinti medžioklėtvarkos požiūriu.

8. Žuvininkystės tvenkiniams, kuriuose medžioklė plėtojama ribotai, priskiriami pramoniniai žuvininkystės tvenkiniai, kurių teritorijų sąrašą bei plotus tvirtina Lietuvos Respublikos Vyriausybė, taip pat kiti žuvininkystės tvenkiniai, kurių vientisas plotas ne mažesnis kaip 150 ha. Šiose teritorijose Žemės ūkio ministerijos siūlymu gali būti sudaromi specialūs medžioklės plotų vienetai, kuriuose žuvininkystės tvenkinių naudotojai Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka reguliuoja žuviesių paukščių gausą ir medžioja smulkiuosius medžiojamuosius gyvūnus.

9. Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, parengusi preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą, paskelbia apie tai šalies bei vietinėje spaudoje ir nurodo 1 mėnesio terminą, per kurį šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus, o kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys – siūlymus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto. Tokie rašytiniai siūlymai ir reikalavimai pateikiami šio straipsnio 3 dalyje numatyti komisijai tiesiogiai

arba per seniūnijas, kuriose yra siūlymus ir reikalavimus pateikiantiems asmenims priklausantys žemės sklypai. Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre. Teritorijas, kuriose medžioklė draudžiama pagal šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalį iki šiuos reikalavimus nustatančių asmenų nurodyto termino, šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija pažymi medžioklės plotų vieneto plane. Mokesčiai už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą medžioklės plotų vienetu mažinami proporcingai tokių teritorijų dydžiui, tačiau šių apribojimų nustatymas nesuardo medžioklės plotų vieneto vientisumo.

10. Pasibaigus šio straipsnio 9 dalyje nustatytam terminui, komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti, išnagrinėjusi gautus reikalavimus ar siūlymus ir įvertinusi, kad jie atitinka šio straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus, priima sprendimą, ar tikslinga atsižvelgti į gautus siūlymus, prireikus koreguoja medžioklės plotų vieneto sudarymo ar ribų pakeitimo projektą, ir per 1 mėnesį šį projektą pateikia tvirtinti atitinkamos apskrities viršininkui. Neatsiejamos tvirtinamo medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto dalys yra medžioklės plotų vieneto planas su pažymėtomis teritorijomis, kuriose leidžiama medžioti ir kuriose medžioklė yra uždrausta, bei priedas apie medžioklės plotų dydį bei pasiskirstymą pagal tinkamumą medžiojamiesiems gyvūnams gyventi ir veistis.

11. Medžioklės plotų vienetų, siūlomų sudaryti daugiau kaip vienos savivaldybės teritorijoje, sudarymo projektai rengiami kartu su kitų savivaldybių atitinkamomis komisijomis. Jeigu medžioklės plotų vieneto ribos peržengia vienos apskrities ribas, tokio medžioklės plotų vieneto sudarymo projektas turi būti patvirtintas ir tose apskrityse, į kurių teritoriją jis įsiterpia.“

3.3. Medžioklės įstatymo 13 straipsnyje „Žemės sklypų savininkų teisės, susijusios su medžioklės plotų vienetų sudarymu ir medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimu juose“ nustatyta:

„1. Privačios žemės sklypo savininkas, turintis medžiotojo bilietą, turi teisę, susitaręs su medžioklės plotų naudotojais, šio Įstatymo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka kartu su medžioklės plotų naudotojais medžioti visuose medžioklės plotų vienetuose, į kuriuos patenka jam nuosavybės teise priklausantis žemės sklypas.

2. Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetui, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala. Medžioklės plotų vieneto sudarymo ar ribų pakeitimo projekto rengimo atveju apie tai jis privalo raštu pranešti šio Įstatymo 8 straipsnio nustatyta tvarka veikiančiai komisijai per šio Įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje nustatytą terminą.

3. Žemės sklypo ar keleto susisiekančių sklypų, kuriuose medžioklė nėra uždrausta ir kurių bendras plotas yra didesnis kaip 1000 ha, savininkas gali pateikti šio Įstatymo 8 straipsnyje numatytai komisijai prašymą, kad šie sklypai būtų pripažinti medžioklės plotų vienetu, atitinkančiu šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus. Jeigu žemės sklypai pripažįstami medžioklės plotų vienetu ir tokio medžioklės plotų vieneto sudarymas nesuardo gretimų medžioklės plotų vienetų, ir jų savininkui pagal 10 straipsnio 1 dalies reikalavimus gali būti išduotas leidimas naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklį medžioklės plotų vienetu, medžioklės plotų vieneto sudarymo projektas sudaromas ir patvirtinamas vadovaujantis šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka, o leidimas naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklį medžioklės plotų vienetu išduodamas be 10 straipsnio 2 dalyje numatyto konkurso.“

3.4. Medžioklės įstatymo 18 straipsnyje „Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimas“ buvo nustatyta:

„1. Laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės, miško ir vandens telkinių sklypų savininkams, valdytojams ir naudotojams šio straipsnio 3 ir 4 dalyse nurodytais atvejais atlygina medžioklės plotų naudotojai arba valstybės vardu šio straipsnio 4 dalyje nurodytos institucijos, jeigu neįrodoma, kad žala atsirado dėl nenugalimos jėgos, nukentėjusio asmens tyčios ir kitų Civilinio kodekso 6.253 straipsnyje nurodytų veiksmy.

2. Laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą pagal Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų patvirtintą Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodiką apskaičiuoja atitinkamos savivaldybės mero sudaryta nuostolių skaičiavimo komisija.

3. Laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams dėl žemės ūkio pasėlių, miško ir hidrotechnikos įrenginių pakenkimo atlygina medžioklės plotų naudotojas šiais atvejais, kai:

1) žalos žemės ūkio pasėliams ar hidrotechnikos įrenginiams padaro kanopiniai žvėrys ar bebrai, jeigu juos medžioti nėra uždrausta ištisus metus;

2) kanopiniai žvėrys ar bebrai padaro žalą miškui, jeigu juos medžioti nėra uždrausta ištisus metus ir jeigu pagal Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijų patvirtintą Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodiką apskaičiuota stipriai pažeistų bei žuvusių tikslinės rūšies medelių jaunuolynuose dalis viršija 20 procentų arba vyresnio amžiaus medynuose stipriai pažeistų perspektyvių tikslinės rūšies medžių dalis viršija 10 procentų ir jeigu neįvykdomi žvėrių, kurių sumedžiojimas yra limituojamas, sumedžiojimo limitai.

4. Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo ir Savivaldybės gamtos apsaugos fondo nuostatų nustatyta tvarka valstybės vardu šiuose teisės aktuose nurodytos institucijos atlygina laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams, kai pakenkdami žemės ūkio pasėliams, miškui ir hidrotechnikos įrenginiams ją padarė medžiojamieji gyvūnai, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus.

5. Žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkai, valdytojai ir naudotojai apie laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą nedelsdami privalo pranešti atitinkamai seniūnijai, ne vėliau kaip per 3 darbo dienas nuo žalos pastebėjimo išsiųsdami rašytinį prašymą dėl žalos įvertinimo ir atlyginimo. Seniūnijos seniūnas, gavęs pranešimą apie padarytą žalą, privalo tą pačią dieną pranešti medžioklės plotų naudotojui ir per 7 dienas organizuoti žalos įvertinimą, išskyrus atvejus, kai dėl žalos pobūdžio jos dydį įmanoma nustatyti tik praėjus daugiau negu 7 dienoms.

6. Lėšos už laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą turi būti sumokėtos per vieną mėnesį nuo žalos dydžio apskaičiavimo dienos. Šalis, nesutinkanti su apskaičiuotu žalos dydžiu, turi teisę Administracinių bylų teisenos įstatymo nustatyta tvarka nuostolių skaičiavimo komisijos sprendimą apskūsti teismui.

7. Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti.

8. Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala žemės sklypų savininkams, valdytojams ir naudotojams, kurių žemės ūkio pasėliams buvo padaryta žalos, atlyginama, jeigu žemės ūkio pasėlių savininkas augina pasėlius pagal agrotechninius reikalavimus ir vykdo pasėlių apsaugojimo nuo medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos priemones, patvirtintas Medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės ūkio pasėliams ir miškui apskaičiavimo metodikoje.“

Seimo 2003 m. birželio 10 d. priimto ir 2004 m. sausio 1 d. įsigaliojusio Medžioklės įstatymo 6, 12 ir 18 straipsnių pakeitimo įstatymo 3 straipsniu pakeitus Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 4 dalį (2002 m. birželio 20 d. redakcija), ši dalis buvo išdėstyta taip:

„Aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo ir Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo nustatyta tvarka valstybės vardu šiuose teisės aktuose nurodytos institucijos atlygina laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams, kai pakenkdami žemės ūkio pasėliams, miškui ir hidrotechnikos įrenginiams ją padarė medžiojamieji gyvūnai, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus.“

4. Pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos dėl draudimų medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžių ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos neatlyginimo yra susijusios ir su kituose Medžioklės įstatymo straipsniuose išdėstytais nuostatomis, įvairiais aspektais reglamentuojančiomis medžioklės ir su ja susijusius santykius, konkrečiai su nuostatomis, įtvirtinančiomis medžiojamųjų gyvūnų sampratą ir nustatančiomis jų teisinį statusą (*inter alia* jų santykį su nuosavybės institutu), medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo teisę, įtvirtinančiomis medžioklės plotų vienetų sampratą, nustatančiomis medžioklės plotų naudotojų teises ir pareigas, taip pat žemės sklypų, esančių medžioklės plotuose, savininkų teises ir kt.

4.1. Medžioklės įstatymo 2 straipsnio 8 dalyje medžioklė apibrėžiama kaip „medžiojamųjų gyvūnų apsauga ir racionalus naudojimas vadovaujantis šiuo Įstatymu, kitais medžioklės reglamentuojančiais teisės aktais bei atsižvelgiant į ekologines medžioklės plotų sąlygas, etikos normas bei šalies medžioklės kultūros tradicijas“; šio straipsnio 9 dalyje medžiojimas apibrėžiamas kaip „laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo rūšis, kai siekiama panaudoti laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų išteklius šiuos gyvūnus sekant, tykojant, persekiojant, šaudant arba gaudant“; šio straipsnio 7 dalyje medžiojamieji gyvūnai apibrėžiami kaip „laukiniai gyvūnai, kurie Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse yra priskirti medžiojamiesiems dėl visuomeniniais ir asmeniniais tikslais grindžiamos vertės ir atsižvelgiant į šalies medžioklės kultūros tradicijas“.

Medžioklės įstatymo 3 straipsnyje *inter alia* nustatyta, kad laisvėje gyvenantys medžiojamieji gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei (1 dalis), kad laisvėje esantys medžiojamieji gyvūnai, kurie laikantis šio įstatymo ir kitų teisės aktų buvo pagauti arba nušauti, tampa juos pagavusio ar nušovusio medžioklės plotų naudotojo nuosavybe, išskyrus medžioklės trofėjus, kurie nuosavybės teise priklauso medžiojamąjį gyvūną sumedžiojusiam asmeniui (2 dalis), taip pat kad nelaisvėje laikomi medžiojamieji gyvūnai nuosavybės teise priklauso juos įsigijusiam fiziniam arba juridiniam asmeniui (3 dalis).

Kita vertus, pagal Medžioklės įstatymo 2 straipsnio 7 dalį medžiojamieji gyvūnai yra ribotos civilinės apyvartos objektai.

4.2. Minėta, kad pagal Medžioklės įstatymo 2 straipsnio 7 dalį medžiojamieji gyvūnai yra laukiniai gyvūnai, kurie „yra priskirti medžiojamiesiems dėl visuomeniniais ir asmeniniais tikslais grindžiamos vertės ir atsižvelgiant į šalies medžioklės kultūros tradicijas“, o pagal Laukinės gyvūnijos įstatymo (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija) 11 straipsnio 1 dalies 1 punktą medžiojimas yra viena iš laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo rūšių. Medžioklės įstatyme įtvirtinta medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo teisė apima *inter alia* teisę medžioti (arba medžiojimo teisę), įtvirtintą ir iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo galiojusiuose teisės aktuose.

Pagal Medžioklės įstatymą teisę naudoti laisvėje esančių medžiojamųjų gyvūnų išteklius suteikia Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai išduodami leidimą naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu (4 straipsnio 1 dalis). Sodybose ir negyvenamuose pastatuose bei jų priklausiniuose šių objektų savininkai, valdytojai ir naudotojai turi teisę, nepaisydami Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklėse nustatytų medžioklės terminų, naudodami šiose taisyklėse numatytas leistinas gaudymo priemones gaudyti bei pasiimti tų rūšių plėšriuosius medžiojamuosius žvėris ir varninius paukščius, kuriems minėtose taisyklėse yra nustatytas leistinas jų medžioklės terminas; ši veikla nelaikoma medžiojimu, ir ją vykdančias asmuo neprivalo būti medžiotojas (4 straipsnio 3 dalis).

Leidimą naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius konkrečiame medžioklės plotų vienetu Lietuvos ir užsienio fiziniams ir juridiniams asmenims, atitinkantiems Medžioklės įstatyme nustatytus reikalavimus, išduoda Aplinkos ministerijos regionų aplinkos apsaugos departamentai, Aplinkos ministerijos nustatyta tvarka organizuodami leidimo naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu išdavimo konkursą (išskyrus nurodytus atvejus) (10 straipsnio 1 ir 2 dalys). Leidimas naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu išduodamas tik vienam medžioklės plotų naudotojui ne trumpesniam kaip 10 metų laikotarpiui (10 straipsnio 3

dalį). Pasibaigus leidimo naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu laikotarpiui, kuriam jis buvo išduotas, jeigu šio leidimo gavėjas tinkamai vykdė visas jame nustatytas sąlygas ir pasibaigus šio leidimo galiojimui per 2 mėnesius pateikė prašymą pratęsti jo galiojimo laiką, šis leidimas pratęsiamas (10 straipsnio 5 dalis). Medžioklės įstatymo 11 straipsnyje yra numatyti leidimo naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu galiojimo pasibaigimo pagrindai (1 dalis), taip pat leidimo naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu panaikinimo pagrindai (2 dalis).

5. Pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos dėl draudimų medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžių ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos neatlyginimo yra susijusios ir su Medžioklės įstatymo nuostatomis, skirtomis užtikrinti perėimą nuo ankstesniu teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių prie Medžioklės įstatymu nustatyto teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių. Šios nuostatos išdėstytos Medžioklės įstatymo 22 ir 23 straipsniuose.

5.1. Medžioklės įstatymo 22 straipsnyje „Šio Įstatymo 8 ir 10 straipsnių įgyvendinimas“ nustatyta:

„1. Šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti ir jų riboms pakeisti nurodytu būdu kiekvienoje savivaldybėje turi būti sudaryta ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo Šio Įstatymo įsigaliojimo.

2. Medžioklės plotų naudotojai, naudodę medžioklės plotus iki šio Įstatymo įsigaliojimo ir naudodę juos nepažeisdami teisės aktų reikalavimų, iki 2003 m. balandžio 1 d. pateikia prašymus šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodytai komisijai, ir jų naudojami medžioklės plotai pripažįstami medžioklės plotų vienetais bei leidimai naudoti juose medžiojamųjų gyvūnų išteklius išduodami laikantis medžioklės plotų naudojimo tėsimumo, vadovaujantis šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti:

1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis;

2) medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, skyrimą patvirtinančius dokumentus (tik profesionalios medžioklės plotų ir mokslo ir mokymo medžioklės plotų atveju);

3) rašytinius medžioklės plotų ribų suderinimo su visais gretimų medžioklės plotų naudotojais protokolus, jeigu jie buvo surašyti, pagal kuriuos patvirtinamos faktiškos medžioklės plotų vienetų ribos, arba remdamiesi šiais protokolais besiribojančių medžioklės plotų naudotojai koreguoja medžioklės plotų ribas siekdami šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų;

4) kitus dokumentus, patvirtinančius teisėtą medžioklės plotų naudojimą.

4. Šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, priimdama sprendimą dėl į medžioklės plotų vienetą siūlomų įtraukti teritorijų, dėl kurių naudojimo nėra pateiktų šio straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodytų dokumentų arba jie yra ne visi, atsižvelgia į šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytuose dokumentuose pateiktus siūlymus arba nustato medžioklės plotų vieneto ribas, atsižvelgdama į šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus.

5. Medžioklės plotų, naudotų iki šio Įstatymo įsigaliojimo pagal šio straipsnio 3 dalyje nurodytus dokumentus ir atitinkančių šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje keliamus reikalavimus, ribos yra nekeistinos, išskyrus atvejus, kai besiribojančių medžioklės plotų vienetų naudotojai rašytiniu medžioklės plotų ribų suderinimo protokolu prašo nustatyti kitokias ribas, siekdami šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų.

6. Medžioklės plotų, mažesnių kaip 1000 ha, naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais gali susitarti dėl medžioklės plotų padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, įtvirtindami tai šio straipsnio 3 dalies 3 punkte numatyto dokumentu ir pateikdami bendrą prašymą šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatyta komisijai dėl medžioklės plotų pripažinimo medžioklės

plotų vienetu. Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija.

7. Iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis šio Įstatymo 8 straipsnio 9, 10 ir 11 dalyse nustatytų sąlygų.

8. Medžioklės plotuose, dėl kurių įtraukimo į medžioklės plotų vienetus nepateikiami šio straipsnio 2 dalyje nurodyti prašymai iki 2003 m. balandžio 1 d., medžioklės plotų vienetai sudaromi arba šie plotai prie kitų sudarytų medžioklės plotų vienetų prijungiami šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka.

9. Medžioklės plotų naudotojams, kurių medžioklės plotai šiame straipsnyje nustatyta tvarka buvo pripažinti medžioklės plotų vienetais, leidimai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius šiuose vienetuose išduodami be šio Įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje numatyto konkurso.“

5.2. Medžioklės įstatymo 23 straipsnyje „Pasiūlymai Lietuvos Respublikos Vyriausybei“ nustatyta: „Lietuvos Respublikos Vyriausybė, atsižvelgdama į šio Įstatymo ir kai kurių jo straipsnių įsigaliojimo terminus, parengia ir patvirtina šiam Įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.“

6. Sprendžiant, ar pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos neprieštarauja Konstitucijai, būtina išsiaiškinti, koks medžioklės planavimo ir organizavimo, taigi ir medžioklės bei su ja susijusių santykių, modelis yra įtvirtintas Medžioklės įstatyme.

7. Minėta, kad Medžioklės įstatyme medžioklė traktuojama kaip „medžiojamųjų gyvūnų apsauga ir racionalus naudojimas vadovaujantis šiuo Įstatymu, kitais medžioklę reglamentuojančiais teisės aktais bei atsižvelgiant į ekologines medžioklės plotų sąlygas, etikos normas bei šalies medžioklės kultūros tradicijas“ (2 straipsnio 8 dalis). Be „medžioklės“ sąvokos, Medžioklės įstatyme yra vartojama ir „medžiojimo“ sąvoka: medžiojimas apibrėžiamas kaip „laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo rūšis, kai siekiama panaudoti laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų išteklius šiuos gyvūnus sekant, tykojant, persekiojant, šaudant arba gaudant“ (2 straipsnio 9 dalis).

Taigi pagal Medžioklės įstatymą medžiojimas yra vienas iš medžioklės instituto elementų; Medžioklės įstatyme vartojama „medžioklės“ sąvoka apima ir šiame įstatyme vartojamą „medžiojimo“ sąvoką.

8. Pagal Medžioklės įstatymą medžioklė yra planuojama ir organizuojama medžioklės plotų vienetuose. Medžioklės įstatyme medžioklės plotų vienetas apibrėžiamas kaip „vientisa medžioklės plotų teritorija, kuri sudaryta vadovaujantis medžioklėtvarkos principais šio Įstatymo nustatyta tvarka ir kurioje planuojamas ir organizuojamas medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimas“ (2 straipsnio 14 dalis). Taigi į medžioklės plotų vienetus gali būti įtraukiamos tik tos teritorijos, kurios pagal Medžioklės įstatymą yra medžioklės plotai. Medžioklės įstatyme medžioklės plotai (iš kurių sudaromi medžioklės plotų vienetai) apibrėžiami kaip „žemės, miškų ir vandens telkinių plotai, kuriuose Įstatymo nustatyta tvarka gali būti medžiojama“ (2 straipsnio 11 dalis).

8.1. Medžioklės įstatymo 7 straipsnio „Medžioklės plotai ir teritorijos, kuriose medžioklė yra draudžiama“ 1 dalyje nustatyta, kad „medžioklės plotais laikomos ir medžioti leidžiama visose teritorijose, išskyrus teritorijas, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje“, kurioje yra nurodytos teritorijos, kuriose medžioti draudžiama. Tad medžioklės plotai yra apibūdinti ne pozityviai, bet negatyviai: „medžioklės ploto“ sąvoka apima bet kurią šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nenurodytą teritoriją (žemės, miškų ar vandens telkinių plotą), kurioje nėra draudžiama medžioti. Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad medžioti draudžiama: 1) kapinėse, urbanizuotose teritorijose, valstybiniuose rezervatuose, esančiuose valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinėse apyrbėse ir kitose teritorijose, kuriose šią veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai; 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka; 3) kitose teritorijose, kuriose atsižvelgiant į vietos sąlygas negali būti medžiojama ir kurias nustato institucijos, sudarančios medžioklės plotų vienetus Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka.

Konstatuotina, kad Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytos teritorijos (kapinės, urbanizuotos teritorijos, valstybiniai rezervatai, esantys valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinės apyrbės ir kitos teritorijos, kuriose šią veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai), taip pat šios dalies 3 punkte nurodytos teritorijos (kitos teritorijos, kuriose atsižvelgiant į vietos sąlygas negali būti medžiojama ir kurias nustato institucijos, sudarančios medžioklės plotų vienetus Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka) nelaikytinos medžioklės plotais.

Kitaip vertintini Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai, kurių savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka.

Medžioklės įstatymo 7 straipsnio pavadinimą „Medžioklės plotai ir teritorijos, kuriose medžioklė yra draudžiama“ aiškinant vien pažodžiui (taikant vien lingvistinį, verbalinį teisės aiškinimo metodą) būtų galima teigti, esą šiame įstatyme visos teritorijos į medžioklės plotus ir teritorijas, kuriose medžioklė yra draudžiama, yra diferencijuojamos taip: medžioklės plotai – tai visos teritorijos (žemės, miškų ir vandens telkinių plotai), kuriose nėra draudžiama medžioti (t. y. visos teritorijos, kurios nėra nurodytos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje), tuo tarpu teritorijos, kuriose yra draudžiama medžioti (t. y. visos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje nurodytos teritorijos), nėra medžioklės plotai. Taip būtų galima teigti ir vien pažodžiui aiškinant Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 1 dalies nuostatą „medžioklės plotais laikomos ir medžioti leidžiama visose teritorijose, išskyrus teritorijas, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje“. Šitaip aiškinant Medžioklės įstatyme nustatytą teisinį reguliavimą šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai, kurių savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka, neturėtų būti laikomi medžioklės plotais.

Kita vertus, minėtu būdu (vien pažodžiui, lingvistiškai) aiškinant Medžioklės įstatymo 7 straipsnio pavadinimą „Medžioklės plotai ir teritorijos, kuriose medžioklė yra draudžiama“ ir šio straipsnio 1 dalies nuostatą „medžioklės plotais laikomos ir medžioti leidžiama visose teritorijose, išskyrus teritorijas, nurodytas šio straipsnio 2 dalyje“ būtų neatsižvelgiama į Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatą „medžioti draudžiama: <...> 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“. Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies formuluotė „žemės sklypai, esantys medžioklės plotuose“ suponuoja tai, kad medžioklės plotais laikytini ir šios dalies 2 punkte nurodyti medžioklės plotuose esantys žemės sklypai, kurių savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka. Šiame kontekste paminėtina, kad privačios žemės sklypo savininkas pagal Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalį turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala (apie tai per nustatytą terminą raštu pranešęs atitinkamai komisijai). Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai – tai tokie žemės sklypai, kuriuose Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka galėtų būti medžiojama, tačiau jų savininkai, pasinaudoję Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta teise, uždraudė juose medžioti. Taigi Medžioklės įstatyme numatytas privačios žemės sklypo savininko uždraudimas medžioti jam priklausančiame žemės sklype nereiškia, kad tas žemės sklypas jau nelaikytinas medžioklės plotu – jame, jeigu savininkas nedraustų, Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka būtų galima medžioti. Šiuo atžvilgiu minėti Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai atitinka šio įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje pateiktą medžioklės plotų sąvokos apibrėžimą.

Konstatuotina, kad Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai, esantys medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka, savo teisiniu režimu iš esmės skiriasi nuo šios dalies 1 punkte nurodytų teritorijų (kapinių, urbanizuotų teritorijų, valstybinių rezervatų, esančių valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinių apyrbų ir kitų teritorijų, kuriose šią

veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai) ir šios dalies 3 punkte nurodytų teritorijų (kitų teritorijų, kuriose, atsižvelgiant į vietos sąlygas, negali būti medžiojama ir kurias nustato institucijos, sudarančios medžioklės plotų vienetų Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka).

Toks Medžioklės įstatymo 7 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas, kai viena Medžioklės įstatymo norma bandoma aprėpti iš esmės skirtingas teises kategorijas ir reguliuoti iš esmės skirtingus santykius, yra prieštaringas ir dviprasmiškas; jis yra taisytinas iš esmės.

8.2. Pabrėžtina, kad norint atskleisti Medžioklės įstatyme įtvirtintą medžioklės plotų ir medžioklės plotų vienetų sampratą, inter alia išaiškinti šio įstatymo 7 straipsnyje nustatytą teisinį reguliavimą, nepakanka taikyti vien lingvistinį, verbalinį teisės aiškinimo metodą, bet reikia taikyti ir kitus teisės aiškinimo metodus, įskaitant teleologinį ir sisteminį.

8.3. Teleologiškai aiškinant Medžioklės įstatyme (*inter alia* 7 straipsnyje) įtvirtintą medžioklės plotų ir medžioklės plotų vienetų sampratą turi būti atsižvelgiama į šiame įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo tikslus ir šio įstatymo paskirtį, kuri, kaip minėta, pačiame šiame įstatyme yra apibrėžiama taip: „<...> nustatyti visuomeninius santykius, susijusius su Lietuvos Respublikos teritorijoje esančios medžiojamosios gyvūnijos apsauga ir jos racionalių naudojimu“ (1 straipsnis).

Medžioklės įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo tikslus, šio įstatymo paskirtį įvairiais aspektais atskleidžia įvairios jo nuostatos, *inter alia* reglamentuojančios medžioklės plotų vienetų sudarymą ir medžioklėtvarkos projektų rengimą, kaip antai: medžioklė – tai medžiojamųjų gyvūnų apsauga ir racionalių naudojimas *inter alia* atsižvelgiant į ekologines medžioklės plotų sąlygas (2 straipsnio 8 dalis); medžioklės plotų vienetų sudarymas – tai „teritorijos, kurioje fizinis ar juridinis asmuo turėdamas leidimą naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu gali planuoti ir organizuoti medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą bei medžiojamųjų gyvūnų apsaugą, ploto ir ribų nustatymas“ (2 straipsnio 15 dalis); „medžioklės plotų vienetai sudaromi ir jų ribos keičiamos vadovaujantis medžioklėtvarkos principais, užtikrinant racionalių medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą medžiojamųjų gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą, taip pat kad būtų išvengta didesnės medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos žmogaus ūkinės veiklos objektams“ (8 straipsnio 1 dalis); medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijus ir reikalavimus medžioklės plotų vienetų riboms nustatyti tvirtina Aplinkos ministerija, vadovaudamasi šiais principais: 1) medžioklės plotų vienetų ribos turi eiti aiškiomis gamtinėmis arba dirbtinėmis ribomis, gerai matomomis vietovėje, tačiau negali būti nustatomos pamiške; 2) keliai, geležinkelio ruožai, elektros perdavimo linijos, natūralūs bei dirbtiniai vandens srautai ir kiti panašūs objektai, jeigu jų forma, dydis bei statiniai ar įrenginiai juose netrukdo organizuoti medžioklės, nesuardo medžioklės plotų vienetų vientisumo, tačiau negali būti laikomi išilgine jungtimi tarp atskirų nutolusių medžioklės plotų vieneto dalių (8 straipsnio 1 dalis); „visiems šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka sudarytiems medžioklės plotų vienetais ne rečiau kaip kas 10 metų turi būti parengiami medžioklėtvarkos projektai, kuriuose, atlikus medžioklės plotų bioekologinių sąlygų bei jų pokyčių tyrimą, nustatoma: 1) pagrindinės medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo sąlygos (didžiausias ir mažiausias leistinas medžiojamųjų gyvūnų gausumas, privalomos įgyvendinti biotechninės priemonės bei kitos sąlygos, būtinos išlaikyti gyvybingas medžiojamųjų gyvūnų populiacijas bei išvengti didelės šių gyvūnų daromos žalos žemės, miškų ir žuvininkystės ūkiams, kitiems žmogaus ūkinės veiklos objektams); 2) siūlymai pakeisti medžioklės plotų vienetų ribas, jeigu tai yra būtina siekiant užtikrinti racionalių medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą bei atsižvelgiant į įvykusius teritorijos naudojimo pokyčius“ (9 straipsnio 1 dalis); ir kt.

Iš šių Medžioklės įstatymo nuostatų matyti, kad medžioklės plotais ir medžioklės plotų vienetais, kaip Medžioklės įstatyme įtvirtinto medžioklės planavimo ir organizavimo modelio elementais, siekiama sudaryti prielaidas racionaliui valdyti medžiojamųjų gyvūnų populiacijas, užtikrinti jų gyvybingumą ir apsaugą, racionaliui naudoti medžiojamuosius gyvūnus.

Taigi konstatuotina, kad šiuo – medžiojamųjų gyvūnų populiacijų racionalaus valdymo ir medžiojamųjų gyvūnų racionalaus naudojimo – atžvilgiu tai, kad tam tikra teritorija (žemės sklypų, miškų, vandens telkinių plotas) pagal Medžioklės įstatymą yra laikoma medžioklės plotu, reiškia, jog minėtu įstatymu šiai teritorijai yra nustatytas tam tikras teisinis režimas: šios teritorijos pagal Medžioklės įstatymą apskritai gali būti naudojamos medžiojimui. Tačiau medžioti leidžiama ne visose teritorijose, kurios traktuojamos kaip medžioklės plotai; kad medžioklės plotai būtų iš tikrųjų naudojami medžiojimui, būtina, kad jie būtų Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka įtraukti į tam tikrą medžioklės plotų vienetą. Į medžioklės plotų vienetus neįtrauktuose medžioklės plotuose medžioklė negali būti planuojama ir organizuojama.

Konstatuotina ir tai, kad medžiojamųjų gyvūnų populiacijų racionalaus valdymo ir medžiojamųjų gyvūnų racionalaus naudojimo atžvilgiu medžioklės plotų priskyrimas tam tikriems medžioklės plotų vienetais reiškia, kad teritorijos, kurios pagal Medžioklės įstatymą yra medžioklės plotai, yra suskirstytos į tam tikrus teritorinius darinius – medžioklės plotų vienetus, kuriuose medžioklė gali būti planuojama ir organizuojama taip, kad būtų valdomos medžiojamųjų gyvūnų populiacijos, užtikrintas jų gyvybingumas ir apsauga, medžiojamųjų gyvūnų racionalus naudojimas. Pagal Medžioklės įstatymą į medžioklės plotų vienetus negali būti įtraukiamos tokios teritorijos, kuriose, nors jos ir atitinka medžioklės ploto požymius, planuojant ir organizuojant medžioklę nebūtų pasiekti Medžioklės įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo tikslai – nebūtų valdomos medžiojamųjų gyvūnų populiacijos, nebūtų užtikrinamas jų gyvybingumas ir apsauga, medžiojamieji gyvūnai nebūtų naudojami racionaliai.

8.4. Šiame kontekste dar kartą paminėtina, kad medžioklės plotų vieneto vientisumo kriterijus ir reikalavimus medžioklės plotų vienetų riboms nustatyti tvirtina Aplinkos ministerija (8 straipsnio 1 dalis). Paminėtina ir tai, kad medžioklės plotų vienetų sudarymo (ir jų ribų pakeitimo) projektus kiekvienoje savivaldybėje rengia šios savivaldybės mero sudaryta komisija, susidedanti iš savivaldybės administracijos, aplinkos apsaugos, žemėtvarkos, valstybinių miškų prižiūrinčių institucijų, medžiotojų visuomeninių organizacijų, vienijančių medžiotojų klubus ir būrelius, žemės ir miško savininkų savivaldos organizacijų atstovų (8 straipsnio 3 dalis); medžioklės plotų vieneto sudarymo ar ribų pakeitimo projektai pateikiami tvirtinti atitinkamos apskrities viršininkui (8 straipsnio 10 dalis); medžioklės plotų vienetų, siūlomų sudaryti daugiau kaip vienos savivaldybės teritorijoje, sudarymo projektai rengiami kartu su kitų savivaldybių atitinkamomis komisijomis, o jeigu medžioklės plotų vieneto ribos peržengia vienos apskrities ribas, tokio medžioklės plotų vieneto sudarymo projektas turi būti patvirtintas ir tose apskrityse, į kurių teritoriją jis įsiterpia (8 straipsnio 11 dalis).

Tad konstatuotina, kad įstatymų leidėjas pasirinko ir Medžioklės įstatyme įtvirtino tokį medžioklės planavimo ir organizavimo, medžioklės bei su ja susijusių santykių modelį, kai tai, ar tam tikros teritorijos, kurios pagal Medžioklės įstatymą laikytinos medžioklės plotais, įtrauktinos į atitinkamus medžioklės plotų vienetus, sprendžia Medžioklės įstatyme numatytos valstybės ir savivaldybių institucijos. Kad tam tikri medžioklės plotai būtų įtraukti į medžioklės plotų vienetus, jie privalo būti vientisi ir sudaryti vadovaujantis medžioklėtvarkos principais. Tokiu teisiniu reguliavimu siekiama užtikrinti, kad medžiojama būtų tik tuose medžioklės plotuose, kuriuose planuojant ir organizuojant medžioklę būtų valdomos medžiojamųjų gyvūnų populiacijos, būtų užtikrinamas jų gyvybingumas ir apsauga, medžiojamieji gyvūnai būtų naudojami racionaliai, t. y. būtų įmanoma pasiekti Medžioklės įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo tikslus.

8.5. Aiškinant Medžioklės įstatyme (*inter alia* 7 straipsnyje) įtvirtintą medžioklės plotų ir medžioklės plotų vienetų sampratą turi būti atsižvelgiama į šio įstatymo 8 straipsnio nuostatas.

Pagal Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalį „teritorijas, kuriose medžioklė draudžiama pagal šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalį <....> komisija pažymi medžioklės plotų vieneto plane“, o pagal šio straipsnio 10 dalį „neatsiejamą tvirtinamą medžioklės plotų vienetų sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto dalys yra medžioklės plotų vieneto planas su pažymėtomis teritorijomis, kuriose leidžiama medžioti ir kuriose medžioklė yra uždrausta“.

Minėta, kad į medžioklės plotų vienetus gali būti įtraukiamos tik tos teritorijos, kurios pagal Medžioklės įstatymą yra medžioklės plotai. Minėta ir tai, kad Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 1 punkte nurodytos teritorijos (kapinės, urbanizuotos teritorijos, valstybiniai rezervatai, rezervatai, esantys valstybiniuose parkuose ir biosferos rezervatuose, rezervatinės apyrbės ir kitos teritorijos, kuriose šią veiklą draudžia įstatymai ir kiti teisės aktai), taip pat šios dalies 3 punkte nurodytos teritorijos (kitos teritorijos, kuriose, atsižvelgiant į vietos sąlygas, negali būti medžiojama ir kurias nustato institucijos, sudarančios medžioklės plotų vienetus Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka) nėra medžioklės plotai. Jos, nors ir pažymimos atitinkamo medžioklės plotų vieneto plane, nėra ir negali būti medžioklės plotų vieneto dalis.

Kitaip vertintini Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodyti žemės sklypai, kurių savininkai uždraudė medžioti juose Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka. Minėta, kad šie žemės sklypai atitinka šio įstatymo 2 straipsnio 11 dalyje pateiktą medžioklės plotų sąvokos apibrėžimą. Tai tokie žemės sklypai, kuriuose Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka galėtų būti medžiojama, tačiau jų savininkai, pasinaudoję Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta teise, uždraudė juose medžioti, ir šiuose žemės sklypuose, jeigu savininkai nedraustų, Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka būtų galima medžioti. Jie gali būti įtraukiami į atitinkamus medžioklės plotų vienetus ir sudaro medžioklės plotų vieneto dalį.

Medžioklės įstatymo 7 straipsnį aiškinant šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių kontekste konstatuotina, kad į medžioklės plotų vienetus gali būti įtraukiami ir tie medžioklės plotai, kuriuose medžioti neuždrausta, ir tie pagal šį įstatymą medžioklės plotais laikytini žemės sklypai (nurodyti šio įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte), kuriuose jų savininkai Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka uždraudė medžioti. Ar tam tikri medžioklės plotai gali būti įtraukti į medžioklės plotų vienetus, o jeigu gali, tai į kuriuos, sprendžia Medžioklės įstatyme numatytos valstybės ir savivaldybių institucijos.

8.6. Taigi iš visuminio Medžioklės įstatyme įtvirtinto teisinio reguliavimo darytina išvada, kad jame visos teritorijos (žemės, miškų, vandens telkinių plotai) galimybės jose medžioti atžvilgiu yra suskirstytos į: 1) teritorijas, kuriose pagal šį įstatymą draudžiama medžioti ir kurios nelaikomos medžioklės plotais; 2) teritorijas, kurios pagal šį įstatymą yra medžioklės plotai. Šie plotai savo ruožtu apima: 1) medžioklės plotus, kuriuose neuždrausta medžioti; 2) žemės sklypus, esančius medžioklės plotuose, kurių savininkai uždraudė juose medžioti Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka.

9. Medžioklės įstatyme yra įtvirtinti vientisumo ir minimalaus dydžio reikalavimai formuojamiems medžioklės plotų vienetams: medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose (8 straipsnio 1 dalis). Išimtį sudaro žuvininkystės tvenkiniai, kurių vientisas plotas gali būti ne mažesnis kaip 150 ha (8 straipsnio 8 dalis).

Konstatuotina, jog Medžioklės įstatyme yra nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad jeigu atitinkamas iš medžioklės plotų formuojamas teritorinis darinys atitiks tik vieną kurį nors iš šių reikalavimų (vientisumo arba minimalaus dydžio), toks medžioklės plotų vienetas negalės būti sudarytas ir patvirtintas.

10. Medžioklės įstatyme yra nustatyta medžioklės plotų vienetų sudarymo ir jų ribų keitimo tvarka. Medžioklės plotų vienetai sudaromi ir jų ribos keičiamos šiais atvejais: 1) kai jie sudaromi medžioklės plotuose, kuriuose pagal šio įstatymo reikalavimus nėra sudarytų medžioklės plotų vienetų arba kuriuos egzistuojančių medžioklės plotų naudotojai atsisakė naudoti; 2) egzistuojančius medžioklės plotų vienetus padalijant arba juos sujungiant, kai toks sudarymas atliekamas medžioklės plotų naudotojų susitarimu, šio straipsnio 1 dalyje nustatytais tikslais (t. y. kai siekiama užtikrinti racionalų medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą medžiojamųjų gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą, taip pat kad būtų išvengta

didesnės medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos žmogaus ūkinės veiklos objektams); 3) kai medžioklės plotų vieneto ribas arba teritorijas, kuriose leidžiama medžioti, būtina patikslinti, įsteigus pagal Saugomų teritorijų įstatymą naujas saugomas teritorijas arba pakeitus esamų saugomų teritorijų, kuriose medžioti draudžiama, ribas; 4) kai gaunamas atitinkamas medžioklėtvarkos projekto rengėjų siūlymas (8 straipsnio 2 dalis). Minėta, kad medžioklės plotų vieneto sudarymo ir jų ribų pakeitimo projektus kiekvienoje savivaldybėje rengia šios savivaldybės mero sudaryta komisija, susidedanti iš savivaldybės administracijos, aplinkos apsaugos, žemėtvarkos, valstybinių miškus prižiūrinčių institucijų, medžiotojų visuomeninių organizacijų, vienijančių medžiotojų klubus ir būrelius, žemės ir miško savininkų savivaldos organizacijų atstovų. Komisijos medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti nuostatus tvirtina Aplinkos ir Žemės ūkio ministerijos (8 straipsnio 3 dalis). Pasiūlymus sudaryti medžioklės plotų vienetus ar pakeisti jų ribas minėtai komisijai teikia: 1) Aplinkos ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl mokslo ir mokymo medžioklės plotų vieneto ir profesionalios medžioklės plotų vieneto bei dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vieneto, jeigu yra gautas atitinkamas medžioklėtvarkos projekto rengėjų siūlymas; 2) Žemės ūkio ministerija arba jos įgaliotos institucijos – dėl medžioklės plotų vieneto žuvininkystės tvenkinių teritorijoje; 3) fiziniai ir juridiniai asmenys – dėl bendrojo naudojimo medžioklės plotų vieneto (8 straipsnio 5 dalis). Medžioklės plotų vienetai gali būti sudaromi ir jų ribos keičiamos ir minėtos komisijos iniciatyva, kai tai yra būtina siekiant užtikrinti 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus (8 straipsnio 6 dalis), t. y. kai siekiama užtikrinti racionalų medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą medžiojamųjų gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą, taip pat kad būtų išvengta didesnės medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos žmogaus ūkinės veiklos objektams. Komisija, parengusi preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą, paskelbia apie tai šalies bei vietinėje spaudoje ir nurodo 1 mėnesio terminą, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys (t. y. privačios žemės sklypo savininkai, kurių žemė yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai) komisijai raštu gali pateikti reikalavimus, o kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys – siūlymus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto; šie reikalavimai bei siūlymai komisijai pateikiami tiesiogiai arba per seniūnijas, kuriose yra siūlymus ir reikalavimus pateikiantiems asmenims priklausančios žemės sklypai, o pasikeitus žemės sklypo savininkui – tik per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre (8 straipsnio 9 dalis). Pasibaigus nurodytam terminui komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti, išnagrinėjusi gautus reikalavimus ar siūlymus ir įvertinusi, kad jie atitinka 8 straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus (t. y. kai siekiama užtikrinti racionalų medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą, tinkamą medžiojamųjų gyvūnų apsaugą ir tvarkingą bei saugų medžiojimą, taip pat kad būtų išvengta didesnės medžiojamųjų gyvūnų daromos žalos žmogaus ūkinės veiklos objektams), priima sprendimą, ar tikslinga atsižvelgti į gautus siūlymus, prireikus koreguoja medžioklės plotų vieneto sudarymo ar ribų pakeitimo projektą ir per 1 mėnesį šį projektą pateikia tvirtinti atitinkamos apskrities viršininkui. Minėta, kad neatsiejamais tvirtinamo medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto dalys yra medžioklės plotų vieneto planas su pažymėtomis teritorijomis, kuriose leidžiama medžioti ir kuriose medžioklė yra uždrausta, bei priedas apie medžioklės plotų dydį bei pasiskirstymą pagal tinkamumą medžiojamiesiems gyvūnams gyventi ir veisti (8 straipsnio 10 dalis). Taip pat minėta, kad medžioklės plotų vieneto, siūlomų sudaryti daugiau kaip vienos savivaldybės teritorijoje, sudarymo projektai rengiami kartu su kitų savivaldybių atitinkamomis komisijomis; jeigu medžioklės plotų vieneto ribos peržengia vienos apskrities ribas, tokio medžioklės plotų vieneto sudarymo projektas turi būti patvirtintas ir tose apskrityse, į kurių teritoriją jis įsiterpia (8 straipsnio 11 dalis).

11. Pagal Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 3 dalį žemės sklypo ar keleto susisiekančių sklypų, kuriuose medžioklė nėra uždrausta ir kurių bendras plotas yra didesnis kaip 1000 ha, savininkas gali pateikti šio įstatymo 8 straipsnyje numatytai komisijai prašymą šiuos sklypus

pripažinti medžioklės plotų vienetu, atitinkančiu šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus reikalavimus; jeigu žemės sklypai pripažistami medžioklės plotų vienetu ir tokio medžioklės plotų vieneto sudarymas nesuardo gretimų medžioklės plotų vienetų, o jų savininkui pagal 10 straipsnio 1 dalies reikalavimus gali būti išduotas leidimas naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu, medžioklės plotų vieneto sudarymo projektas sudaromas ir patvirtinamas vadovaujantis šio įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka ir leidimas naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius medžioklės plotų vienetu išduodamas be 10 straipsnio 2 dalyje numatyto konkurso.

Pabrėžtina, kad Medžioklės įstatymas neužkerta kelio jo 13 straipsnio 3 dalyje nurodytos komisijos sprendimą ginčyti teisme.

12. Medžioklės įstatyme įtvirtintas teisinis reguliavimas nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste aiškinamas ir žemės sklypų, esančių medžioklės plotuose, savininkų teisių ir teisėtų interesų apsaugos aspektu.

12.1. Medžioklės įstatyme yra nustatyta, kokiais pagrindais ir kokia tvarka medžioklės plotuose esančio žemės sklypo savininkas gali uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype. Minėta, kad pagal Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalį „medžioti draudžiama: <....> 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“. Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetui, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“. Nurodytos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies ir 13 straipsnio 2 dalies nuostatos yra neatsiejamos ir nuo šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių. Antai Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje nustatyta: „Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, parengusi preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą, paskelbia apie tai šalies bei vietinėje spaudoje ir nurodo 1 mėnesio terminą, per kurį šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus, o kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys – siūlymus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto. Tokie rašytiniai siūlymai ir reikalavimai pateikiami šio straipsnio 3 dalyje numatyti komisijai tiesiogiai arba per seniūnijas, kuriose yra siūlymus ir reikalavimus pateikiantiems asmenims priklausančys žemės sklypai. Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre. Teritorijas, kuriose medžioklė draudžiama pagal šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalį iki šiuos reikalavimus nustatančių asmenų nurodyto termino, šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija pažymi medžioklės plotų vieneto plane. Mokesčiai už medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimą medžioklės plotų vienetu mažinami proporcingai tokių teritorijų dydžiui, tačiau šių apribojimų nustatymas nesuardo medžioklės plotų vienetų vientisumo.“ Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalyje *inter alia* nustatyta: „Pasibaigus šio straipsnio 9 dalyje nustatytam terminui, komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti bei jų riboms pakeisti, išnagrinėjusi gautus reikalavimus ar siūlymus ir įvertinusi, kad jie atitinka šio straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus, priima sprendimą, ar tikslinga atsižvelgti į gautus siūlymus, prireikus koreguoja medžioklės plotų vienetų sudarymo ar ribų pakeitimo projektą, ir per 1 mėnesį šį projektą pateikia tvirtinti atitinkamos apskrities viršininkui.“

Taigi Medžioklės įstatyme yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, pagal kurį privačios žemės sklypo savininkas turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, bet tai jis gali padaryti tik tokiais pagrindais ir tik tokia tvarka, kurie yra nustatyti Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje, 8 straipsnio 9 ir 10 dalyje, 13 straipsnio 2 dalyje.

Pažymėtina, kad šiuo atžvilgiu įžvelgtinas skirtumas tarp dviejų teisinių situacijų: 1) savininkas turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, kai atitinkamas medžioklės plotų vienetas dar tik formuojamas; 2) asmuo, iš kito

savininko įsigijęs nuosavybės žemės sklypą, jau įtrauktą į tam tikrą sudarytą ir patvirtintą medžioklės plotų vienetą, gali uždrausti jame medžioti.

12.1.1. Apibūdinant pirmąją teisinę situaciją – kai savininkas turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, atitinkamą medžioklės plotų vienetą dar tik formuojant, – pabrėžtina, kad savininkas šią savo teisę gali įgyvendinti tik Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytais pagrindais ir tik laikydamasis įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalyse nustatytos tvarkos. Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytas vienintelis pagrindas, kuriam esant ši teisė gali būti įgyvendinta – jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala. Be to, pagal Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalį sprendimą, ar atsižvelgti į žemės sklypo savininko reikalavimus ir formuojant atitinkamą medžioklės plotų vienetą uždrausti medžioti šiam savininkui priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, priima Medžioklės įstatyme numatyta komisija. Taigi Medžioklės įstatyme yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kad ir tais atvejais, kai žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas nesutinka, kad jo žemės sklype būtų medžiojama, ir šį savo nesutikimą grindžia žalos žemės ūkio pasėliams arba miškui grėsme, komisija gali nepaisyti savininko reikalavimų ir be jo sutikimo nuspręsti, kad tame žemės sklype bus medžiojama. Taip sudaromos prielaidos atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai prieš privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią tam tikra komisija nusprendžia, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje bus medžiojama.

Apibūdinant pirmąją teisinę situaciją – kai savininkas turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, atitinkamą medžioklės plotų vienetą dar tik formuojant, – pažymėtina ir tai, kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje yra nustatyta tvarka, kurios laikantis savininkas yra informuojamas, kad jam priklausančią žemės sklypą yra numatoma priskirti medžioklės plotų vienetui, ir nustatomas laikas, per kurį savininkas Medžioklės įstatyme numatyta komisijai gali pateikti reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype: apie tai, kad yra parengtas preliminarus medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektas, paskelbiama šalies bei vietinėje spaudoje; per 1 mėnesį privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemę įstatymo nustatyta tvarka yra numatoma priskirti medžioklės plotų vienetui, atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl minėto projekto. Nustačius minėtą savininko informavimo būdą ir minėtą 1 mėnesio terminą, yra sudaromos prielaidos atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas nė nežino apie formuojamą medžioklės plotų vienetą, vadinasi, ir negali pasinaudoti jam pagal Medžioklės įstatymą priklausančia teise pateikti Medžioklės įstatyme numatyta komisijai reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype.

12.1.2. Apibūdinant antrąją teisinę situaciją – kai asmuo, iš kito savininko įsigijęs nuosavybės žemės sklypą, jau įtrauktą į tam tikrą sudarytą ir patvirtintą medžioklės plotų vienetą, gali uždrausti jame medžioti, – pažymėtina, kad, kaip minėta, pagal Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalį, „pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“. Aiškinant Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalį kartu su 7 straipsnio 2 dalimi, 13 straipsnio 2 dalimi ir 8 straipsnio 10 dalimi konstatuotina, kad, pasikeitus žemės sklypo, jau įtraukto į tam tikrą sudarytą ir patvirtintą medžioklės plotų vienetą, savininkui, šis pagal Medžioklės įstatymą turi teisę uždrausti medžioti tame žemės sklype tik įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytu pagrindu, tik per tam tikrą terminą (per 1 mėnesį nuo nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre), be to, sprendimą, ar patenkinti naujojo savininko reikalavimą uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, ar ne, priima ne pats savininkas, o Medžioklės įstatyme numatyta komisija.

Pažymėtina, kad nei iš minėtų Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies 2 punkte, 8 straipsnio 9 ir 10 dalyse, 13 straipsnio 2 dalyje įtvirtintų nuostatų, nei iš kitų šio įstatymo nuostatų nekyla žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininko teisė po to, kai atitinkamas medžioklės plotų vienetas yra sudarytas, uždrausti medžioti jam priklausančiame ir į tą medžioklės plotų vienetą jau įtrauktame žemės sklype (išskyrus atvejus, kai pasikeičia žemės sklypo savininkas).

12.2. Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „privачios žemės sklypo savininkas, turintis medžiotojo bilietą, turi teisę, susitaręs su medžioklės plotų naudotojais, šio Įstatymo ir Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių nustatyta tvarka kartu su medžioklės plotų naudotojais medžioti visuose medžioklės plotų vienetuose, į kuriuos patenka jam nuosavybės teise priklausančias žemės sklypas“.

12.3. Pagal Medžioklės įstatymo 12 straipsnio 2 dalį medžioklės plotų naudotojai, norintys savininkui priklausančiame žemės sklype, kuris yra medžioklės plotų vienetu, taikyti biotechnines priemones, statyti bei eksploatuoti stacionarius medžioklės įrenginius, turi gauti šio žemės sklypo savininko sutikimą.

13. Medžioklės įstatyme yra įtvirtintas principas, kad laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų padarytą žalą žemės, miško ir vandens telkinių sklypų, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka atlygina medžioklės plotų naudotojai (18 straipsnio 3 dalis). Žemės savininkams uždraudus medžioti jiems priklausančiuose sklypuose, medžiojamųjų gyvūnų jiems padaryta žala neatlyginama (18 straipsnio 7 dalis). Jeigu žalą žemės, miško, vandens telkinių, kuriuose nėra uždrausta medžioti, savininkams, valdytojams ir naudotojams padaro medžiojamieji gyvūnai, kuriuos medžioti yra uždrausta ištisus metus, tokią žalą Medžioklės įstatymo numatytais atvejais ir tvarka atlygina valstybė (18 straipsnio 4 dalis).

14. Minėta, kad pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos dėl draudimų medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžių ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos neatlyginimo yra susijusios ir su Medžioklės įstatymo 22 ir 23 straipsnių nuostatomis, skirtomis užtikrinti perėjimą nuo ankstesniu teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių prie Medžioklės įstatymu nustatyto teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių.

14.1. Pagal Medžioklės įstatymo 22 straipsnį: šio įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija medžioklės plotų vienetams sudaryti ir jų riboms pakeisti nurodytu būdu kiekvienoje savivaldybėje turėjo būti sudaryta ne vėliau kaip per 2 mėnesius nuo Medžioklės įstatymo įsigaliojimo (1 dalis); medžioklės plotų naudotojai, naudoję medžioklės plotus iki šio įstatymo įsigaliojimo ir naudoję juos nepažeisdami teisės aktų reikalavimų, iki 2003 m. balandžio 1 d. galėjo pateikti prašymus minėtai komisijai, ir jų naudojami medžioklės plotai turėjo būti pripažįstami medžioklės plotų vienetais bei leidimai naudoti juose medžiojamųjų gyvūnų išteklius turėjo būti išduoti laikantis medžioklės plotų naudojimo tęstinumo, vadovaujantis šiame straipsnyje nustatyta tvarka (2 dalis); kartu su atitinkamu prašymu turėjo būti pateikiama: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotos medžioklės plotų nuomos sutartys, sudarytos su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis; 2) medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, skyrimą patvirtinantys dokumentai (tik profesionalios medžioklės plotų ir mokslo ir mokymo medžioklės plotų atveju); 3) rašytiniai medžioklės plotų ribų suderinimo su visais gretimų medžioklės plotų naudotojais protokolai, jeigu jie buvo surašyti, pagal kuriuos patvirtinamos faktiškos medžioklės plotų vienetų ribos, arba remdamiesi šiais protokolais besiribojančių medžioklės plotų naudotojai koregavo medžioklės plotų ribas siekdami šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų; 4) kiti dokumentai, patvirtinantys teisėtą medžioklės plotų naudojimą (3 dalis); Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, priimdama sprendimą dėl į medžioklės plotų vienetą siūlomų įtraukti teritorijų, dėl kurių naudojimo nebuvo

pateikta nurodytų dokumentų arba jie buvo ne visi, turėjo atsižvelgti į šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytuose dokumentuose pateiktus siūlymus arba nustatyti medžioklės plotų vieneto ribas, atsižvelgdama į šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus (4 dalis); medžioklės plotų, naudotų iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo pagal šio straipsnio 3 dalyje nurodytus dokumentus ir atitinkančių šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje keliamus reikalavimus, ribos buvo nekeistinos, išskyrus atvejus, kai besiribojančių medžioklės plotų vienetų naudotojai rašytiniu medžioklės plotų ribų suderinimo protokolu prašė nustatyti kitokias ribas, siekdami šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų (5 dalis); medžioklės plotų, mažesnių kaip 1000 ha, naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais galėjo susitarti dėl medžioklės plotų padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, įtvirtindami tai šio straipsnio 3 dalies 3 punkte numatyto dokumentu ir pateikdami bendrą prašymą Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytai komisijai dėl medžioklės plotų pripažinimo medžioklės plotų vienetu, o iki 2003 m. balandžio 1 d. nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio, galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į šio įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus turėjo priimti nurodyta komisija (6 dalis); tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, buvo privaloma laikytis Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9, 10 ir 11 dalyse nustatytų sąlygų (7 dalis); medžioklės plotuose, dėl kurių įtraukimo į medžioklės plotų vienetus šio straipsnio 2 dalyje nurodyti prašymai iki 2003 m. balandžio 1 d. nebuvo pateikiami, medžioklės plotų vienetai turėjo būti sudaromi arba šie plotai prie kitų sudarytų medžioklės plotų vienetų turėjo būti prijungiami Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka (8 punktas); medžioklės plotų naudotojams, kurių medžioklės plotai šiame straipsnyje nustatyta tvarka buvo pripažinti medžioklės plotų vienetais, leidimai naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius šiuose vienetuose turėjo būti išduodami be šio įstatymo 10 straipsnio 2 dalyje numatyto konkurso (9 dalis).

Pagal Medžioklės įstatymo 23 straipsnį Vyriausybė, atsižvelgdama į šio įstatymo ir kai kurių jo straipsnių įsigaliojimo terminus, turėjo parengti ir patvirtinti šiam įstatymui įgyvendinti reikalingus teisės aktus.

14.2. Konstatuotina, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje yra įtvirtinti bendrieji principai, kuriais remiantis medžioklės plotai, medžioklės plotų naudotojų naudoti iki šio įstatymo įsigaliojimo, galėjo būti pripažinti medžioklės plotų vienetais, o jų naudotojams išduoti leidimai šiuose medžioklės plotų vienetuose naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius turėjo būti išduoti ir po Medžioklės įstatymo įsigaliojimo.

14.3. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 2 dalyje nurodytas medžioklės plotų naudojimo tęstinumas, viena vertus, reiškia, kad medžioklės plotų naudotojai, iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo naudoję konkrečius medžioklės plotus, tuos medžioklės plotus (Medžioklės įstatyme jau vadinamus medžioklės plotų vienetais) turi teisę naudoti ir po Medžioklės įstatymo įsigaliojimo. Kita vertus, pagal šią dalį iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo naudoti medžioklės plotai pripažįstami medžioklės plotų vienetais, o leidimai šiuose medžioklės plotų vienetuose naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius išduodami 22 straipsnyje nustatyta tvarka.

Šiame kontekste paminėtina, kad pagal Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalį šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai, naudoję medžioklės plotus iki šio įstatymo įsigaliojimo ir norintys juos naudoti po Medžioklės įstatymo įsigaliojimo, kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti *inter alia* Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, su žemės sklypų savininkais ir valdytojais sudarytas iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis. Taigi pagal Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 2 ir 3 dalis medžioklės plotų naudotojų iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo naudoti medžioklės plotai pripažįstami medžioklės plotų vienetais ir po Medžioklės įstatymo įsigaliojimo, išskyrus tuos medžioklės plotus (jų dalis), kurie buvo išnuomoti pagal medžioklės plotų nuomos sutartis, su žemės sklypų savininkais ir valdytojais sudarytas 2001 m. gruodžio 29 d. ir vėliau. Iš bylos medžiagos matyti, kad 2001 m. gruodžio 29 d. data buvo pasirinkta dėl to, kad tą dieną įsigaliojo

Laukinės gyvūnijos įstatymas (2001 m. gruodžio 11 d. redakcija), kurio 3 straipsnio 1 dalyje buvo nustatyta, jog laisvėje gyvenantys laukiniai gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei. Dėl tokio Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo medžioklės plotų naudotojai, sudarę medžioklės plotų nuomos sutartis 2001 m. gruodžio 29 d. ir vėliau, atsidūrė nevienodoje padėtyje, palyginti su kitais medžioklės plotų naudotojais, kurie medžioklės plotų nuomos sutartis sudarė iki 2001 m. gruodžio 29 d.

14.4. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje *inter alia* nustatyta, kad šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti, be kitų dokumentų, „rašytinius medžioklės plotų ribų suderinimo su visais gretimų medžioklės plotų naudotojais protokolus, jeigu jie buvo surašyti, pagal kuriuos patvirtinamos faktiškos medžioklės plotų vienetų ribos, arba remdamiesi šiais protokolais besiribojančių medžioklės plotų naudotojai koreguoja medžioklės plotų ribas siekdami šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų“ (3 punktas). Toks teisinis reguliavimas reiškia ir tai, kad medžioklės plotų, į kuriuos įeina privati žemė, miškai, vandens telkiniai, ribos gali būti koreguojamos ir be šios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų sutikimo.

14.5. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 4 dalies nuostata „šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, priimdama sprendimą dėl į medžioklės plotų vienetą siūlomų įtraukti teritorijų, dėl kurių naudojimo nėra pateiktų šio straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodytų dokumentų arba jie yra ne visi, atsižvelgia į šio straipsnio 3 dalies 3 punkte nurodytuose dokumentuose pateiktus siūlymus arba nustato medžioklės plotų vieneto ribas, atsižvelgdama į šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus“ reiškia, kad priimant sprendimą dėl į medžioklės plotų vienetą siūlomų įtraukti teritorijų, dėl kurių naudojimo nėra pateikta šio straipsnio 3 dalies 1 punkte nurodytų dokumentų arba jie pateikti ne visi, nėra reikalaujama privačios žemės, miškų, vandens telkinių, kuriuos siūloma įtraukti į tą medžioklės plotų vienetą, savininko sutikimo.

14.6. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 5 dalies nuostata „medžioklės plotų, naudotų iki šio Įstatymo įsigaliojimo pagal šio straipsnio 3 dalyje nurodytus dokumentus ir atitinkančių šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje keliamus reikalavimus, ribos yra nekeistinos, išskyrus atvejus, kai besiribojančių medžioklės plotų vienetų naudotojai rašytiniu medžioklės plotų ribų suderinimo protokolu prašo nustatyti kitokias ribas, siekdami šio Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytų tikslų“ reiškia, kad medžioklės plotų, naudotų iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo, ribos gali būti keičiamos ir be privačios žemės, miškų, vandens telkinių, kurie įeina į atitinkamus medžioklės plotus, savininkų sutikimo.

14.7. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatos „Medžioklės plotų, mažesnių kaip 1000 ha, naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais gali susitarti dėl medžioklės plotų padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, įtvirtindami tai šio straipsnio 3 dalies 3 punkte numatyto dokumentu ir pateikdami bendrą prašymą šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytai komisijai dėl medžioklės plotų pripažinimo medžioklės plotų vienetu“ ir „Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija“ reiškia, kad galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo tais atvejais, kai mažesnių kaip 1000 ha medžioklės plotų naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais iki 2003 m. balandžio 1 d. nesusitaria dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, priima atitinkamos savivaldybės komisija. Šitaip sudarytos prielaidos atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai asmenys, sudarę ir įregistravę mažesnius nei 1000 ha medžioklės plotus, po 2003 m. balandžio 1 d. negali jų naudoti medžiojimui.

15. Apibendrinant konstatuotina, jog Medžioklės įstatyme nustatytas toks teisinis reguliavimas, kad medžioklės ir su ja susijusių santykių modelis yra grindžiamas šiais – nagrinėjamai konstitucinės justicijos bylai turinčiais reikšmės – principais: 1) laisvėje gyvenančių medžiojamųjų gyvūnų valstybinės nuosavybės principu, pagal kurį laisvėje gyvenantys

medžiojamieji gyvūnai nuosavybės teise priklauso valstybei; 2) teisės medžioti laisvėje gyvenančius medžiojamuosius gyvūnus traktavimo kaip įgytosios teisės principu, pagal kurį teisė medžioti laisvėje gyvenančius medžiojamuosius gyvūnus kyla iš šio įstatymo bei kitų teisės aktų ir asmenims Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka bei pagrindais yra suteikiama valstybės (jos įgaliotų institucijų); 3) teisės medžioti tam tikruose žemės sklypuose, miškuose, vandens telkiniuose ir šių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių nuosavybės teisės santykinio atskyrimo principu, pagal kurį teisė laisvėje gyvenančius medžiojamuosius gyvūnus medžioti tam tikruose žemės sklypuose, miškuose, vandens telkiniuose yra pagal Medžioklės įstatymą ir kitus teisės aktus įgyta savarankiška teisė, kuri su nuosavybės teise į tuos žemės sklypus, miškus, vandens telkinius yra susieta tik tam tikrais šiame įstatyme numatytais atvejais ir tik tam tikru mastu; 4) medžioklės planavimo ir organizavimo medžioklės plotų vienetuose principu, pagal kurį medžioklė (ir medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimas apskritai) yra planuojama ir organizuojama vientisuose medžioklės plotuose, priskirtuose tam tikriems medžioklės plotų vienetams; 5) medžioklės plotų naudojimo tęstinumo principu, pagal kurį įstatymo reikalavimus atitinkantys medžioklės plotai, nepažeidžiant teisės aktų reikalavimų tam tikrų naudotojų naudoti iki šio įstatymo įsigaliojimo, yra pripažįstami medžioklės plotų vienetais, o minėtiems ankstesniems atitinkamų medžioklės plotų naudotojams Medžioklės įstatymo nustatyta tvarka yra išduodami leidimai ir toliau medžioti (naudoti medžiojamųjų gyvūnų išteklius) šiuose medžioklės plotų vienetuose; 6) riboto žalos atlyginimo principu, pagal kurį medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkams, kuriems tie žemės sklypai, miškai, vandens telkiniai priklauso nuosavybės teise, atlyginimas yra susietas su tuo, ar savininkas uždraudė medžioti atitinkamuose žemės sklypuose, miškuose, vandens telkiniuose, ar ne.

16. Palyginus Medžioklės įstatyme nustatytą medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinį reguliavimą su šių santykių teisiniu reguliavimu, įtvirtintu iki 1940 m. Lietuvoje galiojusiuose teisės aktuose, taip pat 1991-2002 m. galiojusiuose teisės aktuose, konstatuotina, kad santykiniai, susiję su medžioklės organizavimu, medžioklės plotų (jų vienetų) sudarymu bei žemės, miškų, vandens telkinių savininkų, kurių žemės, miškai, vandens telkiniai yra priskirti medžioklės plotams, teisėmis, Medžioklės įstatyme yra reguliuojami kitaip.

Pirma, Medžioklės įstatyme yra įtvirtintas kitoks medžioklės plotų vienetų sudarymo principas: medžioklės plotų vienetai sudaromi ne medžioklės plotų nuomos sutarties pagrindu, bet medžioklės plotų vienetų projektus kiekvienoje savivaldybėje parengus tam tikrai tos savivaldybės komisijai ir juos patvirtinus atitinkamos apskrities viršininkui.

Antra, Medžioklės įstatymas leidžia medžioti ir privatiems savininkams priklausančiuose žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, nebent savininkai būtų tai uždraudę Medžioklės įstatyme numatytais pagrindais ir tvarka. Taigi konstatuotina, kad iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo galiojusiuose Lietuvos teisės aktuose buvęs įtvirtintas specialaus leidimo principas, reiškęs, kad be žemės savininko sutikimo negalima medžioti jam priklausančioje žemėje, buvo pakeistas bendro leidimo principu, reiškiančiu, kad medžioti savininko žemėje galima, jeigu savininkas to neuždraudė Medžioklės įstatyme numatytais pagrindais ir tvarka.

Trečia, Medžioklės įstatyme atsisakyta anksčiau galiojusiuose Lietuvos teisės aktuose buvusių nuostatų, pagal kurias žemės savininkai jiems priklausančiose ir neišnuomotose žemėse galėjo medžioti smulkiąją fauną.

Šiais atžvilgiais Medžioklės įstatyme įtvirtintas medžioklės ir su ja susijusių santykių teisinis reguliavimas nutolo nuo autentiškos Lietuvoje susiklosčiusios ir ankstesniuose teisės aktuose įtvirtintos medžioklės tradicijos.

17. Priėmus Medžioklės įstatymą su juo buvo derinami poįstatyminiai teisės aktai, *inter alia*:

17.1. Aplinkos ministras 2002 m. kovo 20 d. išleido įsakymą Nr. 124 „Dėl medžioklės trofėjų apžiūros ir medžioklės trofėjų ekspertų tarybos“, kurio 3.2 punktu pripažino netekusiu galios aplinkos ministro 2000 m. rugsėjo 1 d. įsakymą Nr. 358 „Dėl Medžioklės plotų, esančių

valstybinėje žemėje, nuomos sutarties tipinės formos patvirtinimo“ (kuriuo buvo patvirtinta Medžioklės plotų, esančių valstybinėje žemėje, nuomos sutarties tipinė forma).

17.2. Aplinkos ministras 2002 m. rugsėjo 23 d. išleido įsakymą Nr. 493 „Dėl aplinkos ministro 2002 m. birželio 4 d. įsakymo Nr. 298 „Dėl leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo ir dėl aplinkos ministro 1998 m. spalio 19 d. įsakymo Nr. 200 „Dėl Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo įgyvendinimo“, aplinkos ministro 1999 m. spalio 15 d. įsakymo Nr. 331 „Dėl nelaisvėje laikomiems laukiniams gyvūnams skirtų patalpų minimalių normų patvirtinimo“ pripažinimo netekusiais galios“, kurio 2.1 punktu pripažino netekusiu galios aplinkos ministro 1998 m. spalio 19 d. įsakymą Nr. 200 „Dėl Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo įgyvendinimo“ (kuriuo buvo patvirtintas Lietuvos Respublikoje leidžiamų naudoti laukinių gyvūnų rūšių sąrašas).

17.3. Aplinkos ministras 2002 m. rugsėjo 30 d. išleido įsakymą Nr. 511 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių, patvirtintų aplinkos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymu Nr. 258 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“, naujos redakcijos“, kurio 1 punktu pakeitė Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisykles, patvirtintas aplinkos ministro 2000 m. birželio 27 d. įsakymo Nr. 258 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikos teritorijoje taisyklių patvirtinimo“ 1 punktu, ir išdėstė jas nauja redakcija. Aplinkos ministro 2002 m. rugsėjo 30 d. įsakymas įsigaliojo 2002 m. spalio 10 d.

17.4. Vyriausybė 2003 m. sausio 13 d. priėmė nutarimą Nr. 10 „Dėl Mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą skaičiavimo metodikos ir mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą tarifų patvirtinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir grąžinimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo ir 1999 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“, kurio 4 punktu pripažino netekusiu galios Vyriausybės 1999 m. vasario 25 d. nutarimą Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“ (kuriuo buvo patvirtinti užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžiai), o 1.1 ir 1.2 punktais patvirtino atitinkamai Mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą skaičiavimo metodiką ir mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą tarifus. Vyriausybės 2003 m. sausio 13 d. nutarimo 2 punkte nustatyta, kad Aplinkos ministerija indeksuoja šiuo nutarimu patvirtintus tarifus, ir apibrėžta indeksavimo tvarka. Vyriausybės 2003 m. sausio 13 d. nutarimu patvirtintos metodikos nuostatos buvo keičiamos Vyriausybės 2003 m. liepos 14 d. nutarimu Nr. 903 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2003 m. sausio 13 d. nutarimo Nr. 10 „Dėl Mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą skaičiavimo metodikos ir mokesčio už medžiojamųjų gyvūnų išteklį naudojimą tarifų patvirtinimo, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gruodžio 15 d. nutarimo Nr. 1458 „Dėl valstybės rinkliavos objektų sąrašo, šios rinkliavos dydžių ir mokėjimo ir grąžinimo tvarkos patvirtinimo“ pakeitimo ir 1999 m. vasario 25 d. nutarimo Nr. 210 „Dėl užmokesčio už medžioklės plotų, esančių valstybinių miškų, laisvos valstybinės žemės bei valstybinio vidaus vandenų fondų žemėje, nuomą dydžių patvirtinimo“ pripažinimo netekusiu galios“ pakeitimo“.

18. Konstitucinis Teismas šioje byloje Medžioklės įstatyme nustatyto teisinio reguliavimo atitiktį Konstitucijai pagal pareiškėjo prašymą tirs tik pareiškėjo prašyme nurodytais aspektais, t. y. bus tirama, ar Konstitucijai neprieštaruoja pareiškėjo ginčijamos nuostatos dėl tam tikrų draudimų medžioti, medžioklės plotų vienetų dydžių ir medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos neatlyginimo, taip pat ar Konstitucijai neprieštaruoja kitos, pareiškėjo nenurodytos Medžioklės įstatymo nuostatos, kuriomis tiesiogiai įsiterpiama į pareiškėjo ginčijamą teisinį reguliavimą. Konstitucinis Teismas šioje byloje netirs, ar Konstitucijai neprieštaruoja Medžioklės įstatymo nuostatos, kurios, nors ir yra

koku nors būdu susijusios su pareiškėjo ginčijamomis nuostatomis, tiesiogiai neįsiterpia į pareiškėjo ginčijamą teisinį reguliavimą.

VII

1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims ir 46 straipsnio 1 daliai.

2. Minėta, kad Medžioklės įstatyme reglamentuojama *inter alia* medžiojamųjų gyvūnų išteklių naudojimo teisė, medžioklės plotų vienetų sudarymas ir teisės naudoti juose medžiojamų gyvūnų išteklius suteikimo tvarka, teisės medžioti suteikimas ir kt. Lietuvos Respublikos teritorijoje esantys medžiojamosios gyvūnijos ištekliai – vienas iš natūralios gamtinės aplinkos objektų, kuriuos saugo ir kuriuos racionaliai naudoti, atkurti bei gausinti reikalauja Konstitucija.

Natūralios gamtinės aplinkos, jos atskirų objektų naudojimo ir apsaugos santykių teisinio reguliavimo konstituciniai pagrindai yra nustatyti Konstitucijos 54 straipsnyje.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucija – vientisas aktas, kad Konstitucijos principai ir normos sudaro darnią sistemą, kad jokios Konstitucijos nuostatos negalima aiškinti vien pažodžiui, nė vienos Konstitucijos nuostatos negalima aiškinti taip, kad būtų iškreiptas ar paneigtas kurios nors kitos konstitucinės nuostatos turinys, nes taip būtų iškreipta viso konstitucinio teisinio reguliavimo esmė, pažeista konstitucinių vertybių pusiausvyra.

Tad Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalių, 46 straipsnio 1 dalies nuostatos aiškinamos atsižvelgiant į kitas Konstitucijos nuostatas, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste – į Konstitucijos 54 straipsnio nuostatas.

3. Konstitucijos 54 straipsnyje nustatyta:

„Valstybė rūpinasi natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai.

Įstatymu draudžiama niokoti žemę, jos gelmes, vandenį, teršti vandenį ir orą, daryti radiacinį poveikį aplinkai bei skurdinti augaliją ir gyvūniją.“

4. Natūralią gamtinę aplinką, gyvūniją ir augaliją, atskirus gamtos objektus ir ypač vertingas vietas Konstitucija traktuoja kaip visuotinę reikšmę turinčias nacionalines vertybes. Konstitucijos 54 straipsnyje įtvirtinti natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas – tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė. Konstitucinis Teismas 1997 m. gegužės 6 d. nutarime konstatavo, kad viešojo intereso, kaip valstybės pripažinto ir teisės ginamo visuomeninio intereso, įgyvendinimas yra viena iš svarbiausių pačios visuomenės egzistavimo ir raidos sąlygų.

5. Iš Konstitucijos 54 straipsnio valstybei kyla priedermė nustatyti tokį teisinį reguliavimą ir veikti taip, kad būtų apsaugota natūrali gamtinė aplinka, atskiri jos objektai, kad būtų užtikrintas racionalus gamtos išteklių naudojimas ir jų atkūrimas bei gausinimas. Tam tikslui turi būti sukurta ir deramai funkcionuoti atitinkama valstybės institucijų sistema, valstybės biudžete turi būti numatytos lėšos, reikalingos apsaugoti natūralią gamtinę aplinką, atskirus jos objektus, užtikrinti racionalų gamtos išteklių naudojimą, atkūrimą bei jų gausinimą.

Iš Konstitucijos 54 straipsnio kyla pareigos ir visiems Lietuvos Respublikos teritorijoje esantiems asmenims: jie privalo susilaikyti nuo tokių veiksmų, kuriais būtų daroma žala žemei, jos gelmėms, vandeniui, orui, augalijai ir gyvūnijai. Įstatymų leidėjas turi uždrausti veiksmus, darančius žalą natūraliai gamtinei aplinkai, jos objektams, ir nustatyti teisinę atsakomybę už tokius veiksmus. Minėti draudimai bei teisinė atsakomybė už šių draudimų nepaisymą turi būti nustatyti tik įstatymu, o šių draudimų įgyvendinimo tvarka gali būti reglamentuojama ir poįstatyminiuose teisės aktuose.

Valstybė, turėdama konstitucinę priedermę veikti taip, kad būtų garantuota natūralios gamtinės aplinkos, atskirų jos objektų apsauga, gamtos išteklių racionalus naudojimas, atkūrimas bei jų gausinimas, gali įstatymu nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį būtų ribojamas atskirų gamtinės aplinkos objektų (gamtos išteklių) naudojimas, o tam tikri teisinių santykių subjektai būtų įpareigoti atitinkamai veikti arba susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų.

6. Valstybė, saugodama natūralią gamtinę aplinką ir jos atskirus objektus, siekdama užtikrinti gamtos išteklių racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, turi garantuoti ir Konstitucijoje įtvirtintų vertybių pusiausvyrą.

Valstybė, reguliuodama su natūralios gamtinės aplinkos ir jos objektų apsauga, gamtos išteklių naudojimu, atkūrimu ir gausinimu susijusius santykius, taip pat ir ribodama atskirų gamtinės aplinkos objektų (gamtos išteklių) naudojimą ar įpareigodama tam tikrus teisinių santykių subjektus atitinkamai veikti arba susilaikyti nuo tam tikrų veiksmų, yra saistoma konstitucinio socialinės darnos imperatyvo, Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo, protingumo bei proporcingumo principų, inter alia kai tokiais ribojimais ar įpareigojimais yra įsiterpiama į asmens konstitucinių teisių ir laisvių įgyvendinimą.

7. Kaip visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės Konstitucijos 54 straipsnyje yra įvardyti įvairūs natūralios gamtinės aplinkos objektai: gyvūnija, augalija, žemė, jos gelmės, vandenys, oras, ypač vertingos vietovės.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad iš Konstitucijos 54 straipsnio 1 dalies nuostatos „valstybė rūpinasi <...> gyvūnijos <...> apsauga, prižiūri, kad su saiku būtų naudojami, taip pat atkuriami ir gausinami gamtos ištekliai“, taip pat iš 54 straipsnio 2 dalies nuostatos „įstatymu draudžiama <...> skurdinti <...> gyvūniją“ darytina išvada, kad vienas iš gamtos išteklių, kuris pagal Konstituciją turi būti saugomas ir kurio racionalus naudojimas, atkūrimas bei gausinimas turi būti užtikrinamas, yra gyvūnija (jos ištekliai), įskaitant ir laukinę gyvūniją.

8. Laukinė gyvūnija yra natūralios gamtinės aplinkos dalis, turinti didelę reikšmę normaliam įvairių ekologinių sistemų funkcionavimui ir išlikimui. Laukinė gyvūnija yra savita visuomenės, visos žmonijos gamtinio paveldo estetinė, mokslinė, kultūrinė, rekreacinė, ekonominė vertybė. Dar ir dėl to laukinė gyvūnija yra ne tik nacionalinė vertybė -ji turi ir visuotinę, transnacionalinę reikšmę. Neabejotinai yra būtina ją išsaugoti ir perduoti būsimosioms kartoms.

Laukinė gyvūnija – itin plati, apibendrinanti sąvoka, apimanti visas nedomestifikuotų gyvūnų rūšis. Laukinės gyvūnijos, kaip Konstitucijos saugomos ir ginamos vertybės, savitumas yra dar ir tas, kad ji yra labai dinamiška, laisvėje esantys laukiniai gyvūnai keičia savo buvimo vietą, dėl to laukinės gyvūnijos, kaip visumos, valdymas ir disponavimas ja (kaip daiktu) yra neįmanomas.

Tačiau iš Konstitucijos 54 straipsnio valstybei kyla priedermė užtikrinti, kad laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijos būtų tinkamai valdomos (t. y. reguliuojamos ir kontroliuojamos) taip, kad būtų užtikrinta laukinės gyvūnijos, kaip visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės, apsauga ir racionalus naudojimas. Jeigu laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijos būtų nevaldomos (t. y. nereguliuojamos ir nekontroliuojamos) arba valdomos netinkamai, galėtų būti pakenkta kitiems gamtinės aplinkos objektams, taip pat ir tam tikroms pačių laukinių gyvūnų rūšims, įvairioms ekologinėms sistemoms. Neužtikrinus tinkamo laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo), būtų sudarytos prielaidos pakenkti įvairioms Konstitucijoje įtvirtintoms, jos saugomoms ir ginamoms vertybėms (gyvybei, sveikatai, nuosavybei ir kt.), taigi ir asmens teisėms ir interesams.

Šiame kontekste konstatuotina, jog valstybė (jos teisę kuriančios institucijos) pagal Konstitucijos 54 straipsnį gali, o tam tikrais atvejais, atsižvelgiant į įvairias aplinkybes, net privalo nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijas (jų dydį, paplitimą, migraciją ir t. t.) būtų galima valdyti (t. y. reguliuoti ir kontroliuoti) tinkamai, veiksmingai, taip, kad būtų užtikrinta laukinės gyvūnijos apsauga, jos išteklių racionalus

naudojimas, atkūrimas ir gausinimas, kad neatsirastų prielaidų skurdinti gyvūnijos – visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės. Valstybė, teisės aktais reguliuodama su gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymu (t. y. reguliavimu ir kontroliavimu) susijusius santykius, privalo pati paisyti humaniško elgesio su gyvūnais reikalavimų ir netoleruoti kitų asmenų žiauraus, nehumaniško elgesio su gyvūnais.

9. Valstybė (jos institucijos) gali pasirinkti įvairius laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų tinkamo valdymo būdus ir priemones. Kita vertus, paisydama Konstitucijoje įtvirtintų socialinės darnos imperatyvo, teisingumo, protingumo bei proporcingumo principų, kitų Konstitucijos nuostatų, valstybė (jos institucijos) negali pasirinkti tokių laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdų ir priemonių, kurie nepagrįstai suvaržytų ar apskritai paneigtų asmenų ar socialinių grupių teises ar teisėtus interesus, pamintų teisėtus jų lūkesčius.

10. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad vienas iš laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdų yra medžioklė – senas tradicijas turinti žmogaus veiklos rūšis ir socialinis institutas. Kartu pažymėtina, kad medžioklė yra taikoma kartu su kitais laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdais, ne mažiau svarbiais ir turinčiais ne menkesnes tradicijas. Medžioklė negali būti priešpriešinama kitoms žmonių veiklos rūšims, o tarp medžiokle užsiimančių ar kitaip su ja susijusių asmenų teisių ir teisėtų interesų ir kitų asmenų teisių ir teisėtų interesų turi būti rasta protinga ir teisinga pusiausvyra.

11. Medžioklė kaip žmogaus veiklos rūšis ir socialinis institutas yra įvairialypis reiškinys, apimantis: 1) laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymą (t. y. reguliavimą ir kontroliavimą); 2) laisvalaikio veiklą; 3) ūkinę veiklą. Minėti trys medžioklės aspektai yra tarpusavyje susiję.

Pirma, kaip minėta, medžioklė yra vienas iš laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdų, taigi ir viena iš laukinių gyvūnų apsaugos ir racionalaus naudojimo priemonių. Medžioklės specifika, palyginti su kitais laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdais, lemia *inter alia* tai, kad įgyvendinti šitokią gyvūnų (jų rūšių) populiacijų kontrolę tradiciškai yra patikima privatiems asmenims – medžiotojams, kurie paprastai (bet nebūtinai) būna susibūrę į atitinkamus susivienijimus (medžiotojų būrelius, draugijas ar kitas organizacijas). Tačiau medžioklė gali būti planuojama ir organizuojama ir ne per privačius asmenis – medžiotojus arba ne tik per juos. Kad ir kokiais organizaciniais principais būtų grindžiami medžioklės ir su ja susiję santykiai, valstybė pagal Konstituciją negali nusišalinti nuo medžioklės veiklos kontrolės ir priežiūros.

Antra, medžiotojams (privatiems asmenims) medžioklė paprastai yra laisvalaikio veikla. Medžioklė kaip laisvalaikio veikla yra susijusi su specialios įgytosios teisės įgyvendinimu: šia veikla gali užsiimti tik tie asmenys, kurie atitinka teisės aktuose nustatytus reikalavimus ir yra įgiję teisę medžioti. Pabrėžtina, kad teisė medžioti nėra konstitucinė teisė, ji kyla iš žemesnės galios teisės aktų ir turi būti įgyvendinama taip, kaip numatyta teisės aktuose. Ši teisė yra ginama kaip įgytoji teisė.

Trečia, medžioklė – tai ūkinės veiklos rūšis arba sudedamoji platesnės ūkinės veiklos dalis. Šiuo aspektu pažymėtina, kad, viena vertus, galima ir profesionali medžioklė – asmens pajamų gavimo šaltinis; kita vertus, asmens ūkinė veikla gali apimti ir medžioklės planavimą bei organizavimą.

12. Minėta, kad teisė medžioti – tai įgytoji teisė. Konstitucijoje medžioklės sąvoka nėra vartojama. Medžioklės ir su ja susiję santykiai yra reguliuojami įstatymais ir poįstatyminiais aktais.

Pasirinkdama medžioklės planavimo ir organizavimo, taigi ir medžioklės bei su ja susijusių santykių, modelį ir jį įtvirtindama teisės aktuose valstybė turi plačią diskreciją. Įgyvendindama šią diskreciją valstybė (teisėkūros subjektai pagal savo kompetenciją) gali nustatyti medžioklės plotų sudarymo tvarką, dydžius, medžiojimo būdus, laiką, kitas sąlygas, nurodyti laukinius gyvūnus, kuriuos leidžiama ar draudžiama medžioti, ir kt. Reguluodama šiuos santykius valstybė privalo

sudaryti prielaidas užtikrinti racionalų medžiojamųjų laukinių gyvūnų išteklių naudojimą ir apsaugą, atsižvelgdama *inter alia* į šių išteklių dydį bei jų gausos reguliavimo poreikį. Tai darydami teisėkūros subjektai yra saistomi konstitucinio socialinės darnos imperatyvo, Konstitucijoje įtvirtintų teisingumo, protingumo, proporcingumo principų, kitų Konstitucijos normų bei principų.

Pažymėtina, kad valdant (t. y. reguliuojant ir kontroliuojant) laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijas medžioklė yra taikoma kartu su kitais šių populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdais. Tad medžioklė negali būti priešpriešinama kitoms žmonių veiklos rūšims, o medžiokle užsiimančių ar kitaip su ja susijusių visuomenės narių teisės ir teisėti interesai neturi būti priešpriešinami kitų visuomenės narių teisėms ir teisėtiems interesams. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad iš Konstitucijos valstybei kyla priedermė reguliuojant medžioklės ir su ja susijusius santykius išlaikyti teisingą pusiausvyrą tarp visuomenės ir asmens interesų, užtikrinti viešąjį interesą ir išvengti nepagrįsto asmens teisių ribojimo.

13. Laukinė gyvūnija yra specifinė natūralios gamtinės aplinkos sudedamoji dalis ir tuo aspektu, kad laukinių gyvūnų gyvenamąją aplinką sudaro *inter alia* žemės sklypai, miškai, vandens telkiniai, kurie patys (jų nesiejant su juose gyvenančiais laukiniais gyvūnais) gali būti įvairių teisinių santykių dalykas. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad žemės sklypai, miškai, vandens telkiniai, sudarantys laukinių gyvūnų gyvenamąją aplinką, nuosavybės teise gali priklausyti įvairiems asmenims, *inter alia* ir tokiems, kuriems jie priklauso privačios nuosavybės teise.

Be to, kaip minėta, laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymas (t. y. reguliavimas ir kontroliavimas), kurio vienas iš būdų yra medžioklė, gali būti susijęs ir su ūkine veikla; medžioklė gali būti ūkinės veiklos rūšis arba sudedamoji platesnės ūkinės veiklos dalis.

Taigi teisės aktais reguliuojant medžioklės ir su ja susijusius santykius turi būti paisoma *inter alia* pareiškėjo nurodytų Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatų dėl nuosavybės neliečiamumo ir apsaugos bei 46 straipsnio 1 dalies nuostatų dėl tautos ūkio pagrindą sudarančių vertybių – privačios nuosavybės teisės, asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos.

14. Konstitucijos 23 straipsnyje nustatyta:

„Nuosavybė neliečiama.

Nuosavybės teises saugo įstatymai.

Nuosavybė gali būti paimama tik įstatymo nustatyta tvarka visuomenės poreikiams ir teisingai atlyginama.“

15. Aiškindamas Konstitucijos 23 straipsnį Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad šiame straipsnyje įtvirtinti nuosavybės neliečiamumas ir apsauga *inter alia* reiškia, jog savininkas turi teisę valdyti jam priklausančią turtą, juo naudotis ir disponuoti, taip pat teisę reikalauti, kad kiti asmenys nepažeistų šių jo teisių, o valstybė turi pareigą ginti ir saugoti nuosavybę nuo neteisėto kėsینimosi į ją.

Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies nuostata, kad nuosavybės teises saugo įstatymai, reiškia, jog yra garantuojama įstatyminė subjektinių nuosavybės teisių apsauga. Subjektinė nuosavybės teisė paprastai apibūdinama kaip įstatymų saugoma savininko galimybė savo nuožiūra ir interesais valdyti jam priklausančią turtą, juo naudotis ir disponuoti, tačiau savininkas negali peržengti įstatymų nustatytų ribų, varžyti kitų asmenų teisių ir laisvių (Konstitucinio Teismo 1999 m. kovo 16 d. nutarimas). Minėta Konstitucijos 23 straipsnio 2 dalies nuostata reiškia ir tai, kad įstatymai turi saugoti visų savininkų nuosavybės teises, taigi ir valstybės, kaip visos visuomenės organizacijos, nuosavybės teisę (Konstitucinio Teismo 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimas).

Konstitucinė nuosavybės teisės apsaugos garantija – tai *status quo* garantija, nes ji pirmiausia saugo asmens turimas nuosavybės teises (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d., 1999 m. kovo 16 d., 2003 m. kovo 4 d. nutarimai).

16. Konstitucinis Teismas ne kartą yra konstatavęs ir tai, jog pagal Konstituciją nuosavybės teisė nėra absoliuti ir tuo atžvilgiu, kad ji gali būti įstatymu ribojama dėl nuosavybės objekto pobūdžio, dėl padarytų teisei priešingų veikų ir (arba) dėl visuomenei būtino ir konstituciškai

pagrįsto poreikio. Nuosavybės teisės ribojimas nėra negalimas, tačiau visais atvejais turi būti laikomasi šių sąlygų: nuosavybės teisė gali būti ribojama tik remiantis įstatymu; ribojimai turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves, Konstitucijoje įtvirtintas vertybes ir (arba) konstituciškai svarbius tikslus; turi būti laikomasi proporcingumo principo, pagal kurį įstatymuose numatytos priemonės turi atitikti siekiamus visuomenei būtinus ir konstituciškai pagrįstus tikslus. Pabrėžtina, kad pagal Konstituciją bet koku nuosavybės teisės ribojimu negalima paneigti nuosavybės teisės esmės; jeigu nuosavybės teisė apribojama taip, kad ją įgyvendinti pasidaro neįmanoma, jeigu ji suvaržoma peržengiant protingai suvokiamas ribas arba neužtikrinamas jos teisinis gynimas, tai yra pagrindas teigti, jog pažeidžiama nuosavybės teisės esmė, o tai tolygu šios teisės neigimui.

17. Konstitucinis socialinės darnos imperatyvas, konstituciniai teisingumo, protingumo, proporcingumo principai, kitos Konstitucijos nuostatos suponuja tai, kad Konstitucijoje įtvirtinti nuosavybės neliečiamumas ir subjektinių nuosavybės teisių apsauga negali būti interpretuojami kaip pagrindas savininko teises ir interesus priešpriešinti viešajam interesui, kitų asmenų teisėms, laisvėms ir teisėtiems interesams. Nuosavybė atlieka ir socialinę funkciją. Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 23 straipsnio nuostatas, yra konstatavęs, kad nuosavybė įpareigoja ir kad šia nuostata yra išreiškiama nuosavybės socialinė funkcija (Konstitucinio Teismo 2000 m. gruodžio 21 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. rugsėjo 19 d., 2003 m. rugsėjo 30 d. nutarimai).

18. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad vieni iš nuosavybės (taip pat ir privačios) objektų yra žemė, miškai, vandens telkiniai. Jų tinkamas, racionalus naudojimas ir apsauga – Konstitucijos ginamas viešasis interesas.

Ypač pabrėžtina tai, kad žemė, miškai, vandens telkiniai nuosavybės teisės atžvilgiu yra ypatingi objektai, nes žemės, miškų, vandens telkinių tinkamas naudojimas ir apsauga yra žmogaus, kaip biologinės ir socialinės būtybės, egzistavimo bei visuomeninių ryšių palaikymo ir sklaidos terpė, žmogaus ir visuomenės išlikimo ir raidos sąlyga, tautos gerovės pagrindas. Nuosavybė įpareigoja. Šis konstitucinis imperatyvas, susietas su minėta itin svarbia žemės, miškų, vandens telkinių, kaip natūralios gamtinės aplinkos objektų, funkcija ir jų, kaip ypatingų nuosavybės teisės objektų, pobūdžiu, reiškia, kad pagal Konstituciją turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuris įtvirtintų ir savininkų priedermę prisidėti prie Konstitucijoje įtvirtinto viešojo intereso – natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsaugos bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo, atkūrimo ir gausinimo – užtikrinimo tokiu būdu, kad jiems nuosavybės teise priklausantys žemė, miškai, vandens telkiniai būtų naudojami tik tinkamai, racionaliai, kad nebūtų daroma žala jiems kaip žmogaus ir visuomenės egzistavimo terpei, vienai iš būtinų žmogaus ir visuomenės išlikimo ir raidos sąlygų. Tai *inter alia* suponuja, kad įstatymais gali būti nustatyti specifiniai reikalavimai, apibrėžiantys žemės sklypų, miškų, vandens telkinių valdymą, naudojimą ir disponavimą šiais objektais bei atitinkami apribojimai ir sąlygos šių objektų savininkams. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas dar 1994 m. gegužės 27 d. nutarime konstatavo, jog specifinė žemės paskirtis ir padėtis, palyginti su kitais nekilnojamojo turto objektais, lemia ir specialų teisinį žemės santykių reguliavimą; Konstitucinio Teismo 1995 m. kovo 8 d. ir 1996 m. rugsėjo 25 d. nutarimuose konstatuota, kad Konstitucijoje žemė traktuojama kaip visuotinė vertybė, turinti socialinę funkciją – tarnauti tautos gerovei; Konstitucinio Teismo 1998 m. birželio 1 d. nutarime konstatuota, jog ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus.

Kita vertus, minėtais apribojimais, suvaržymais, kitais reikalavimais negalima paneigti nuosavybės teisės esmės.

19. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina ir tai, jog, kaip konstatuota šiame Konstitucinio Teismo nutarime, laukinė gyvūnija yra specifinė natūralios gamtinės aplinkos sudedamoji dalis ir tuo aspektu, kad laukinių gyvūnų gyvenamąją aplinką sudaro

inter alia žemės sklypai, miškai, vandens telkiniai, taip pat ir tie, kurie privačios nuosavybės teise priklauso ir juridiniams ar fiziniams asmenims.

Taigi galimos tokios teisinės situacijos, kai valstybė, siekdama užtikrinti viešąjį interesą – laukinės gyvūnijos (jos išteklių) apsaugą ir racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, gali, o tam tikrais atvejais ir privalo, nustatyti tokį teisinį reguliavimą, kuriuo tam tikra apimtimi yra įsiterpiama į privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teises, tačiau nepaneigiama šių savininkų privačios nuosavybės teisės esmė.

20. Konstitucijos 23 straipsnį aiškinant Konstitucijos 54 straipsnyje įtvirtintų laukinės gyvūnijos apsaugos ir jos išteklių racionalaus naudojimo užtikrinimo imperatyvų kontekste būtina pabrėžti, kad, kaip konstatuota šiame Konstitucinio Teismo nutarime, valstybė turi konstitucinę priedermę rūpintis laukine gyvūnija ir užtikrinti laukinės gyvūnijos, kaip visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės, apsaugą ir racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, apimančią *inter alia* laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymą (t. y. reguliavimą ir kontroliavimą). Taigi saugant ir ginant asmens nuosavybės teises neturi būti pažeistas viešasis interesas, kad laukinės gyvūnijos ištekliai būtų naudojami, atkuriami ir gausinami racionaliai ir kad laukinė gyvūnija būtų saugoma. Šių dviejų konstitucinių vertybių – asmens nuosavybės teisių ir viešojo intereso, kad laukinės gyvūnijos ištekliai būtų naudojami, atkuriami ir gausinami racionaliai ir kad laukinė gyvūnija būtų saugoma, – sandūroje būtina rasti sprendimus, kurie užtikrintų šių vertybių teisingą pusiausvyrą – tai, kad nė viena iš šių vertybių nebus paneigta. Šis reikalavimas taikytinas ir teisės aktų, reguliuojančių atitinkamus visuomeninius santykius, leidybai, juose nustatytam teisiniam reguliavimui.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad teisės aktuose reglamentuojant laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymą (t. y. reguliavimą ir kontroliavimą) privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės gali būti apribotos tik tiek, kiek būtina siekiant minėto visuomeniškai reikšmingo tikslo, t. y. tik tiek, kiek būtina tam, kad būtų užtikrinta laukinės gyvūnijos apsauga, jos išteklių racionalus naudojimas, atkūrimas ir gausinimas. Jeigu siekiant minėto visuomeniškai reikšmingo tikslo yra neišvengiamai būtina koku nors mastu apriboti privačios nuosavybės teises (nepaneigiant šių teisių esmės), tarp minėto tikslo ir pasirinktų ribojimo priemonių turi būti protinga pusiausvyra: gali būti nustatytos tik tokios ribojimo priemonės, kurios savininkų nuosavybės teises ribotų ne daugiau negu yra būtina.

21. Iš Konstitucijos kylančią nuostatą, kad nuosavybė įpareigoja, aiškinant ją susiejus su Konstitucijos 54 straipsniu, nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkas, turėdamas teisę valdyti, naudoti nuosavybę ir ją disponuoti, negali pažeisti Konstitucijos 54 straipsnyje įtvirtintų gyvūnijos apsaugos ir racionalaus naudojimo, atkūrimo ir gausinimo imperatyvų.

Valstybė, įgyvendindama konstitucinę priedermę rūpintis laukine gyvūnija ir užtikrinti laukinės gyvūnijos, kaip visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės, apsaugą ir racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, gali nustatyti atitinkamą žemės sklypų, miškų, vandens telkinių naudojimo tvarką, kurios privalės laikytis visi asmenys, neišskiriant nė privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų. Tačiau minėta tvarka neturi kitų asmenų, taip pat ir žemės sklypų, miškų, vandens telkinių privačių savininkų, teisių ir teisėtų interesų riboti daugiau negu yra būtina siekiant minėto visuomeniškai reikšmingo tikslo.

22. Minėta, kad medžioklė – tai ūkinės veiklos rūšis arba sudedamoji platesnės ūkinės veiklos dalis.

Konstituciniai ūkinės veiklos pagrindai yra įtvirtinti Konstitucijos 46 straipsnyje, kuriame nustatyta:

„Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva.

Valstybė remia visuomenei naudingas ūkines pastangas ir iniciatyvą.

Valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei.

Įstatymas draudžia monopolizuoti gamybą ir rinką, saugo sąžiningos konkurencijos laisvę. Valstybė gina vartotojo interesus.“

23. Pareiškėjas Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies atitiktį Konstitucijos 46 straipsniui ginčija tik tuo aspektu, kad, jo manymu, šios dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ prieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

24. Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalies nuostata „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“ apibrėžia tautos ūkio pagrindą, kuris yra šios vertybės: privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė, iniciatyva (Konstitucinio Teismo 2002 m. kovo 14 d. nutarimas). Šios trys vertybės – privačios nuosavybės teisė, asmens ūkinės veiklos laisvė, iniciatyva – yra tarpusavyje susijusios; asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos negalima atsieti nuo privačios nuosavybės teisės. Konstitucinis Teismas 1995 m. balandžio 20 d., 2002 m. kovo 14 d. nutarimuose konstatavo, kad ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva remiasi prigimtaine žmogaus asmens laisve ir prigimtaine teise turėti nuosavybę. Konstitucinis Teismas 2002 m. kovo 14 d. nutarime konstatavo ir tai, kad asmens konstitucinė teisė į nuosavybę yra esminė asmens ūkinės laisvės įgyvendinimo sąlyga ir kad ribojant asmens teisę į nuosavybę yra ribojama ir asmens ūkinės veiklos laisvė. Konstitucinis Teismas 1998 m. spalio 27 d. nutarime konstatavo, kad Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje pamatinis vaidmuo skiriamas būtent privačiai nuosavybei – vienai iš pagrindinių vertybių, kuriomis grindžiamas tautos ūkis.

Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva – tai teisinių galimybių visuma, sudaranti prielaidas asmeniui savarankiškai priimti jo ūkinei veiklai reikalingus sprendimus. Konstitucinė asmens ūkinės veiklos laisvė sudaro sąlygas įgyvendinti įvairius asmens siekius (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2002 m. kovo 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai).

Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos susietos ir su kitomis Konstitucijos nuostatomis. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos sąvoka yra plati: ji suponuoja *inter alia* asmens teisę laisvai pasirinkti darbą bei verslą (užsiėmimą), sutarčių sudarymo laisvę, sąžiningos konkurencijos laisvę ir kt. Asmens ūkinės veiklos laisvė yra neatsiejama ir nuo reikalavimo paisyti ūkio subjektų lygiateisiškumo. Asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva suponuoja ir galimybes nekliudomai pertvarkyti ūkio subjektus, keisti jų veiklos pobūdį, netrukdyti, reaguojant į rinkos pokyčius, steigti naujus ūkio subjektus ar likviduoti esančius; ji yra neatsiejama nuo galimybės asmeniui, norinčiam užsiimti ūkine veikla arba, priešingai, norinčiam ja nebeužsiimti, be dirbtinių kliūčių patekti į rinką ir be dirbtinių kliūčių iš jos pasitraukti.

Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad ūkinės veiklos laisvė nėra absoliuti, asmuo ja naudojasi laikydamasis tam tikrų privalomų reikalavimų, apribojimų (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d., 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. kovo 14 d., 2002 m. balandžio 9 d. nutarimai). Tačiau nustatoma apribojimais neleistina paneigti tokių esminių ūkinės veiklos laisvės nuostatų kaip ūkinės veiklos subjektų lygiateisiškumas, sąžininga konkurencija ir kt. Pagal Konstituciją valstybė negali neribotai kištis į asmens ūkinę veiklą (Konstitucinio Teismo 1995 m. balandžio 20 d. nutarimas).

25. Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinti principai sudaro vieną visumą – šalies ūkio konstitucinį pagrindą (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. gruodžio 6 d., 2003 m. kovo 17 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio visų dalių nuostatos yra tarpusavyje susijusios ir viena kitą papildo (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d., 2000 m. spalio 18 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai), kad jose įtvirtinti principai yra tarpusavyje suderinti, tarp jų yra pusiausvyra, kiekvienas iš šių konstitucinių principų turi būti

aiškinamas nepaneigiant kito konstitucinio principo (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2003 m. kovo 17 d. nutarimai).

Taigi nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste paminėtinos ir kai kurios Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalies nuostatos sąsajos su šio straipsnio 2 bei 3 dalių nuostatomis.

26. Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalyje, kaip ir kitose šio straipsnio dalyse, yra įtvirtinta valstybės priedermė remti privačia nuosavybės teise pagrįstas visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą, kartu ir viena iš pagrindinių šalies ūkio reguliavimo taisyklių (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas).

Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad šios dalies nuostata „valstybė remia visuomenei naudingas ūkinės pastangas ir iniciatyvą“ reiškia, kad Konstitucija įtvirtina galimybę valdžios institucijoms vertinti ūkinės veiklos sritis pagal jų naudą visuomenei, kad tik tokio vertinimo pagrindu įmanoma remti tam tikras ūkinės veiklos sritis ar tam tikras ūkinės pastangas, taip pat kad toks ūkinės veiklos vertinimas sudaro reikiamas prielaidas valstybei ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas). Minėta Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalies nuostata sudaro konstitucines teisinės prielaidas galimam diferencijuotam ūkinės veiklos teisiniam reguliavimui, kurio pagrindinis kriterijus – bendra tautos gerovė.

Ši nuostata suponuoja ir valstybės institucijų, pareigūnų, taip pat savivaldybių institucijų, pareigūnų pareigą jokiais savo sprendimais ar veiksmais nekliudyti reikštis ir plėtotis asmenų iniciatyvai, nežlugdyti jų ūkinių pastangų ir neužkirsti joms kelio, jeigu ši iniciatyva ar ūkinės pastangos nėra žalingos visuomenei, net jeigu jų naudingumas visuomenei ir nėra akivaizdus. Bet kokius valstybės institucijų, pareigūnų, taip pat savivaldybių institucijų, pareigūnų sprendimus ar veiksmus, kuriais neleidžiama reikštis, plėtotis asmenų iniciatyvai, užkertamas kelias tam tikroms ūkinėms pastangoms, turi nulemti atitinkamos iniciatyvos ar ūkinių pastangų žalingumas visuomenei; priešingu atveju būtų nukrypta nuo Konstitucijos 46 straipsnio 2 dalies reikalavimų.

27. Su Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalies nuostata „Lietuvos ūkis grindžiamas privačios nuosavybės teise, asmens ūkinės veiklos laisve ir iniciatyva“ tiesiogiai yra susijusi ir šio straipsnio 3 dalies nuostata „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“. Aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad įgyvendinant asmens ūkinės veiklos laisvę (kuri, kaip minėta, nėra absoliuti) įvairiais atžvilgiais yra paliečiami visuomenės interesai, todėl valstybė reguliuoja ūkinę veiklą; Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs, kad nuostatoje „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra įtvirtintas konstitucinis principas, nubrėžiantis ūkinės veiklos reguliavimo tikslus, kryptis, būdus, ribas.

Konstitucinis Teismas, sistemiškai aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą teisinį reguliavimą (*inter alia* siedamas jį su teisiniu reguliavimu, įtvirtintu šio straipsnio 1 dalyje), yra konstatavęs, kad valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, turi laikytis asmens ir visuomenės interesų derinimo principo, užtikrinti ir privataus asmens (ūkinės veiklos subjekto), ir visuomenės interesus (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d., 2002 m. balandžio 9 d., 2003 m. kovo 17 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai).

Ūkinės veiklos reguliavimas paprastai yra susijęs su ūkinės veiklos sąlygų nustatymu, tam tikrų procedūrų reglamentavimu, ūkinės veiklos kontrole, taip pat ir su tam tikrais šios veiklos ribojimais ar draudimais. Konstitucinis Teismas 1994 m. kovo 31 d. nutarime konstatavo, kad kai asmuo dalyvauja ūkinėje veikloje, jam gali būti taikomi specialūs įstatymų nustatyti ribojimai (*inter alia* nuosavybės teisės apribojimai). Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra ne kartą konstatavęs, kad pagal Konstituciją riboti asmens teisės ir laisvės, taip pat ir ūkinės veiklos laisvę, galima, jeigu yra laikomasi šių sąlygų: tai daroma įstatymu; ribojimai yra būtini demokratinėje visuomenėje siekiant apsaugoti kitų asmenų teises bei laisves ir Konstitucijoje įtvirtintas vertybes, taip pat konstituciškai svarbius tikslus; ribojimais nėra paneigiama teisių ir laisvių prigimtis bei esmė; yra laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.

Pažymėtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies formuluotė „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą“ reiškia ne valstybės teisę savo nuožiūra administruoti visą ar tam tikrą ūkinę veiklą, bet jos teisę nustatyti ūkinės veiklos teisinį reguliavimą, t. y. ūkinės veiklos ribojimų (draudimų), sąlygų nustatymą, procedūrų reglamentavimą teisės aktuose, taip pat tokią ūkinės veiklos kontrolę, kuri yra grindžiama teisės aktuose nustatytais ūkinės veiklos ribojimais (draudimais), sąlygomis, procedūromis. Šiame kontekste paminėtina, kad Konstitucinis Teismas, aiškindamas Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtintą teisinį reguliavimą, 1999 m. spalio 6 d. nutarime konstatavo: „Teisinis reguliavimas – tai tam tikros socialinės tvarkos nustatymo forma. Teisinio reguliavimo ypatumai priklauso nuo reguliuojamų visuomeninių santykių specifikos. Viena iš šių santykių sričių – ūkinė veikla. Konstitucinis asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos principas sąlygoja tai, kad ūkinės veiklos reguliavimui būdingas bendrojo leidimo metodas: leidžiama viskas, kas nėra draudžiama. Taigi draudimai yra vienas iš ūkinės veiklos reguliavimo būdų. Asmens ūkinės veiklos laisvė gali būti ribojama, kai yra būtina ginti vartotojų interesus, saugoti sąžiningą konkurenciją, kitas Konstitucijoje įtvirtintas vertybes. Įstatyme nustatyti draudimai turi būti pagrįsti, adekvatūs siekiamam tikslui, nediskriminaciniai, aiškiai suformuluoti. Dėl ūkinės veiklos įvairiapusiškumo ir dinamiškumo konkrečių santykių šioje srityje reguliavimas negali būti visą laiką vienodas, t. y. draudimų ir leidimų santykis gali kisti, tačiau besikeičiant teisinio reguliavimo turiniui negali būti paneigiami Konstitucijoje įtvirtinti tautos ūkio reguliavimo principai.“ Tame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad „asmuo gali verstis bet kokia įstatymų neuždrausta ūkine veikla. Įstatyme nustatytas asmens ūkinės veiklos laisvės draudimas kiekvienu atveju turi būti aiškus, skirtas Konstitucijoje įtvirtintų vertybių (sąžiningos konkurencijos, vartotojų interesų ir kt.) apsaugai“.

Pažymėtina ir tai, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies nuostatoje „valstybė reguliuoja ūkinę veiklą taip, kad ji tarnautų bendrai tautos gerovei“ yra įtvirtinta ne tik valstybės teisė, bet ir jos priedermė teisės aktais reguliuoti ūkinę veiklą, kad ši tarnautų bendrai tautos gerovei. Taigi Konstitucijoje yra įtvirtinta valstybės priedermė siekti bendros tautos gerovės, taip pat valstybės pareiga siekiant bendros tautos gerovės reguliuoti ūkinę veiklą šalyje. Nei įstatymų leidžiamoji, nei vykdomoji valdžia, turinčios atitinkamus įgaliojimus ūkinės veiklos reguliavimo srityje, negali nuo šios konstitucinės priedermės nusišalinti.

Ūkinės veiklos teisinis reguliavimas nėra savitiksliis dalykas, jis yra socialinės inžinerijos priemonė, būdas per teisę siekti tautos gerovės. Konstitucinis Teismas savo nutarimuose yra konstatavęs, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje įtvirtinta valstybės teisė reguliuoti ūkinę veiklą sudaro konstitucines prielaidas leisti įstatymus, kuriais reaguojama į tautos ūkio būklę, ekonominio ir socialinio gyvenimo įvairovę bei pokyčius (Konstitucinio Teismo 1996 m. vasario 28 d., 1996 m. kovo 15 d., 2000 m. spalio 18 d. nutarimai).

Pabrėžtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje yra aiškiai nurodyta ūkinės veiklos teisinio reguliavimo kryptis: ūkinė veikla turi tarnauti bendrai tautos gerovei. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad bendra tautos gerovė – tai gana bendras ir platus kriterijus, kurį taikant gali būti remiamasi tiek bendros gerovės samprata, tiek tikslingumo argumentais (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas). Tautos gerovę paprastai atspindi materialinių gėrybių vartojimas; tačiau sąvokos „bendra tautos gerovė“ nederėtų aiškinti atsižvelgiant tik į individo materialinių poreikių tenkinimą, nes apie bendrą tautos gerovę galima spręsti pagal įvairius kriterijus ir iš įvairių apraiškų – tautos socialinės raidos, žmogaus saviraiškos galimybių ir kt.; sąvokos „bendra tautos gerovė“ turinys kiekvienu konkrečiu atveju atskleidžiamas atsižvelgiant į ekonominius, socialinius bei kitus svarbius veiksnius (Konstitucinio Teismo 1999 m. spalio 6 d., 2000 m. spalio 18 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimai). Konstitucinis Teismas yra pabrėžęs, kad tautos gerovė neturi būti suvokiama vien materialine (ar finansine) prasme, taip pat tai, kad kažin ar būtų teisinga ir dora siekti materialinės gerovės tokiu būdu, kuris kenkia žmonių sveikatai (Konstitucinio Teismo 1997 m. vasario 13 d. nutarimas).

Kartu pabrėžtina, jog Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalies sąvoka „bendra tautos gerovė“ suponuoja tai, kad ūkinės veiklos reguliavimu valstybė privalo siekti ne atskirų asmenų gerovės, o būtent bendros tautos gerovės. Kita vertus, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodyta „bendra tautos gerovė“ neturi būti priešpriešinama paties ūkio subjekto, t. y. to subjekto, kurio veikla yra reguliuojama, taip pat asmenų, įsteigusių, valdančių tą ūkio subjektą arba kitaip su juo susijusių, gerovei, jų teisėms ir teisėtiems interesams. Atsižvelgiant į Konstitucijoje įtvirtintą asmens ir visuomenės interesų derinimo principą, taip pat į tai, kad asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva Konstitucijoje yra siejama su privačios nuosavybės teise, Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodytu ūkinės veiklos tarnavimu tautos gerovei negalima grįsti ar pateisinti tokio jos reguliavimo, kuriuo tam tikro ūkio subjekto teisės ir teisėti interesai būtų ribojami daugiau nei tai būtina viešajam interesui užtikrinti, konstitucinėms vertybėms apsaugoti; ūkinės veiklos tarnavimu tautos gerovei negalima pateisinti ir tokio teisinio reguliavimo, kai tam tikra ūkinė veikla yra pernelyg ribojama arba draudžiama dėl to, kad įstatymų leidėjo požiūriu ji esą nėra naudinga visuomenei, nors ir nėra jai žalinga. Konstitucijos 46 straipsnio 3 dalyje nurodyta ūkinės veiklos teisinio reguliavimo kryptis aiškintina kaip konstitucinis įpareigojimas įstatymų leidėjui, kitoms teisėkūros institucijoms ūkinės veiklos teisiniu reguliavimu užtikrinti palankią teisinę terpę tokiai ūkinei veiklai, kuri, tenkindama ūkio subjekto interesus, tarnautų ir bendrai tautos gerovei. Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad reguliuodama ūkinę veiklą valstybė negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo ūkio subjektams būtų sudarytos nepalankios, nevienodos ūkininkavimo sąlygos, varžoma jų iniciatyva, nesudaromos galimybės jai reikštis (Konstitucinio Teismo 2002 m. balandžio 9 d. nutarimas). Paminėtina ir tai, kad, kaip Konstitucinis Teismas konstatavo 2002 m. kovo 14 d., 2004 m. sausio 26 d. nutarimuose, pagal Konstituciją negali būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo ūkinės veiklos laisvei įgyvendinti būtų sudarytos netinkamos sąlygos.

28. Konstitucinės vertybės, kuriomis grindžiamas šalies ūkis, yra glaudžiai susijusios su kitomis konstitucinėmis vertybėmis, Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos turi būti aiškinamos jas siejant ir su kitomis Konstitucijos nuostatomis.

28.1. Antai Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad visos Konstitucijos 46 straipsnio dalys pirmiausia yra skirtos privačiai nuosavybei šalies ūkyje įtvirtinti bei stiprinti (Konstitucinio Teismo 1998 m. spalio 27 d. nutarimas). Jeigu teisės aktais būtų nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuriuo yra paneigiama nuosavybės teisė, tai būtų ir iš esmės apribota Konstitucijos 46 straipsnyje įtvirtinta asmens ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva, sąžiningos konkurencijos laisvė, pažeistos kitos Konstitucijos 46 straipsnio nuostatos (Konstitucinio Teismo 2000 m. vasario 23 d. nutarimas).

28.2. Pagal Konstituciją valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, privalo paisyti konstitucinio ūkio subjektų lygiateisiškumo reikalavimo, tiesiogiai susijusio su Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintu visų asmenų lygiateisiškumo principu. Priešingu atveju ūkinės veiklos teisinis reguliavimas būtų nelaikytinas tarnaujančiu bendrai tautos gerovei. Kita vertus, Konstitucinis Teismas savo nutarimuose ne kartą yra konstatavęs ir tai, kad konstitucinis asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų) lygybės principas savaime nepaneigia galimybės įstatymu nustatyti nevienodą, diferencijuotą teisinį reguliavimą tam tikrų asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų), priklausančių skirtingoms kategorijoms, atžvilgiu, jeigu tarp šių asmenų (šiuo atveju ūkio subjektų) yra tokio pobūdžio skirtumų, kurie tokį diferencijuotą reguliavimą daro objektyviai pateisinamą. Diferencijuotas teisinis reguliavimas, kai jis taikomas tam tikroms vienodais požymiais pasižyminčioms asmenų grupėms, jeigu juo siekiama pozityvių, visuomeniškai reikšmingų tikslų arba jeigu tam tikrų ribojimų ar sąlygų nustatymas yra susijęs su reguliuojamų visuomeninių santykių ypatumais, nėra laikytinas diskriminaciniu (Konstitucinio Teismo 1998 m. lapkričio 11 d. nutarimas). Atskirų ūkio subjektų išskyrimą, jų teisinės padėties diferencijuotą nustatymą reikia sieti su valstybės keliamais tikslais ūkio srityje, siekiu atitinkamai sutvarkyti šalies ūkį, tad įstatymų leidėjas, atsižvelgdamas į reguliuojamų ūkio santykių svarbą ir pobūdį, gali diferencijuotai

reguluoti ūkinę veiklą arba nustatyti tam tikras jos sąlygas (Konstitucinio Teismo 2000 m. spalio 18 d. nutarimas).

28.3. Minėta, kad dėl ūkinės veiklos specifikos, įvairumo ir dinamiškumo konkrečių santykių šioje srityje reguliavimas negali būti visą laiką vienodas, t. y. draudimų ir leidimų santykis gali kisti. Šiame kontekste pažymėtina, kad ūkinės veiklos santykių teisinis reguliavimas gali būti keičiamas ir siekiant užtikrinti viešąjį interesą. Keisdama ūkinės veiklos santykių teisinį reguliavimą, valstybė gali keisti ir ūkinės veiklos sąlygas ar apskritai nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį tam tikra ūkinė veikla turi būti nutraukta. Tačiau keisdama ūkinės veiklos sąlygas ar nutraukdama tam tikrą ūkinę veiklą valstybė turi paisyti Konstitucijos normų ir principų, taip pat ir teisėtų lūkesčių apsaugos principo.

Konstitucinis Teismas yra ne kartą konstatavęs, kad teisėtų lūkesčių apsaugos principas suponuoja valstybės, taip pat valstybės valdžią įgyvendinančių bei kitų valstybės institucijų pareigą laikytis valstybės priimtų įsipareigojimų, kad šis principas taip pat reiškia įgytų teisių apsaugą, t. y. asmenys turi teisę pagrįstai tikėtis, kad jų pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus, neprieštaraujančius Konstitucijai, įgytos teisės bus išlaikytos nustatytą laiką ir galės būti iš tikrųjų įgyvendinamos, kad pagal teisėtų lūkesčių principą teisinį reguliavimą galima keisti tik laikantis iš anksto nustatytos tvarkos ir nepažeidžiant Konstitucijos principų bei normų, teisinio reguliavimo pataisomis negalima paneigti asmens teisėtų interesų ir teisėtų lūkesčių (Konstitucinio Teismo 2001 m. gruodžio 18 d., 2003 m. kovo 4 d., 2003 m. gruodžio 3 d. nutarimai).

Konstitucinis Teismas 2004 m. gruodžio 13 d. nutarime konstatavo, kad gali susidaryti tokios faktinės situacijos, kai asmuo, atitinkantis teisės aktuose nustatytas sąlygas, pagal šiuos teisės aktus įgijo tam tikras teises ir dėl to jam atsirado lūkesčių, kuriuos šis asmuo šių teisės aktų galiojimo metu galėjo pagrįstai laikyti teisėtais, taigi pagrįstai galėjo tikėtis, kad, jeigu jis paklus teisei, vykdys įstatymų reikalavimus, jo lūkesčiai valstybės bus laikomi teisėtais ir bus valstybės ginami ir saugomi. Tokius lūkesčius gali sukelti net ir tie teisės aktai, kurie vėliau buvo Konstitucijos ir įstatymų nustatytais pagrindais bei tvarka pripažinti prieštaraujančiais Konstitucijai (poįstatyminiai aktai – prieštaraujančiais Konstitucijai ir (arba) įstatymams).

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad jeigu ūkio subjektas pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus įgijo teisę užsiimti tam tikra ūkine veikla ir šią teisę įgyvendino, tai tokios ūkinės veiklos teisinį reguliavimą keičiant taip, kad yra pabloginamos šios ūkinės veiklos sąlygos arba ši ūkinė veikla apskritai nutraukiama, atsižvelgiant į tai, dėl ko yra keičiamas minėtos ūkinės veiklos teisinis reguliavimas ir kokiu mastu jis yra keičiamas, taip pat atsižvelgiant į kitas reikšmės turinčias aplinkybes, valstybei gali atsirasti pareiga atlyginti (kompensuoti) ūkio subjektams ir kitiems asmenims praradimus, kuriuos jie patiria dėl pasikeitusio teisinio reguliavimo.

29. Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pažymėtina, kad Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalyje įtvirtinti tautos ūkio pagrindai aiškintini ir atsižvelgiant į 54 straipsnio nuostatas. Valstybė turi ūkinę veiklą reguliuoti taip, kad nepaneigiant tautos ūkio pagrindų – privačios nuosavybės teisės, asmens ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos – būtų užtikrintas ir Konstitucijos 54 straipsnyje įtvirtintas viešasis interesas – natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo, atkūrimo ir gausinimo užtikrinimas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė. Siekdama užtikrinti šį viešąjį interesą, *inter alia* siekdama užtikrinti laukinių gyvūnų (jų išteklių) apsaugą ir racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, valstybė, reguliuodama ūkinę veiklą, gali nustatyti specifines ūkinės veiklos sąlygas, procedūras, kontrolės priemones, taip pat tam tikrus ūkinės veiklos, susijusios su atitinkamų gamtos išteklių naudojimu, ribojimus ar draudimus.

Tačiau minėti ribojimai ar draudimai turi būti nustatomi įstatymu. Taip pat pabrėžtina, kad minėti ribojimai, draudimai, kaip ir minėtos specifinės ūkinės veiklos sąlygos, procedūros, kontrolės priemonės, turi būti būtini demokratinėje visuomenėje siekiant visuomeniškai reikšmingo

tikslo, jais neturi būti paneigiama asmens teisių ir laisvių prigimtis bei esmė, turi būti laikomasi konstitucinio proporcingumo principo.

Nagrinėjamos konstitucinės justicijos bylos kontekste pabrėžtina, kad minėti ribojimai, draudimai, specifinės ūkinės veiklos sąlygos, procedūros, kontrolės priemonės neturi paneigti privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisių, jų ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos.

VIII

Dėl Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatos „Medžioti draudžiama <...> 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ ir 13 straipsnio 2 dalies nuostatos „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ atitikties Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <...> žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ ir 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

Pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostatos formuluotė „žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ yra išdėstyta šios dalies 2 punkte.

2. Minėta, kad ginčijamos Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies ir 13 straipsnio 2 dalies nuostatos yra neatsiejamos nuo šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių.

Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje *inter alia* nustatyta: „Šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija, parengusi preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą, paskelbia apie tai šalies bei vietinėje spaudoje ir nurodo 1 mėnesio terminą, per kurį šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus, o kiti suinteresuoti fiziniai ar juridiniai asmenys – siūlymus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo ar jo ribų pakeitimo projekto. Tokie rašytiniai siūlymai ir reikalavimai pateikiamu šio straipsnio 3 dalyje numatyta komisijai tiesiogiai arba per seniūnijas, kuriose yra siūlymus ir reikalavimus pateikiantiems asmenims priklausančios žemės sklypai. Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre. Teritorijas, kuriose medžioklė draudžiama pagal šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalį iki šiuos reikalavimus nustatančių asmenų nurodyto termino, šio straipsnio 3 dalyje nurodyta komisija pažymi medžioklės plotų vieneto plane.“

Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalyje *inter alia* nustatyta: „Pasibaigus šio straipsnio 9 dalyje nustatytam terminui, komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti, išnagrinėjusi gautus reikalavimus ar siūlymus ir juos įvertinusi, kad jie atitinka šio straipsnio 1 dalyje numatytus reikalavimus, priima sprendimą, ar tikslinga atsižvelgti į gautus siūlymus, o prireikus koreguoja medžioklės plotų vieneto sudarymo ar ribų pakeitimo projektą ir per vieną mėnesį šį projektą pateikia tvirtinti atitinkamos apskrities viršininkui.“

Atsižvelgiant į ginčijamų Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies, 13 straipsnio 2 dalies sistemines sąsajas su nurodytomis šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių nuostatomis, sprendžiant, ar Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims neprieštarauja ginčijamos Medžioklės įstatymo 7

straipsnio 2 dalies ir 13 straipsnio 2 dalies nuostatos, kartu turi būti įvertinta, ar Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims neprieštarauja ir nurodytos šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių nuostatos.

3. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime pareiškėjo ginčijamas Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies ir 13 straipsnio 2 dalies nuostatas sistemškai aiškinant su nurodytomis šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalių nuostatomis konstatuota, kad Medžioklės įstatyme yra įtvirtintas toks teisinis reguliavimas, kad privačios žemės sklypo savininkas turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, bet tai jis gali padaryti tik tokiais pagrindais ir tik tokia tvarka, kurie nustatyti Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalyje, 8 straipsnio 9 ir 10 dalyse, 13 straipsnio 2 dalyje.

4. Pagal Konstituciją įstatymų leidėjas, reguliuodamas medžioklės ir su ja susijusius santykius, negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad privačios žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, būtų leidžiama medžioti be šių žemės sklypų savininkų sutikimo. Šiuo atžvilgiu savininkas negali būti varžomas kokiais nors teisės aktuose nustatomais pagrindais, kurių nesant būtų galima nepaisyti jo valios, kad jam nuosavybės teise priklausančioje žemėje, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama. Jeigu asmeniui privačia nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, šio sklypo savininkui apie tai turi būti pranešta tinkamu būdu – tiesiogiai, ir turi būti nustatytas protingas, taigi pakankamas, terminas, per kurį savininkas turėtų realią galimybę laisvai išreikšti valią dėl to, ar tame sklype gali, ar negali būti medžiojama, taip pat kokiomis sąlygomis jis sutinka, kad tame sklype būtų medžiojama.

Šiame kontekste pažymėtina, kad savininko nuosavybės teisių savaime nepažeistų toks teisinis reguliavimas, pagal kurį tai, kad privačios žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas, kurio žemę ketinama naudoti medžiojimui ir kuris buvo tinkamai apie tai informuotas, per protingą terminą nepareiškė savo valios dėl to, ar tame sklype gali, ar negali būti medžiojama, yra laikoma jo sutikimu, kad tame sklype būtų medžiojama. Taip pat pažymėtina, kad įstatymu galima nustatyti įvairias privačios žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininko sutikimo, kad tame sklype būtų medžiojama, pareiškimo formas ir tvarką, *inter alia* tai, kad gali būti sudaromos sutartys dėl teisės medžioti savininko žemės sklype suteikimo.

5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad savininkas savo teisę uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, kai atitinkamas medžioklės plotų vienetas dar tik formuojamas, gali įgyvendinti tik Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytais pagrindais ir tik laikydamasis šio įstatymo 8 straipsnio 9 ir 10 dalyse nustatytos tvarkos. Be to, konstatuota, kad Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytas vienintelis pagrindas, kuriam esant savininkas gali įgyvendinti šią savo teisę – jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala. Konstatuota ir tai, kad pagal Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalį sprendimą, ar atsižvelgti į žemės sklypo savininko reikalavimus ir formuojant atitinkamą medžioklės plotų vienetą uždrausti medžioti šiam savininkui priklausančiame žemės sklype, esančiame medžioklės plotuose, priima Medžioklės įstatyme numatyta komisija, taigi ir tais atvejais, kai žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas nesutinka, kad jo žemės sklype būtų medžiojama, šį savo nesutikimą grindžia žalos žemės ūkio pasėliams arba miškui grėsme, komisija gali nepaisyti savininko reikalavimų ir be jo sutikimo nuspręsti, kad tame žemės sklype bus medžiojama. Taip pat konstatuota, kad šitaip sudaromos prielaidos atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai prieš privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią tam tikra komisija už jį nusprendžia, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje bus medžiojama.

Tokiu teisiniu reguliavimu yra įsiterpiama į privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininko teisę spręsti, ar jam privačios nuosavybės teise priklausanči žemė, miškai, vandens telkiniai gali būti naudojami medžiojimui, taigi yra nepagrįstai suvaržomos privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės.

6. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota ir tai, kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje nustatyta tvarka, kurios laikantis savininkas yra informuojamas, kad jam

priklausantį žemės sklypą yra numatoma priskirti medžioklės plotų vienetui, ir yra nustatomas laikas (1 mėnuo), per kurį savininkas Medžioklės įstatyme numatyta komisijai gali pateikti reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype, sudaro prielaidas atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas nė nežino apie formuojamą medžioklės plotų vienetą, vadinasi, ir negali pasinaudoti jam pagal Medžioklės įstatymą priklausančia teise pateikti Medžioklės įstatyme numatyta komisijai reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype.

Taigi Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalyje nustatytas toks savininko informavimo apie tai, kad jam priklausantį žemės sklypą yra numatoma priskirti medžioklės plotų vienetui, būdas ir toks terminas, per kurį savininkas Medžioklės įstatyme numatyta komisijai gali pateikti reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype, kad savininkas gali atsidurti tokioje situacijoje, kai jam pagal Medžioklės įstatymą priklausanči teisė pateikti Medžioklės įstatyme numatyta komisijai reikalavimus, susijusius su jam priklausančio žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, naudojimu medžiojimui, įskaitant reikalavimą uždrausti medžioti tame žemės sklype, negali būti įgyvendinta. Tokiu teisiniu reguliavimu yra įsiterpiama į privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininko teisę spręsti, ar jam privačios nuosavybės teise priklausanči žemė, miškai, vandens telkiniai gali būti naudojami medžiojimui, taigi yra nepagrįstai suvaržomos privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės.

7. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad asmuo, iš kito savininko įsigijęs nuosavybės žemės sklypą, jau įtrauktą į tam tikrą sudarytą ir patvirtintą medžioklės plotų vienetą, pagal Medžioklės įstatymą turi teisę uždrausti tame sklype medžioti, bet ją gali įgyvendinti tik šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatytu pagrindu, tik per tam tikrą terminą (per 1 mėnesį nuo nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre), be to, sprendimą, ar patenkinti naujojo savininko reikalavimą uždrausti medžioti jam priklausančiame žemės sklype, ar ne, priima ne pats savininkas, o Medžioklės įstatyme numatyta komisija.

Tokiu teisiniu reguliavimu yra įsiterpiama į minėto asmens teisę spręsti, ar jam privačios nuosavybės teise priklausanči žemė, miškai, vandens telkiniai gali būti naudojami medžiojimui. Taigi tokiu teisiniu reguliavimu yra nepagrįstai suvaržomos privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės.

8. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad pagal Medžioklės įstatymą žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininkas neturi teisės po to, kai atitinkamas medžioklės plotų vienetas yra sudarytas, uždrausti medžioti jam priklausančiame ir į tą medžioklės plotų vienetą jau įtrauktame žemės sklype. Medžioklės įstatyme nustatyta, kad tokią teisę turi tik minėtas naujasis savininkas.

Šiuo atžvilgiu privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės taip pat yra nepagrįstai suvaržomos.

9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytinos išvados, kad

– Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetui, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ta apimtimi, kuria nenumatyta privačios žemės sklypo savininko teisė nevaržomai uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje ne tik jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala, bet ir visais kitais atvejais, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

– Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausanči žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą

preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje, ir ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto, taip pat Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostata „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“ prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

– Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

10. Konstatavus, kad pagal Konstituciją įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad privačios žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, būtų leidžiama medžioti be šių žemės sklypų savininkų sutikimo ir kad šiuo atžvilgiu savininkas negali būti varžomas kokiais nors teisės aktuose nustatomais pagrindais, kurių nesant būtų galima nepaisyti jo valios, kad jam nuosavybės teise priklausančioje žemėje, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, tačiau įstatymu galima nustatyti įvairias privačios žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininko sutikimo, kad tame sklype būtų medžiojama, pareiškimo formas ir tvarką, taip pat konstatavus, kad Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ta apimtimi, kuria nenumatyta privačios žemės sklypo savininko teisė nevaržomai uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje ne tik jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala, bet ir visais kitais atvejais, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims, konstatuotina, kad Medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <....> 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ savaime neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

IX

Dėl Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostatos „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ atitikties Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų, išskyrus atvejus, kai mažesni medžioklės plotų vienetai sudaromi Aplinkos ministerijos siūlymu mokslo ir mokymo tikslams arba kai tokie vienetai sudaromi Žemės ūkio ministerijos siūlymu žuvininkystės tvenkinių teritorijose“ neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

2. Iš pareiškėjo prašymo matyti, kad jam kilo abejonių, ar Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai neprieštarauja ne visa minėta Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata, o tik nuostatos dalis „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“.

3. Minėta, kad medžioklė – tai ūkinės veiklos rūšis arba sudedamoji asmens platesnės ūkinės veiklos dalis. Siekdama užtikrinti viešąjį interesą – laukinių gyvūnų (jų išteklių) apsaugą ir racionalų naudojimą, atkūrimą ir gausinimą, valstybė, reguliuodama medžioklę kaip ūkinę veiklą,

gali įstatymu nustatyti specifines ūkinės veiklos sąlygas, *inter alia* medžioklės plotų dydžius; jie nustatomi atsižvelgiant *inter alia* į medžiojamųjų laukinių gyvūnų išteklių dydį bei jų gausos reguliavimo poreikį. Tai darant turi būti laikomasi konstitucinio proporcingumo principo ir neturi būti paneigtos privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisės, jų ūkinės veiklos laisvė ir iniciatyva.

4. Pažymėtina ir tai, kad, kaip konstatuota šiame Konstitucinio Teismo nutarime, pagal Konstituciją įstatymų leidėjas negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kad privačios žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, būtų leidžiama medžioti be šių žemės sklypų savininkų sutikimo ir kad šiuo atžvilgiu savininkas negali būti varžomas kokiais nors teisės aktuose nustatomais pagrindais, kurių nesant būtų galima nepaisyti jo valios, kad jam nuosavybės teise priklausančioje žemėje, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, tačiau įstatymu galima nustatyti įvairias privačios žemės sklypo, esančio medžioklės plotuose, savininko sutikimo, kad tame sklype būtų medžiojama, pareiškimo formas ir tvarką. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime taip pat konstatuota, kad Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ta apimtimi, kuria nenumatyta privačios žemės sklypo savininko teisė nevaržomai uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje ne tik jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala, bet ir visais kitais atvejais, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

5. Sprendžiant, ar Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“ Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tuo aspektu, kad joje yra nustatytas minimalus medžioklės ploto vieneto dydis, konstatuotina, kad minimalaus medžioklės ploto vieneto dydžio, kaip vienos iš priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti racionalų medžiojamųjų gyvūnų populiacijų valdymą (t. y. reguliavimą ir kontroliavimą), nustatymas įstatymu savaime nepažeidžia privačių žemės sklypų, miškų, vandens telkinių savininkų nuosavybės teisių, jų ūkinės veiklos laisvės ir iniciatyvos, kurias gina inter alia pareiškėjo nurodyta Konstitucijos 46 straipsnio 1 dalis.

6. Sprendžiant, ar tai, kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnyje 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“ Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai neprieštarauja tuo aspektu, kad joje nustatytas minimalus medžioklės ploto vieneto dydis yra būtent 1000 ha, konstatuotina, kad nėra pakankamai teisinių argumentų, kurie pagrįstų, jog jis neatitinka medžiojamųjų laukinių gyvūnų išteklių dydžio bei jų gausos reguliavimo poreikio ir dėl to turėtų būti kitoks.

7. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“ neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai.

X

Dėl Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalies atitikties Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

1. Pareiškėjas prašo ištirti, ar Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

2. Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalyje nustatyta: „Medžiojamųjų gyvūnų padaryta žala neatlyginama, jeigu ji padaryta žemės sklypuose, kuriuose jų savininkas šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nustatyta tvarka uždraudė medžioti.“

3. Sprendžiant, ar Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims, pažymėtina, kad, kaip konstatuota šiame Konstitucinio Teismo nutarime, valstybė turi konstitucinę priedermę užtikrinti laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų tinkamą

valdymą (t. y. reguliavimą ir kontroliavimą) ir kad medžioklė yra vienas iš laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo) būdų, taip pat kad, neužtikrinus tinkamo laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymo (t. y. reguliavimo ir kontroliavimo), būtų sudarytos prielaidos pakenkti įvairioms Konstitucijoje įtvirtintoms, jos saugomos ir ginamoms vertybėms, taigi ir asmens teisėms ir interesams.

Konstitucijoje yra įtvirtintas imperatyvas, kad nuosavybė įpareigoja. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad pagal Konstituciją turi būti nustatytas toks teisinis reguliavimas, kuris įtvirtintų pačių savininkų priedermę veiksmingai prisidėti prie Konstitucijoje įtvirtinto viešojo intereso – natūralios gamtinės aplinkos, gyvūnijos ir augalijos, atskirų gamtos objektų ir ypač vertingų vietovių apsaugos bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo, atkūrimo ir gausinimo, *inter alia* prie laukinių gyvūnų (jų rūšių) populiacijų tinkamo valdymo užtikrinimo.

Jeigu privačios žemės, miško, vandens telkinio savininkas uždraudžia medžioti jam priklausančioje žemėje, gyvūnų (jų rūšių) populiacijų valdymas (t. y. reguliavimas ir kontroliavimas) atitinkamoje teritorijoje pasunkėja ir tuo aspektu, kad gali būti pakenkta ir paties savininko teisėms bei interesams, įskaitant tai, kad tokiems savininkams medžiojamieji gyvūnai gali padaryti tam tikrą žalą. Savininkas, uždraudęs jam priklausančioje žemėje medžioti medžiojamuosius gyvūnus, prisiima atitinkamą riziką; nėra pagrindo reikalauti, kad jam šią žalą atlygintų kas nors kitas.

4. Iš pareiškėjo prašymo matyti, kad jam kilo abejonių, ar Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis neprieštarauja ir dėl to, kad joje daroma nuoroda į šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalį.

5. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetui, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ta apimtimi, kuria nenumatyta privačios žemės sklypo savininko teisė nevaržomai uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje ne tik jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala, bet ir visais kitais atvejais, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

Tačiau tai, kad Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalyje daroma nuoroda į šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalį, kuri nurodyta apimtimi prieštarauja Konstitucijai, savaime nėra pagrindas pripažinti, kad Konstitucijai (*inter alia* jos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims) prieštarauja ir Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis.

6. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis neprieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

XI

Dėl Medžioklės įstatymo 22 straipsnio kai kurių nuostatų atitikties Konstitucijai.

1. Minėta, kad pareiškėjo ginčijamos Medžioklės įstatymo nuostatos dėl *inter alia* draudimų medžioti ir medžioklės plotų vienetų dydžių yra susijusios ir su Medžioklės įstatymo nuostatomis, skirtomis užtikrinti perėjimą nuo ankstesniu teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių prie Medžioklės įstatymu nustatyto teisiniu reguliavimu grindžiamų medžioklės ir su ja susijusių santykių. Šios nuostatos *inter alia* išdėstytos Medžioklės įstatymo 22 straipsnyje.

2. Medžioklės įstatymo 22 straipsnyje *inter alia* nustatyta:

„<...> 2. Medžioklės plotų naudotojai, naudoję medžioklės plotus iki šio Įstatymo įsigaliojimo ir naudoję juos nepažeisdami teisės aktų reikalavimų, iki 2003 m. balandžio 1 d. pateikia prašymus šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje nurodytai komisijai, ir jų naudojami medžioklės plotai pripažįstami medžioklės plotų vienetais bei leidimai naudoti juose medžiojamųjų

gyvūnų išteklius išduodami laikantis medžioklės plotų naudojimo tęstinumo, vadovaujantis šiame straipsnyje nustatyta tvarka.

3. Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti:

1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis; <....>

6. Medžioklės plotų, mažesnių kaip 1000 ha, naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais gali susitarti dėl medžioklės plotų padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, įtvirtindami tai šio straipsnio 3 dalies 3 punkte numatytu dokumentu ir pateikdami bendrą prašymą šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytai komisijai dėl medžioklės plotų pripažinimo medžioklės plotų vienetu. Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija.

7. Iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis šio Įstatymo 8 straipsnio 9, 10 ir 11 dalyse nustatytų sąlygų. <....>“

3. Nurodytos Medžioklės įstatymo 22 straipsnio nuostatos yra susijusios *inter alia* su Medžioklės įstatymo 8 straipsnio įgyvendinimu.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad:

– Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“ neprieštarauja Konstitucijos 46 straipsnio 1 daliai;

– Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausanti žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje, ir ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto, taip pat Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostata „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“ prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims;

– Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

4. Minėta, kad pagal Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 2 ir 3 dalis medžioklės plotų naudotojų iki Medžioklės įstatymo įsigaliojimo naudoti medžioklės plotai pripažįstami medžioklės plotų vienetais ir po Medžioklės įstatymo įsigaliojimo, išskyrus tuos medžioklės plotus (jų dalis), kurie buvo išnuomoti pagal medžioklės plotų nuomos sutartis, su žemės sklypų savininkais ir valdytojais sudarytas 2001 m. gruodžio 29 d. ir vėliau.

5. Pagal Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus medžiojamųjų gyvūnų naudojimo konkrečiame žemės plote teisė priklausė šios žemės savininkui; savininkas galėjo šia teise naudotis pats, perleisti ją kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims pagal medžioklės plotų nuomos sutartį arba ja nesinaudoti; medžioti kitiems asmenims priklausančiuose medžioklės plotuose neturint medžioklės plotų nuomos sutartimi perleistos teisės naudotis medžioklės plotais buvo draudžiama.

Vyriausybės 2002 m. liepos 15 d. nutarimu Nr. 1132 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimo Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ pakeitimo“, įsigaliojusiu 2002 m. liepos 20 d., pakeitus Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ patvirtintuose Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose (su vėlesniais pakeitimais) nustatytą teisinį reguliavimą, šiuose nuostatuose neliko nuostatos, kad žemės savininkas medžiojamųjų gyvūnų naudojimo konkrečiame žemės plote teisę gali perleisti kitiems fiziniams ar juridiniams asmenims pagal medžioklės plotų nuomos sutartį.

Taigi pagal Vyriausybės 2000 m. balandžio 14 d. nutarimu Nr. 425 „Dėl Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų patvirtinimo“ patvirtintus Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatus (su vėlesniais pakeitimais) medžioklės plotų nuomos sutartis buvo galima sudaryti iki 2002 m. liepos 20 d., t. y. jas buvo galima sudaryti ne tik iki 2001 m. gruodžio 29 d., bet ir 2001 m. gruodžio 29 d. bei dar tam tikrą laiką po to.

Pažymėtina, kad Medžioklės įstatyme nėra numatyta, kaip valstybė kompensuoja praradimus, kuriuos dėl šiuo atžvilgiu pasikeitusio teisinio reguliavimo gali patirti žemės savininkai ar asmenys, sudarę su jais minėtas sutartis.

6. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkai, pagal galiojusius teisės aktus sudarę medžioklės plotų nuomos sutartis su kitais asmenimis (šių plotų naudotojais), galėjo pagrįstai tikėtis, kad šios sutartys bus vykdomos visą jose numatytą laiką, kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią nuomininkams vykdyti savo pareigas pagal šias sutartis, ir kad fiziniai ir juridiniai asmenys, pagal galiojusius teisės aktus išsinuomoję medžiojimui skirtus žemę, miškus, vandens telkinius (medžioklės plotų naudotojai), galėjo pagrįstai tikėtis, jog visą šiose sutartyse nustatytą laiką jose nustatytomis sąlygomis jie galės naudoti medžiojimui išsinuomotą žemę, miškus, vandens telkinius ir kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią jiems naudotis minėtose sutartyse numatytomis savo teisėmis.

Minėti lūkesčiai atsirado ir asmenims, kurie tuo metu galiojusiuose Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatuose numatytas medžioklės plotų nuomos sutartis sudarė nuo 2001 m. gruodžio 29 d. iki 2002 m. liepos 20 d.

7. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad valstybė, keisdama ūkinės veiklos santykių teisinį reguliavimą, gali keisti ir ūkinės veiklos sąlygas ar apskritai nustatyti tokį teisinį reguliavimą, pagal kurį tam tikra ūkinė veikla turi būti nutraukta, tačiau keisdama ūkinės veiklos sąlygas ar nutraukdama tam tikrą ūkinę veiklą valstybė turi paisyti *inter alia* Konstitucijoje įtvirtinto teisėtų lūkesčių apsaugos principo, suponuojančio ir įgytų teisių apsaugą. Konstatuota ir tai, kad jeigu ūkio subjektas pagal galiojančius įstatymus ar kitus teisės aktus įgijo teisę užsiimti tam tikra ūkine veikla ir šią teisę įgyvendino, keičiant tokios ūkinės veiklos teisinį reguliavimą taip, kad yra pabloginamos šios ūkinės veiklos sąlygos arba ši ūkinė veikla apskritai nutraukiama, atsižvelgiant į tai, dėl ko minėtos ūkinės veiklos teisinis reguliavimas yra keičiamas ir koku mastu jis yra keičiamas, taip pat atsižvelgiant į kitas reikšmės turinčias aplinkybes, valstybei gali atsirasti pareiga atlyginti (kompensuoti) ūkio subjektams ir kitiems asmenims praradimus, jų patirtus dėl minėto teisinio reguliavimo pakeitimo.

8. Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo paneigti privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų, nuo 2001 m. gruodžio 29 d. iki 2002 m. liepos 20 d. pagal galiojusius teisės aktus sudariusių medžioklės plotų nuomos sutartis su kitais asmenimis (šių plotų naudotojais), lūkesčiai, kad šios sutartys bus vykdomos visą jose numatytą laiką ir kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią nuomininkams vykdyti savo pareigas pagal šias sutartis, ir fizinių bei juridinių asmenų, nuo 2001 m. gruodžio 29 d. iki 2002 m. liepos 20 d. pagal galiojusius teisės aktus išsinuomojusių medžiojimui skirtus žemę, miškus, vandens telkinius (medžioklės plotų naudotojai), lūkesčiai, kad visą šiose sutartyse nustatytą laiką jose nustatytomis sąlygomis jie galės naudoti medžiojimui išsinuomotą žemę, miškus, vandens

telkinius ir kad valstybė (jos institucijos) nesiims jokių priemonių, užkertančių kelią jiems naudotis minėtose sutartyse numatytais savo teisėmis.

9. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatos „Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis <....>“ dalis „iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.)“ prieštarauja konstituciniam teisėtų lūkesčių apsaugos principui.

10. Minėta, kad Medžioklės įstatyme nėra numatyta, kaip valstybė kompensuoja praradimus, kuriuos žemės savininkai gali patirti dėl to, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo paneigti minėti privačios žemės, miškų, vandens telkinių savininkų, nuo 2001 m. gruodžio 29 d. iki 2002 m. liepos 20 d. pagal galiojusius teisės aktus sudariusių medžioklės plotų nuomos sutartis su kitais asmenimis (šių plotų naudotojais), ir fizinių bei juridinių asmenų, nuo 2001 m. gruodžio 29 d. iki 2002 m. liepos 20 d. pagal galiojusius teisės aktus išsinuomojusių medžioklės plotų skurtus žemę, miškus, vandens telkinius (medžioklės plotų naudotojai), lūkesčiai.

Šitaip yra sudarytos prielaidos pažeisti ir minėtų asmenų privačios nuosavybės teises, kurias gina Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalys.

11. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatos „Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis <....>“ dalis „iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.)“ prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

12. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad dėl Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo medžioklės plotų naudotojai, sudarę medžioklės plotų nuomos sutartis 2001 m. gruodžio 29 d. ir vėliau, atsidūrė nevienodoje padėtyje, palyginti su kitais medžioklės plotų naudotojais, kurie medžioklės plotų nuomos sutartis sudarė iki 2001 m. gruodžio 29 d.

13. Konstatavus, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatos „Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis <....>“ dalis „iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.)“ prieštarauja konstituciniam teisėtų lūkesčių apsaugos principui ir kad dėl Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalyje nustatyto teisinio reguliavimo medžioklės plotų naudotojai, sudarę medžioklės plotų nuomos sutartis 2001 m. gruodžio 29 d. ir vėliau, atsidūrė nevienodoje padėtyje, palyginti su kitais medžioklės plotų naudotojais, kurie medžioklės plotų nuomos sutartis sudarė iki 2001 m. gruodžio 29 d., konstatuotina ir tai, kad šių asmenų atžvilgiu buvo pažeistas Konstitucijos 29 straipsnyje įtvirtintas visų asmenų lygiateisiškumo principas.

14. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatos „Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su

išsinuomotų medžioklės plotų schemomis <...>“ dalis „iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.)“ prieštarauja Konstitucijos 29 straipsniui.

15. Minėta, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostatos „Medžioklės plotų, mažesnių kaip 1000 ha, naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais gali susitarti dėl medžioklės plotų padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, įtvirtindami tai šio straipsnio 3 dalies 3 punkte numatytu dokumentu ir pateikdami bendrą prašymą šio Įstatymo 8 straipsnio 3 dalyje numatytai komisijai dėl medžioklės plotų pripažinimo medžioklės plotų vienetu“ ir „Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija“ reiškia, kad galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo tais atvejais, kai mažesnių kaip 1000 ha medžioklės plotų naudotojai su gretimų medžioklės plotų naudotojais iki 2003 m. balandžio 1 d. nesusitaria dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki 1000 ha arba šių plotų sujungimo, priima atitinkamos savivaldybės komisija ir kad šitaip yra sudarytos prielaidos atsirasti ir tokioms teisinėms situacijoms, kai asmenys, sudarę ir įregistravę mažesnius nei 1000 ha medžioklės plotus, po 2003 m. balandžio 1 d. negali jų naudoti medžiojimui.

Pažymėtina, kad Medžioklės įstatyme nėra nustatyta, kaip valstybė kompensuoja praradimus, kuriuos minėti asmenys gali patirti dėl šiuo atžvilgiu pasikeitusio teisinio reguliavimo.

16. Pagal teisės aktus, galiojusius iki Medžioklės įstatymo (daugumos jo nuostatų) įsigaliojimo, galėjo būti suformuoti ir mažesni nei 1000 ha medžioklės plotai. Minėta, kad, remiantis tokiu teisiniu reguliavimu, tam tikri individualūs medžioklės plotų vienetai buvo suformuoti, įregistruoti ir naudojami medžiojimui.

Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad asmenys, pagal galiojusius teisės aktus suformavę individualius medžioklės plotų vienetus, galėjo pagrįstai tikėtis galėsia šiuos medžioklės plotų vienetus naudoti medžiojimui tol, kol atsiras įstatymuose numatytų aplinkybių, dėl kurių tolesnis šių medžioklės plotų vienetų naudojimas medžiojimui pagrįstai taptų negalimas.

Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo paneigti asmenų, pagal galiojusius teisės aktus suformavusių individualius medžioklės plotų vienetus, lūkesčiai, kad jie galės šiuos medžioklės plotų vienetus naudoti medžiojimui tol, kol atsiras įstatymuose numatytų aplinkybių, dėl kurių tolesnis šių medžioklės plotų vienetų naudojimas medžiojimui pagrįstai taptų negalimas.

17. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostata „Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija“ prieštarauja konstituciniam teisėtų lūkesčių apsaugos principui.

18. Minėta, kad Medžioklės įstatyme nėra nustatyta, kaip valstybė kompensuoja praradimus, kuriuos asmenys, pagal galiojusius teisės aktus sudarę ir įregistravę mažesnius nei 1000 ha medžioklės plotus, bet po 2003 m. balandžio 1 d. negalintys jų naudoti medžiojimui, gali patirti dėl to, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalyje nustatytu teisiniu reguliavimu buvo paneigti jų lūkesčiai, kad jie galės šiuos medžioklės plotų vienetus naudoti medžiojimui tol, kol atsiras įstatymuose numatytų aplinkybių, dėl kurių tolesnis šių medžioklės plotų vienetų naudojimas medžiojimui pagrįstai taptų negalimas.

Šitaip sudarytos prielaidos pažeisti ir minėtų asmenų privačios nuosavybės teises, kurias gina Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalys.

19. Atsižvelgiant į išdėstytus argumentus darytina išvada, kad Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostata „Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų vienetų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija“ prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

20. Minėta, kad pagal Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 7 dalį iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis šio įstatymo 8 straipsnio 9, 10 ir 11 dalyse nustatytų sąlygų.

21. Šiame Konstitucinio Teismo nutarime konstatuota, kad Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje, ir ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto, taip pat Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostata „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“ prieštarauja Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims. Taip pat konstatuota, kad Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims prieštarauja Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, kad komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama.

22. Tai konstatavus, konstatuotina ir tai, kad Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims prieštarauja ir Medžioklės įstatymo 22 straipsnio 7 dalis:

- ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje;

- ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto;

- ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostatos „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“;

- ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalies ta apimtimi, kuria nustatyta, kad komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama.

Vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Konstitucijos 102, 105 straipsniais, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo įstatymo 1, 53, 54, 55 ir 56 straipsniais,

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas

n u t a r i a:

1. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 7 straipsnio 2 dalies nuostata „Medžioti draudžiama <....> 2) žemės sklypuose, esančiuose medžioklės plotuose, jeigu jų

savininkai uždraudė medžioti juose šio Įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nustatyta tvarka“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

2. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata „Medžioklės plotų vienetas turi apimti ne mažiau kaip 1000 ha vientisų medžioklės plotų“ neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

3. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje, ir ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto, taip pat Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostata „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

4. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalis ta apimtimi, kuria nustatyta, jog komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

5. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 13 straipsnio 2 dalies nuostata „Privačios žemės sklypo savininkas, kurio žemė šio Įstatymo 8 straipsnyje nustatyta tvarka yra numatoma priskirti arba yra priskirta medžioklės plotų vienetai, turi teisę uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje, jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala“ ta apimtimi, kuria nenumatyta privačios žemės sklypo savininko teisė nevaržomai uždrausti medžioti jam priklausančioje žemėje ne tik jeigu medžioklės metu žemės ūkio pasėliams arba miškui bus daroma žala, bet ir visais kitais atvejais, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

6. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 18 straipsnio 7 dalis neprieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

7. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 22 straipsnio 3 dalies nuostatos „Šio straipsnio 2 dalyje nurodyti medžioklės plotų naudotojai kartu su atitinkamu prašymu turi pateikti: 1) Medžioklės Lietuvos Respublikoje nuostatų nustatyta tvarka įregistruotas medžioklės plotų nuomos sutartis, sudarytas su žemės sklypų savininkais ir valdytojais iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.), su išsinuomotų medžioklės plotų schemomis <...>“ dalis „iki Laukinės gyvūnijos įstatymo pakeitimo įstatymo įsigaliojimo (2001 m. gruodžio 29 d.)“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims, 29 straipsniui, konstituciniam teisėtų lūkesčių apsaugos principui.

8. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 22 straipsnio 6 dalies nuostata, „Nesusitarus dėl medžioklės plotų vieneto padidinimo iki nurodyto dydžio iki 2003 m. balandžio 1 d., galutinį sprendimą dėl medžioklės plotų ribų nustatymo atsižvelgdama į Įstatymo 8 straipsnio 1 dalyje nustatytus tikslus priima nurodyta komisija“ prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims, konstituciniam teisėtų lūkesčių apsaugos principui.

9. Pripažinti, kad Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo 22 straipsnio 7 dalis ta apimtimi, kuria įtvirtinta, kad iki tol, kol medžioklės plotai bus pripažinti medžioklės plotų vienetais pagal jų naudojimo tęstinumą, privaloma laikytis: 1) Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies ta apimtimi, kuria nustatyta, jog privačios žemės sklypo savininkas apie tai, kad jam nuosavybės teise priklausančią žemės sklypą ketinama naudoti medžiojimui, informuojamas ne

tiesiogiai, o tik atitinkamos savivaldybės komisijai apie parengtą preliminarų medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projektą paskelbus šalies bei vietinėje spaudoje; 2) Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies ta apimtimi, kuria nustatytas 1 mėnesio terminas, per kurį šio įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje nurodyti asmenys atitinkamos savivaldybės komisijai raštu gali pateikti reikalavimus dėl medžioklės plotų vieneto sudarymo arba jo ribų pakeitimo projekto; 3) Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 9 dalies nuostatos „Pasikeitus žemės sklypo savininkui, toks pareiškimas gali būti pateikiamas per seniūniją, kurioje yra šis žemės sklypas, per 1 mėnesį po nuosavybės teisės įregistravimo Nekilnojamojo turto registre“; 4) Medžioklės įstatymo 8 straipsnio 10 dalies ta apimtimi, kuria nustatyta, kad komisija medžioklės plotų vienetais sudaryti bei jų riboms pakeisti gali ir neatsižvelgti į privačios žemės, miško, vandens telkinio savininko valią, kad jam nuosavybės teise priklausančiame žemės sklype, miške, vandens telkinyje nebūtų medžiojama, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 23 straipsnio 1 ir 2 dalims.

Šis Konstitucinio Teismo nutarimas yra galutinis ir neskundžiamas.

Nutarimas skelbiamas Lietuvos Respublikos vardu.

Konstitucinio Teismo teisėjai:

Armanas Abramavičius
Toma Birmontienė
Egidijus Kūris
Kęstutis Lapinskas
Zenonas Namavičius
Ramutė Ruškytė
Vytautas Sinkevičius
Stasys Stačiokas
Romualdas Kęstutis Urbaitis